

M. NURMIK

EESTI KEEL

III

ARJH

A - 95617

M. NURMIK

EESTI KEEL

III

Учебник эстонского языка
для VI—VII классов

РК

„PEDAGOOGILINE KIRJANDUS“
TALLINN 1949

Kinnitatud

Eesti NSV Haridusministeeriumi poolt 7. juulil 1949. a.

ARHIIVKOGU

1.

Esimene koolipäev.

Suvi on möödas. Õpilased on jälle koolis. Tõnu ja Salme on ka koolis. Nad on rõõmsad, sest kõik vanad sõbrad on jälle koos.

„Tere, Tõnu!“ hüüab Enn.

„Tere, Salme!“ hüüab Linda. „Kuidas käsi käib?“

„Tere, tere! Noh, näen ka sind jälle üle hulga aja! Kus Maret on?“

„Maret on ka siin. Oi, vaata Väinot, kui pruun ta on!“
Kell heliseb. Tund algab.

Uued sõnad: suvi, on möödas, sest, on koos, päeval, toidud.

Küsimused:

1. Millal algab koolitöö? (1-го сентября)
2. Kes tulevad kooli?
3. Kes on rõõmsad?
4. Miks nad on rõõmsad? (все старые друзья опять вместе)
5. Kelle nägu on pruun?
6. Mis heliseb?
7. Mis algab?

Ulesanne 1. Прочтите и запомните.

Mis sa päeval teed?

Küsimused:

Vastused:

1. Kus sa päeval oled?	— Päeval olen koolis.
2. Mis sa koolis teed?	— Koolis ma õpin: loen, kirjutatan, arvutan.
3. Mis sa veel teed?	— Laulan, joonistan, võimlen.
4. Kuhu sa siis lähed?	— Siis lähen koju.
5. Mis sa kodus teed?	— Kodus süüa lõunat.
6. Missugused toidud on laual?	— Laual on leib, supp, liha, puder ja piim.
7. Mis sa pärast lõunat teed?	— Pärast lõunat jalutan.
8. Kus sa jalutad?	— Ma jalutan tänaval.

Ulesanne 2. Закройте ответы и ответьте на вопросы.

Как образуется множественное число.

Единственное число.		Множественное число.	
Nimetav (именит. п.)		Nimetav (именит. п.)	
mis? что?	Omastav (родит. п.)	mis? что?	
	mille? чего?		
Masin	selle masina ratas	masina-d	
Nädal	selle nädala jooksul	nädala-d	
Lill	selle lille õis	lille-d	
Sõrm	minu sõrme ots	sõrme-d	
Korv	sinu korvi põh <i>hi</i> (дно)	korvi-d	
Püss	selle püssi raud (дуло)	püssi-d	
Hommik	tänase hommiku ilu	hommiku-d	
Laul	laulu lõpp (конец)	laulu-d	

Harjutus 1. Образуйте при помощи **-d** множественное число и подчеркните окончание.

Kõrv — kõrva-d, lehm —, hiir —, laps —, lamp —, pink —, tikk —, nukk —

Pea meeles:

Для образования множественного числа к форме падежа omastav (kelle? mille?) нужно прибавить **-d**.

Harjutus 2. Спишите и подчеркните окончания.

1. Ma rai <u>un</u> .	Ma laulan.	Ma tantsin.
2. Sa rai <u>ud</u> .	Sa laulad.	Sa tantsid.
3. Ta rai <u>ub</u> .	Ta laulab.	Ta tantsib.

Pea meeles:

Окончания настоящего времени единственного числа:

-n

-d

-b

Harjutus 3. Допишите по образцу и подчеркните окончания.

1. Ma lähen.	Ma täna—	Ma tervita—	Ma hüüa—
2. Sa lähed.	Sa	Sa	Sa
3. Ta läheb.	Ta	Ta	Ta

2.

Meie perekond.

Me elame Tallinnas. Meie korter on suur, valge ja puhas.

Meie pere ei ole suur: isa, ema, vend, õde ja mina. Vend on minust vanem, õde aga on minust noorem.

Minu isa on tööline. Ta töötab vabrikus. Ta on lukksepp. Mu ema on õmbleja. Vend õpib ülikoolis. Ta on üliõpilane. Mina õpin keskkoolis. Minu õde on algkooli õpilane.

Minu isa on kommunist. Ta on stahaanovlane. Minu vend on kommunistlik noor. Mina olen pioneer.

Lukksepp

Küsimused:

1. Kus te elate?
2. Missugune on teie korter?
3. Kui suur on teie pere?
4. Kes on sinust vanem? Kes noorem?
5. Kes on su isa? (рабочий)
6. Kus ta töötab?
7. Mis amet tal on? (он—слесарь)
8. Kes on ema? (швее)
9. Kes on vend? (студент)
10. Kus ta õpib?
11. Kus sina õpid? (в средней школе)
12. Kus õde õpib? (в начальной школе)
13. Kes on su isa? (коммунист и стахановец)
14. Kes on su vend? (комсомолец)
15. Kes sa ise oled?

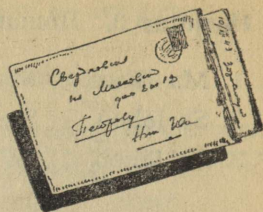
Uued sõnad: korter, lukksepp, õmbleja, ülikoolis, üliõpilane, keskkoolis, algkoolis.

postmark

postkaart

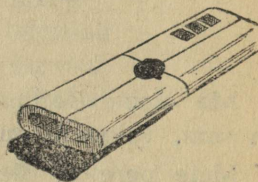
kiri

tähikiri

postpakk

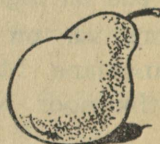
ristpael

kirjakandja

ploom

pirn

Enn. Kuule, Linda! Keegi koputab. Kes seal on?

Linda. Sisse! — Oi, kirjakandja! Tere! Mis te meile täna toote?

Kirjakandja. Ma toon teile kirja, postkaardi, ajalehe ja ristpaela. Siis on teile veel tähtkiri ja postpakk.

Linda. Oi, postpakk! Selle saadab onu Toomas. Tänan, tänan!

Enn. Vaatame järele, mis siin pakis on.

Linda. Oi, siin pakis on õunad, ploomid ja pirnid!

Küsimused:

1. Kes koputab uksele?
2. Mis kirjakandja toob? (письмо, открытку, газету и пакет)
3. Kes saadab paki? (дядя Тоомас)
4. Mis on pakis? (яблоки, сливы и груши)

Harjutus 1. Спишите и подчеркните окончания.

1. Me laulame.	Me mängime.	Me tantsime.
2. Te laulate.	Te mängite.	Te tantsite.
3. Nad laulavad.	Nad mängivad.	Nad tantsivad.

Peaa meeles:

Окончания настоящего времени множественного числа:

-me -te -vad

Harjutus 2. Допишите и подчеркните окончания.

Hallo, kes kõneleb? Kas sina ole—, Enn? Jah, isa, mina kõnele—. Mida sa tee—? Ma kuula— raadiot ja loe—. Ma lähe— kinno. Ma võta— taskust taskuräti. Ma nuuska— nina. Me ole— õega aias. Koolis te õpi— ja loe—, nad kirjuta— ja laula—.

Harjutus 3. Образуйте при помощи -d множественное число.

Nokk. Lind avab noka.

Mets. Päike tõuseb metsa tagant.

Kits. Isa ostab kitse.

Kuub. Kuue tasku on katki.

Müts. Väino paneb mütsi pähe.

Kõht. Poiss sööb kõhu täis.

Kelk. Näarivana toob Reinule kelgu.

Näidis: Nokk — noka-d.

Olesanne. Прочтите, переведите и запомните.

Ja atav lause (Утвердительное предложение).

Ma naeran.	Me naerame.
Sa naerad.	Te naerate.
Ta naerab.	Nad naeravad.

Eitav lause (Отрицательное предложение).

Ma ei naera.	Me ei naera.
Sa ei naera.	Te ei naera.
Ta ei naera.	Nad ei naera.

Käskõne (Повелительное наклонение).

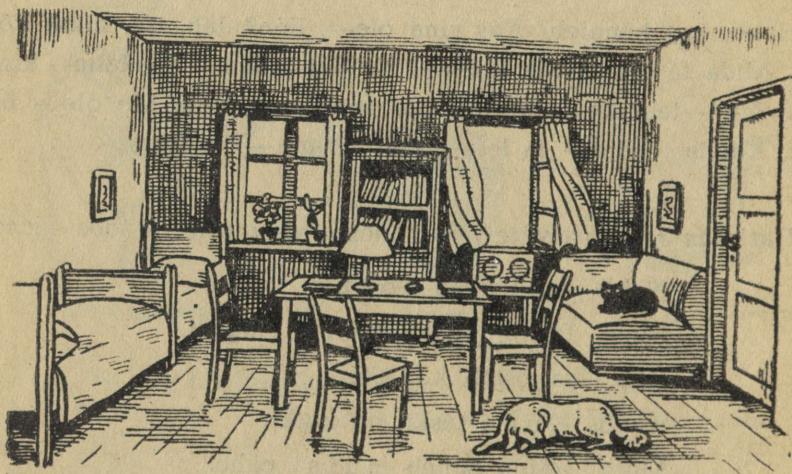
Naeral! (смейся)	Ära naera! (не смейся)
Naerge! (смейтесь)	Ärge naerge! (не смейтесь)

Harjutus 4. Проспрягайте по данному образцу:

Ma kardan. Ma nutan. Ma võtan.

3.

Ennu ja Linda tuba.

Ennul ja Lindal on suur ilus tuba. Sel toal on uks ja kaks akent.

Kas uks on avatud? Ei, uks ei ole avatud; ta on suletud. Uks aken on avatud, teine suletud.

See tuba ei ole tühi. Siin toas on palju asju. Keset tuba on laud ja laua ümber kolm tooli. Laual on lamp, kaks raamatut ja tindipott. Tindipotis on tint.

Akna all on väike laud. Laual on raadio.

Seina ääres on kapp. Ta seisab kahe akna vahel. Kapis on raamatud. See on raamatukapp.

Toas on veel kaks voodit ja sohva. Ühe voodi kohal seinal ripub pilt ja sohva kohal seinal ripub teine pilt.

Kas lapsed on toas? Ei, lapsed ei ole toas. Aga kes on toas? Koer Muri ja kass Kiki on toas. Kus nad on? Muri on põrandal ja Kiki on sohval.

Kelle koer on Muri? Muri on Ennu koer. Kelle kass on Kiki? Kiki on Linda kass.

Vanasõna: Oma tuba — oma luba.

Uued sõnad: keset (tuba), raadio, vanasõna, luba.

Küsimused:

1. Missugune tuba on Ennul ja Lindal? (большая красивая комната)
2. Mitu ust ja akent on nende toal?
3. Mis on keset tuba? Mitu tooli on laua ümber?
4. Mis on laual? (лампа, две книги и чернильница).
5. Kus on teine laud? Mis on teisel laual?
6. Mis on seina ääres? (шкаф) Mis on kapis?
7. Mitu voodit on toas? Mitu sohvast?
8. Mis ripub ühe voodi kohal seinal?
9. Kus ripub teine pilt?
10. Kas lapsed on toas? Kes on toas?
11. Kus on koer? Kus on kass? — Ütle vanasõna!

Villu unenägu.

Villu näeb öösel unes, et laual on suur kaunitäis putru, kuid lusikat ei ole.

Teinekord võtab ta lusika voodisse kaasa, kuid putru ta enam unes ei näe!

Uued sõnad: unenägu, unes, kaunitäis, teinekord, võtab kaasa.

Küsimused:

1. Mis Villu näeb unes?
2. Mida tal ei ole? (ложки)
3. Mis ta teinekord voodisse kaasa võtab? (ложку)
4. Mida ta enam unes ei näe? (каши)

Падеж osastav (keda? mida?).

(Ei ole) keda? mida? — (нет) kogo? čego?

Глагол с отрицанием требует падежа keda? mida?

Mul on (mis?) lusikas. — Sul ei ole (mida?) lusikat.

Laul on (mis?) puder. — Mul ei ole (mida?) putru.

Ülesanne: Прочтите и запомните.

Siin on sõdur.	Seal ei ole sõdurit.
Siin on tänav.	Seal ei ole tänavat.
Mul on orav.	Sul ei ole oravat.
Sul on vanker.	Tal ei ole vankrit.
Sul on ratas.	Tal ei ole ratast.
Siin on põrand.	Seal ei ole põrandat.

Harjutus 1. Спишите и подчеркните слова в падеже keda? mida?

Mu laul on puder, aga (mida?) lusikat ei ole. Nüüd on mul lusikas, aga (mida?) putru ei ole. Toas ei ole ühtegi (mida?) lauda ega tooli. Ma ei näe siin (mida?) sulge ega tinti.

Harjutus 2. Допишите.

Ma taha— süüa. Vanaema taha— magada. Sina taha— uisutada. Salme taha— minna kinno. Me taha— jalutada. Juku ja Miku taha— joonistada. Te taha— töötada. Mis sa taha— teha? Ma taha— õppida. Lapsed taha— aias mängida.

kleit

särk

vest

kamm

peegel

kaelaside

Lapsed tõusevad üles.

Hommik. Kell on seitse. Lapsed magavad. Ema hüüab: „Lapsed, tõuske üles!“ Enn ärkab. Linda ja Rein ärkavad ka. Nad tõusevad üles.

Mis Enn teeb? Enn peseb ennast. Linda riietub. Siis riietub ka Enn. Ta paneb särgi selga ja püksid jalga ning seob peegli ees kaelasideme ette. Siis paneb ka vesti ja kuue selga.

Linda paneb kleidi selga. Siis ta läheb peegli juurde, võtab kammi ja kammib peegli ees juukseid.

Nüüd on lapsed riides. Nad istuvad lauda. Nad einestavad. Nad söövad võileiba munaga ja joovad kohvi piimaga. Mida nad kohvi sisse panevad? Nad panevad suhkrut, siis kohv on magus. Ilma suhkruta on kohv mõru.

Rein joob piima. Emal on piimatass käes, ta annab väikesele Reinule piima.

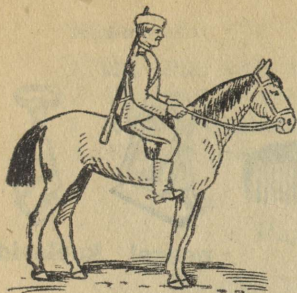
Enn ja Linda tõusevad söögilauast, võtavad oma raamatud ja lähevad kooli.

Emal läheb ka kooli. Ta on õpetaja. Rein läheb lasteaeda.

Uued sõnad: kleit, särk, vest, kamm, peegel, kaelaside, kammimä, ärkama, üles tõusma, riietuma, mõru, lasteaed.

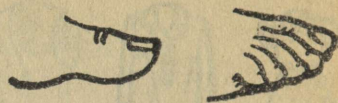
Küsimused:

1. Mis Enn endale jalga paneb? (брюки) 2. Mis ta endale selga paneb? (рубашку, жилет и пиджак) 3. Mis Linda endale selga paneb? (платье) 4. Mis Linda peegli ees teeb? (причесывается) 5. Kes peseb Reinu käed ja näo puhtaks? (мать) 6. Mis lapsed söövad? (бутерброд с яйцом) 7. Mis nad joovad? (кофе).

ratsanik

Vestlus.

varvas — varbad

Kes istub hobuse seljas?

See on ratsanik.

Mitu pead on hobusel?

Mitu pead on hobusel ja ratsanikul kokku?

Mitu jalga on hobusel ja ratsanikul kokku? Mitu varvast on ühel jalal? Mitu varvast on kahel jalal kokku?

Mõistatus.

Mis loom see on: kaks pead, kaks kätt, kuus jalga, kümme varvast?

Peaa meeles:

После всех чисел (кроме числа один) и после слова «mitu» ставится падеж *keda? mida?*

Uks (mis?) pea, käsi, jalg, varvas.

Kaks, kolm, kümme (mida?) pead, kätt, jalga, varvast.

Harjutus 1. Дополните по образцу.

Mis ma teen? Ma magan. Ma ärkan. Ma tõusen, pesen ennast ja riietun. Ma söön ja joon. Ma võtan oma raamatud ja lähen kooli.

Mis me teeme? Me magame

Mis te teete? Te magate

Mis nad teevad? Nad magavad

Harjutus 2. Спишите и подчеркните слова в падеже *keda? mida?*

Kolhoosil on kolm seppa. Too mulle kauplusest kaks vihikut ja viis sulge. Pane lauale kolm klaasi ja kaks taldrikut. Hobusel

ja ratsanikul on kokku kaks pead, kaks kätt, kuus jalga ja kümme varvast.

Harjutus 3. Дополните по образцу.

Jaatav lause.	Eitav lause.	Jaatav käsk	Eitav käsk.
Ma laulan	ma ei laula	laula!	ära laula!
Ma kirjutan
Ma koputan
Ma võimlen
Ma õpin
Ma istun

Harjutus 4. Переведите на эстонский язык.

Мы живём в Таллинне. Наша квартира большая, светлая и чистая. Мой отец рабочий. Он работает на фабрике. Он слесарь. Мой брат служит в конторе. Он старше меня, а сестра моложе меня. Мой отец коммунист. Он стахановец. Мой брат комсомолец. Я пионер.

Harjutus 5. Решите.

1. Šural on kaks korda rohkem raha kui Mišal. Mišal on kolm rubla rohkem kui Sašal. Sašal on kaks rubla. Kui palju raha on neil ühtekokku?

Vastus: rubla.

2. Klassis on kaksteist tüdrukut. Kaks kolmandikku ($\frac{2}{3}$) klassist on poisid. Kui palju õpilasi on klassis ühtekokku?

Vastus: õpilast.

3. Koolis on kaheksakümmend viis poissi ja kuuskümmend kaks tüdrukut. Kui palju on poisse rohkem kui tüdrukuid?

Vastus: poissi.

5.

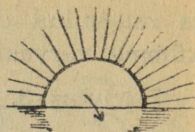
Kuldne õhtupäike.

Kuldne õhtupäike,
ilus oled sa,
kui sa viimse läike
saadad üle maa!

Rõõmsaks teed mu meele,
kui sind näen ma.
Laulma paned keele
õhtuehaga.

Küsimused:

1. Millal läheb päike looja? (вечером)
2. Mis on kuldne? (вечернее солнце)
3. Missugune on õhtupäike? (красивое)
4. Mis õhtupäike saadab üle maa?
(последний блеск)
5. Mis teeb su meele rõõmsaks?

Päike läheb looja.

Õhtul kodus.

Õhtu. Päike läheb looja. Kõik pere on kodus. Isa ja ema on kodus. Vanaisa ja vanaema on kodus. Enn, Linda ja Rein on ka kodus.

Linda istub laua ääres. Tal on pliiats käes. Ta joonistab.

Mis Enn teeb? Kas ta õpib? Ei, Enn ei õpi. Ta teeb lennukit. Isa seisab telefoni juures. Ta kõneleb telefoniga.

Ema on ka siin. Ta istub sohval. Tal on raamat käes. Ta loeb. Vanaisa istub laua ääres. Ta loeb ajalehte. Vanaema ei ole siin. Ta on oma toas.

Aga kus on Rein? Ka teda pole siin. Ta on voodis. Ta magab.

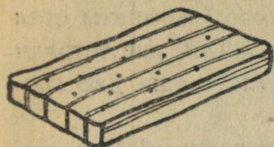
Kes veel on toas? Koer Muri ja kass Kiki on ka toas. Kus on koer? Koer on laua all. Ta magab. Aga kass ei maga. Ta mängib palliga.

Küsimused:

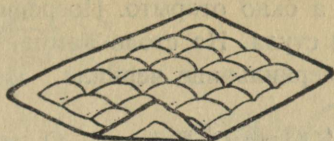
1. Mis läheb looja? (солнце)
2. Kes on kodus? (вся семья)
3. Kus Linda istub? (за столом)
4. Mis tal käes on? (карандаш)
5. Mis ta teeb? (рисует)
6. Mis Enn teeb? (самолёт)
7. Kus isa seisab? (у телефона)
8. Mis ta teeb? (говорит по телефону)
9. Kus ema istub? (на диване)
10. Mis tal käes on? (книга)
11. Mis ta teeb? (читает)
12. Mis vanaisa teeb? (читает газету)
13. Kus on vanaema? (в своей комнате)
14. Kus on Rein? (в кровати)
15. Mis ta teeb? (он спит)
16. Kes veel on toas? (собака и кошка)
17. Kus on koer? (под столом)
18. Mis ta teeb? (спит)
19. Mis kass teeb (играет мячом)

Uued sõnad: kuldne, viimne läige, saatma, meel (on rõõmus), eha, looja minema, telefoniga (kõnelema), palliga (mängima).

Linda korraldab voodit.

madrats

tekk

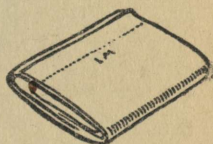
padi

See on voodi. Siin on madrats, tekk, padi ja voodilina.

Linda võtab madratsi. Ta paneb madratsi voodile. — See on voodilina. Linda paneb voodilina madratsile.

Nüüd võtab ta teki ja paneb teki linale. — See on padi. Linda paneb padja voodile.

Nüüd on voodi korras. Linda läheb magama.

voodilina

Küsimused:

1. Mis Linda võtab? (матрац)
2. Kuhu ta madratsi paneb? (на кровать)
3. Kuhu ta voodilina paneb? (на матрац)
4. Mis Linda siis võtab? (одеяло)
5. Kuhu ta teki paneb? (на простыню)
6. Mis ta siis võtab? (подушку)
7. Kuhu ta padja paneb? (на кровать)
8. Mis Linda nüüd teeb? (ложится спать)

Harjutus 1. Допишите.

Köögil ei ole põrand—. Toas ei ole voodi—. Postil (на посту) on kaks sõdur—. Kas sa ei taha endale orav—? Tal ei ole ratas—. Sul ei ole vihik—. Ma ei näe siin ühtegi tänav—. Kass ei söö kartul— ega porgand—. Ma ei taha madrats—.

Harjutus 2. Допишите.

Lapsed maga—. Enn ja Linda ärka—. Nad tõuse— üles. Me istu— lauda. Kas te einesta—? Me söö— ja joo—. Mida te kohvi sisse pane—? Me pane— suhkrut. Enn ja Linda tõuse— söögi-lauast, võta— oma raamatud ja lähe— kooli.

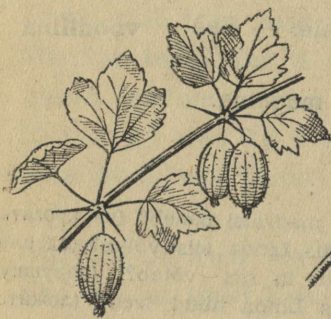
Harjutus 3. Переведите на эстонский язык.

Дверь закрыта, а окно открыто. Посреди (keset) комнаты стол и вокруг стола три стула. На столе лампа, три книги, две тетради и чернильница. В чернильнице чернила. В комнате еще две кровати и диван.

Кто-то стучит. Кто там? Войдите! О, это почтальон! Вот вам письмо, карточка, газета и пакет.

6.

Meie aed.

karusmarjad

sõstrad

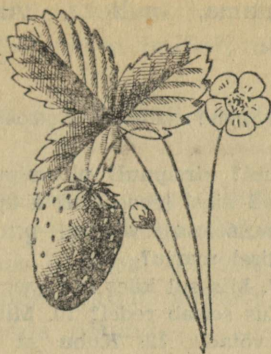
kirss

Meie aias kasvavad viljapuud. Ühel puul on õunad; see on õunapuu. Teisel on pirnid; see on pirnipuu. Kolmandal on ploomid; see on ploomipuu.

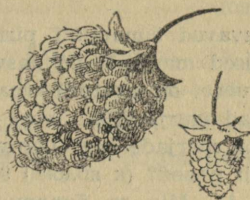
Aias on ka mõni kirsipuu. Suvel olid nad kõik marju täis. Nüüd aga on sügis ja kirsipuud on tühjad. Ka vaarika-, sõstraja karusmarja-põõsad on tühjad. Maasikas on suvine mari. Sellepärast pole maasikapeenral enam ühtegi marja.

Õunapuul on palju õunu. Õunad on küpsed. Mõni õun lamab puu all rohus.

Mul on redel käes. Redelil on pulgad. See on alumine pulk ja see on ülemine pulk. Ma võtan redeli ja panen selle õunapuujajale.

maasikas

vaarmarjad

Nüüd seisab redel õunapuu najal.

Ma astun alumisele pulgale, ma astun teisele pulgale, ma astun kolmandale pulgale, ma tõusen ikka kõrgemale ja kõrgemale.

Ma seisan nüüd ülemisel redelipulgalt.

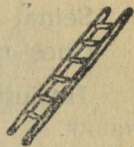
Ma võtan oksalt ühe õuna,
ma võtan oksalt teise õuna,
ma panen õunad korvi.

Nüüd on õunad korvis. Varsti õn korv täis,

Ma tulen puu otsast alla.

Ma seisan puu all.

Ma võtan puu alt õuna ja söön ära.

redel

Uued sõnad: maasikad, vaarikad, karusmarjad, sõstrad, kirss, redel, pöösas, viljapuud, suvine, peenar, küps, pulk, alumine, ülemine, (puu) najal, kõrgemale.

Vanamees ja õunapuu.

Vanamees istutab õunapuid.

Teised ütlevad talle: „Milleks sulle need õunapuud? See võtab aega, enne kui nad hakkavad vilja kandma. Sina nende õunu küll süüa ei saa.“

Vanamees vastab: „Kui mina ei söö, söövad teised ja mälestavad tänuga mind, vanameest.“

Uued sõnad: vanamees, istutama, milleks, vilja kandma, tänuga, mälestama.

Küsimused:

1. Missugused viljapuud kasvavad aias? (яблоня, сливовое, грушевое и вишнёвое дерево)

2. Mis kasvavad õunapuul? pirnipuul? kirsipuul? ploomipuul?

3. Missugused marjapõrsad kasvavad aias? (смородина и крыжовник)

4. Millist värvi on sõstrad? (красные, белые и чёрные)

5. Kas leiad marjapõrsalt veel sügisel marju?

6. Millal on marjade aeg? (летом) 7. Mis sul käes on? (лестница) 8. Mille najale sa redeli paned? (к яблоне) 9. Kus seisab redel? 10. Millele sa astud? (на лестницу) 11. Mis sa õunapuult võtad? 12. Kuhu sa õunad paned? (в корзину) 13. Kus on õunad? (в корзине) 14. Kust sa võtad õuna? (из корзины).

15. Mis teeb vana aednik? (сажает яблони) 16. Mis teised talle ütlevad? (ты не будешь есть яблок этих яблонь) 17. Mis vanamees vastab?

Harjutus 1. Напишите слова в скобках во множественном числе.

Laual on (raamat, sulg, vihik, sullepea, lamp).

Seinal ripuvad (pilt, kaart, kalender).

Õues mängivad (laps, poiss, tüdruk, õpilane).

Harjutus 2. Припишите к словам в скобках правильные окончания.

Kellele?

Ma andsin raamatu (isa, ema, vend, õde, õpetaja, pioneer, poeg, onu, sõdur, ohvitser).

Kellelt?

Ma sain kirja (isa, ema, vend, õde, poeg, onu, lendur, ohvitser, sõdur, õpetaja, pioneer, tüdruk).

Законченное и незаконченное действие.

Когда глаголы «sõön», «joon», «loen», «pesen» выражают незаконченное действие (несовершенный вид), то они требуют падежа keda? mida?

Sõön (mida?) **leiba**; joon (mida?) **teed**; loen (mida?) **raamatut**; pesen (mida?) **nägu**.

Когда дополнительные слова **ära, läbi, puhtaks** и т. д. заканчивают действие тех же самых глаголов, то они требуют падежа kelle? mille?

Söön (mille?) leiva ära; joon (mille?) tee ära; loen (mille?) raamatu läbi; pesen (mille?) näo puhtaks.

Harjutus 3. Допишите и подчеркните окончания падежа keda? mida?

Mul pole paber— ega pliiats—. Mitu sõdur— ja mitu kahur—? Kaks loosung— ja kolm plakat—. Pole lennuk— ega propeller—. Kolm tüdruk—. Sepal on viis vasar—. Kaks vihik—, seitse raamat—. Pioneer puhub (mida?) pasun—. Köögis pole riivl—. Pall veereb mööda põrand—.

7.

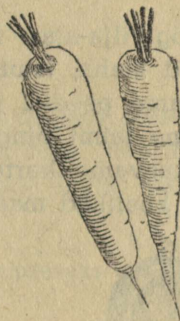
Meie köögivilja-aed.

kartul

kapsas

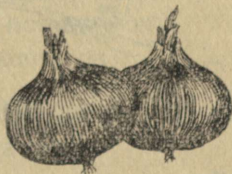
porgand

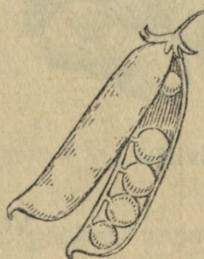
salat

päevalill

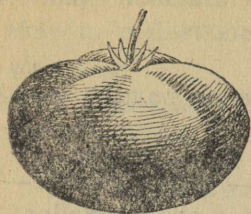
sibul

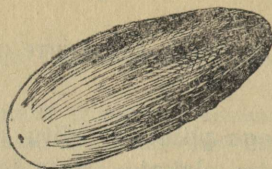
hernes

uba

tomat

kurk

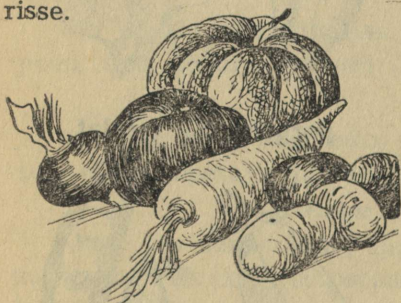

peet

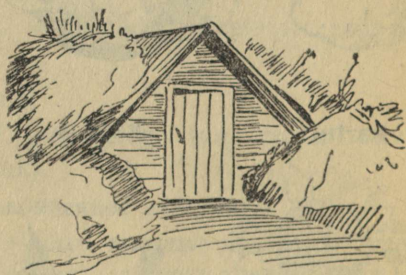
See on meie köögivilja-aed. Siin kasvab kartul, kapsas ja kaalikas. Seal kasvab porgand ja peet, seal kurk, tomat, salat ja sibul. Kartul, kaalikas, porgand, redis ja peet on maa sees, päevalill aga kasvab pika varre otsas. Ka herved ja oad kasvavad varre otsas.

Me töötame köögivilja-aias. Kevadel kaevame peenrad üles. Me paneme kartulid maha, istutame kapsa- ja kaalikataimed peenrale ning külvame peedid, porgandid, oad ja herved maha.

Suvel me kastame taimi ning kitkume peenrad umbrohist puhtaks. Sügisel kaevame kartulid ja porgandid mullast üles, tõmbame peedid ja kaalikad maa seest välja ning paneme keldrisse.

köögivili

kelder

Vestlus.

Mis kasvab teie köögivilja-aias? Mis kasvavad pika varre otsas? (подсолнечник, бобы и горох). Mida te kevadel köögivilja-

aias teete? (копаем грядки, сажаем картофель, сажаем на грядки рассаду kapusty и брyквы, сеем на грядки свёклу, морковь, бобы и горox) Mida te suvel teete? (поливаем и пропалываем грядки) Mida te sügisel kõõgivilja-aias teete? (выкапываем картошку и морковь, выдёрживаем свёклу, брyкву и kapусту из земли) Kuhu te kõõgivilja panete (в погреб)

Uued sõnad: kapsas, kaalikas, päevalill, peet, porgand, sibul, tomat, kurk, hernes, uba, salat, kõõgivil, kõõgivilja-aed, redis, vars, taimed, külvama, kastma, kitkuma, umbrohi, kelder, sünnipäev, kinkima.

Tass on terve

Ilus tass.

Tass on katki

Linda hüüab ukse vahelt:

„Isa, tead, sinu sünnipäevaks kingin sulle ilusa tassi!“

Isa: „Täna väga! Aga mul ongi juba ilus tass!“

Linda: „Ei, isa, selle... selle tegin just praegu katki.“

Küsimused:

1. Mis Linda lubab isale ta sünnipäevaks osta? (красивую чашку)
2. Kus on isa ilus tass? (разбита)
3. Kes tegi isa ilusa tassi katki?

Harjutus 1. Дополните.

Eile oli teisipäev, täna on, homme on Täna on pühapäev, homme on, eile oli, üleile oli, ülehommel on

Harjutus 2. Выпишите 1) названия плодов; 2) названия овощей; 3) названия ягод.

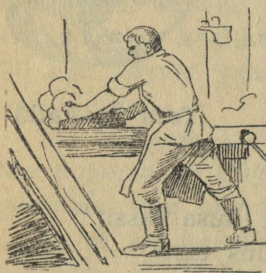
Õun, kartul, pirn, ploom, peet, pähkel, tomat, sidrun, hernes, uba, kurk, arbuus, porgand, melon, sibul, kirss, salat, aprikoos, maasikas, sõstar, karusmari, vaarikas, apelsin.

Harjutus 3. Просклоняйте по образцу.

Nimetav mis?	Omastav võtan mille?	Osastav ei ole mida?	Mitmuse nimetav mis?
ilus tass	ilusa tassi	ilusat tassi	ilusad tassid
magus õun
suur pilt
pikk pink

8.

Töökoda.

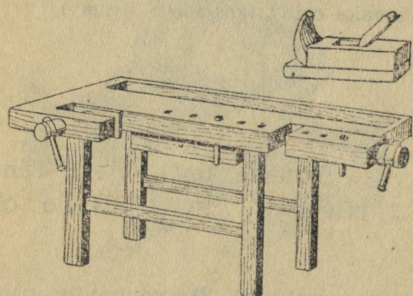
tisler

kingsepp

rätsep

Höövel ja höövelpink

Me läksime õpetajaga mööbli-artelli tisleritöökoda vaatama. Tisler töötas höövelpingi ees. Tal oli höövel käes. Ta hööveldas laua siledaks.

Siis läksime ka pagaritöötuba vaatama. Suures kastis oli taigen. Üks pagar sõtkus taignat. Taigen läks hästi sitkeks.

Pagar küpsetab taignast saia.

Kingsepp on käsitöeline. Rätsep, tisler ja pagar on ka käsitöelised.

Küsimused:

1. Kelle töökoda te läksite vaatama? (столярную мастерскую)
2. Mis oli tislerial käes? (рубанок)
3. Mis ta tegi? (строгал)
4. Kelle juures te veel käisite? (у пекаря)
5. Mis tegi pagar? (месил тесто)
6. Mis pagar taignast küpsetab? (белый хлеб)
7. Mis asub meie kõrval? (сапожная мастерская)
8. Mida kingsepp õmbleb? (сапоги и башмаки)
9. Kes on käsitöölised?

Uued sõnad: töökoda, mööbel, tislerial, hõövel, hõöveldama, sile, pagar, kast, taigen, sõtkuma, sitke, küpsetama, kingsepp, king, saabas, rätsep, käsitööline.

Harjutus 1. Напишите дни недели в надлежащем порядке.

Laupäev, kolmapäev, esmaspäev, reede, pühapäev, neljapäev, teisipäev.

Harjutus 2. Напишите слова в скобках во множественном числе.

Toas on (kapp, voodi, tool, pink).

Puhvetis on (taldrik, klaas, tass, nuga, kahvel).

Keldris on (kapsas, porgand, kaalikas, peet, kurk, sibul, tomat, kartul).

Harjutus 3. Решите задачи.

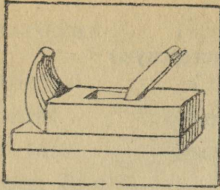
1. Veeral oli üheksa kana. Kolm kana olid mustad, teised kõik valged. Mitu valget kana oli Veeral?

2. Taldrikul oli viis õuna. Poiss sõi ühe õuna ära. Mitu õuna jäi taldrikule?

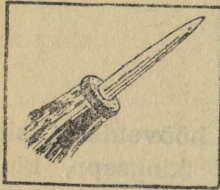
Harjutus 4. Переведите на эстонский язык.

В нашем саду растут: яблони, грушевые и сливовые деревья и одно вишнёвое дерево. В саду растут ягодные кусты: крыжовник, смородина, малина. На грядке растёт клубника. В корзине яблоки. Я возьму из корзины яблоко и съем.

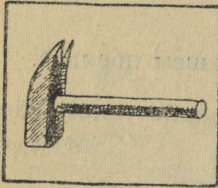
Käsitöölised.

Koor: Käsitöölised oleme,
tööd me hästi oskame!

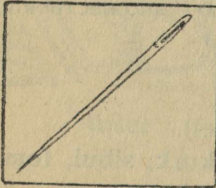
1. Tisler: Hõõveldan, hõõveldan,
siledaks siis laua saan.
2. Maaler: Pintsliga värvin ma
mustaks, valgeks, kirjuks ka.

3. Sepp: Rauda ma oskan ka
vasaraga taguda.

4. Rätsep: Nõelaga õmblen ma
riideid suure hoolega.

5. Kingsepp: Saapaid ma oskan ka
osavasti õmmelda.

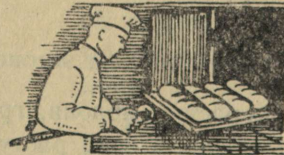
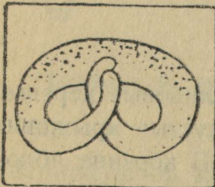

6. Pagar: Taignat ma oskan ka
hästi sitkeks sõtkuda.

7. Koor: Käsitöölised oleme,
pärast tööd me puhkame.
Rahulikult uinume,
kui on tehtud meie töö.

8. Käsitöölised oleme,
pühapäeval tantsime.
Trall-lall-la, trall-lall-la,
tralla-lalla, lallal-la!

pagar

Uued sõnad: maaler, raud, riided, värvima, taguma, (on) tehtud, osavasti, rahulikult.

Harjutus 1. Напишите ответы. Ответ пишите с окончанием **-ga**.

1. Millega tisler hõoveldab? (hõövel — hõövli—).
2. Millega sepp taob? (vasar — vasara—).
3. Millega maaler värvib? (pintsel — pintsli—).
4. Millega rätsep õmbleb? (nõel — nõela—).
5. Millega pagar taignat sõtkub? (käed — käte—).
6. Millega mees raiub? (kirves — kirve—).
7. Millega õpilane kirjutab? (sulg — sule—).

Näidis: Sepp taob vasaraga.

Pean meeles:

-ga- падеж (творительный) образуется прибавлением окончания **-ga** к слову в падеже kelle? mille?

Harjutus 2. Выпишите из песни „Käsitöölised“:

mis laulab tisler, maaler, sepp, rätsep, kingsepp ja pagar.

Окончание творительного падежа подчеркните.

Harjutus 3. Спишите и подчеркните слова в падеже keda? mida?

Väino teeb (mida?) lennukit. Linda mängib (mida?) klaverit. Enn mängib (mida?) viiulit. Salme laulab (mida?) aariat. Volodja loeb (mida?) raamatut. Vanaema õmbleb (?) kuube. Meie mängime (?) palli, teie mängite (?) kassi ja hiirt.

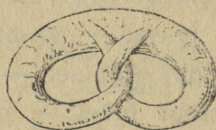
Pean meeles:

Длительное, неоконченное действие (mängin, laulan) требует падежа keda? mida?

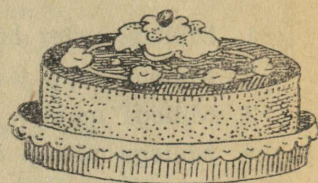
Linda sünnipäev.

värvikast

kringel

kook

Täna on Linda sünnipäev. Linda saab täna kaheteistkümne aastaseks. Ta kutsub kõik oma sõbrad sünnipäevale.

Sünnipäevalaps saab palju kinke: isalt uued uisud, emalt uue kleidi, Ennult raamatu, Salmelt ilusa tassi, Hiljalt ja Väinolt värvikasti, onu Toomalt postpaki. Pakis on puuviljad — õunad, ploomid ja pirnid. Vanaema ja vanaisa poolt on sünnipäevakook ja kringel. Linda on väga õnnelik.

Teelauas lapsed joovad teed ning söövad saia, kooke ja kompvekke. Nad söövad veel õunu, ploome ja pirne. Pärast teejoomist nad laulavad, mängivad ja tantsivad.

Küsimused:

1. Kui vanaks Linda täna saab? 2. Keda ta sünnipäevale kutsub? (всех своих друзей) 3. Mis sünnipäevalaps saab? (много подарков) 4. Mis isa kingib? (новые коньки) 5. Mis ema kingib? (новое платье) 6. Mis Salme kingib? (красивую чашку) 7. Kes kingivad kringli ja sünnipäevakoogi? (дедушка и бабушка) 8. Mis lapsed teelauas söövad? (булки, пирожки, конфеты, яблоки, груши и сливы) 9. Mis lapsed teevad pärast teejoomist? (играют и танцуют)

Uued sõnad: kutsuma, sünnipäevalaps, kink, värvikast, kringel, teelaud, tee.

Ulesanne: Сравните слова.

Когда в конце падежа keda? mida? **-d** и когда **-t**.

Nimetav kes? mis?	Osastav keda? mida?
maa	seda maad
puu	kaks puud
kuu	kolm kuud
töö	palju tööd
öö	kaks ööd
pea	mitu pead
või	palju võid
orav	kaks oravat
vanker	kolm vankrit
ratas	neli ratast

Peaa meeles:

Односложные слова, оканчивающиеся на долгие гласные (aa, uu, öö) или дугласные звуки (õi, ea), имеют в падеже keda? mida? окончание **d** (maad, võid).

Harjutus 1. Напишите вместо чёточки **d** или **t**.

Uks öö; kaks öö—. Uks vedur; kaks veduri—. Uks number; kaks numbri—. See töö; palju töö—. Uks päkel; kaks päkli—. Tal on hea pea; seda hea— pea—. Kaks laagri—. Kolm tahvli—. See hea või; seda hea— või—. Uks liblikas; tuhat liblika—.

Harjutus 2. Слова в скобках ставьте в падеже **-ga** (kelle? mille? + **-ga**).

Tisler hõveldab (hõvel). Maaler värvib (pintsel). Sepp taob (vasar). Rätsep õmbleb (nõel). Tüdruk mängib (nukk). Mees raiub (kirves). Õpilane kirjutab (sulg). Poiss sööb (lusikas). Isa sõidab (hobune).

Näidis: Tisler hõveldab hõvliga.

Harjutus 3. Решите задачи.

1. Linda on Salmest kolm päeva noorem. Salme sünnipäev on näärpäeval. Millal on Linda sünnipäev?

2. Väino sünnipäev on üks kord iga nelja aasta tagant. Mis kuul ja mis päeval ta on sündinud?

Harjutus 4. Переведите на эстонский язык.

В огороде растут: капуста, брюква, картофель, морковь, свёкла, огурец, лук, горох, бобы. Весною мы копаем грядки и сажаем на грядки рассаду капусты и брюквы. Летом мы поливаем (kastame) и пропалываем грядки (kitkume umbrohest puhtaks). Осенью мы выкапываем картофель и морковь из земли (kaevame mullast üles) и кладём в погреб.

11.

Salme ja Maret vestlesid.

Salme: Halloo! Siin Salme. Kas Maret on kodus?

Maret: Jah. Olen telefoni juures.

Salme: Tere hommikust, Maret!

Maret: Tere hommikust, Salme!

Salme: Eile oli Linda sünnipäev. Kas ta sind ei kutsunud sünnipäevale?

Maret: Kutsus küll.

Salme: Aga miks sind seal ei olnud?

Maret: Sellepärast et ema oli haige. Aga jutusta mulle, mis seal oli. Kas Linda sai palju kinke?

Salme: Sai küll.

Maret: Missuguseid kinke ta sai?

Salme: Ta sai kleidi, uisud, raamatu, tassi ja värvikasti.

Maret: Mis te seal tegite?

Salme: Meil oli seal väga lõbus. Me jõime teed ja sõime saia, kooke ja kompvette. Me sõime ka puuvilja — pirne, ploome ja õunu. Pärast teejoomist me mängisime.

Maret: Kas mängisite kogu õhtu?

Salme: Ei mänginud. Me tantsisime ka.

Maret: Tantsisite ka? Kas tead, mul on väga kahju, et mind ei olnud seal.

Salme: Kuidas ema tervis on?

Maret: Täna küsimast. Juuba on parem.

Salme: Kas võid mulle öelda, kus elavad Helga ja Virve?

Maret: Helga ja Virve aadress on Sakala tänav 30, korter 13.

Salme: Täna! Head nägemist!

Maret: Hüvasti! Head nägemist!

Ulesanne 1. Võrrelge minevikku ja olevikku. (Сравните прошедшее и настоящее время).

Minevik.

Olevik.

1. Eile ma kutsusin...

Praegu kutsun.

2. Eile ma veetsin...

Praegu veedan.

3. Eile ma mängisin...

Praegu mängin.

4. Eile ma tantsisin...

Praegu tantsin.

5. Eile ta tantsis...

Praegu tantsib.

6. Eile ma olin...

Praegu olen.

7. Eile ma sain...

Praegu saan.

8. Eile ma sõin ja jõin...

Praegu sõön ja joon.

9. Eile ma tegin...

Praegu teen.

Ulesanne 2. Võrrelge (сравните) sõnu minevikus. Mis vahe on? (какая разница?).

I

II

1. Ma tantsisin.

Ma olin.

2. Linda kutsus.

Ta sai.

Pean meeles:

Mineviku tunnused (признаки) on si (s) või i.

Harjutus 1. Kirjutage ära ja tõmmake mineviku tunnustele joon alla.

Mängisin, lubasin, veetis, sõin ja jõin, näitasin, tegi, tantsis, istusin, vestlesin, sain, lõin, laulis.

Harjutus 2. Muutke näidise järgi minevikus.

I	Ma mängisin	Sa mängisid	Ta mängis
	Ma veets . . .	Sa	Ta
	Ma näita . . .	Sa
	Ma istu	Ta
II	Ma sõin ja jõin	Sa sõid ja jõid	Ta sõi ja jõi
	Ma tegin	Sa	Ta
	Ma sain	Sa

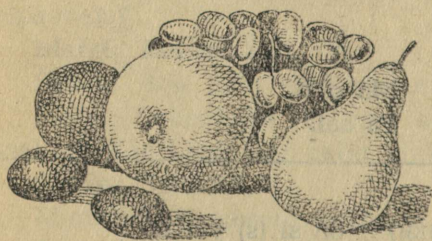
Harjutus 3. Moodustage (образуйте) nimetava järgi osastav (keda? mida?), lisades nimetavale „a“, „e“, „i“ või „u“.

Mul on kolm sulg—. Siin on neli poiss— ja kaks pink—. Mitu laud—? Laua all on kaks korv—. Meil on täna mitu tund—. Seinal ei ole pilt—.

12.

Kolhoosi-turg.

Millal on kolhoosi-turg? — Kolhoosi-turu päevad on igal kolmapäeval ja laupäeval.

puuvili

taid ja punased sõstrad, vaarikad ja valged sõstrad, metsamarjadest mustikad ja pohlad. Puuduvad kuremarjad: need tulevad turule alles hilja sügisel.

Mis kaubad on turul? — Turul on järgmised kaubad: piim, või, juust, mesi, kohupiim, munad ja liha; köögiviljadest — kartulid, sibulad, porgandid, peedid, kapsad, herned ja oad; puuviljadest: õunad ja pirnid.

Kas turul ka marju on? — Marjaturul on järgmised marjad: ploomid ja kreekid, muskirsid, karusmarjad, maasikad,

Mis sa turult ostad? — Ma ostan turult piima, võid, mune, kartuleid ja sealiha.

Uued sõnad: turg, kaup, kohupiim, kreegid, mustikad, pohlad, kuremarjad, hilja, sügis, sügisel.

Ulesanne. Võrrelge nimetavat (kes? mis?) ja osastavat (keda? mida?).

Nimetav.	Osastav.	Nimetav.	Osastav.
Mul on (mis?)	Mul ei ole (mida?)	Sul on (kes?)	Tal ei ole (keda?)
õun	õuna	vend	venda
kriit	kriiti	poeg	poega
pilt	pilti	koer	koera
nukk	nukku	poiss	poissi

Peaa meeles:

Если в предложении «ei ole», тогда употребляется падеж keda? mida?

Harjutus 1. Muutke nimetav (kes? mis?) „ei ole“ abil osastavaks (keda? mida?).

Mul on lamp, pall, pink, korv, lapp, kaart, tund, pilt, kriit, supp.

Näidis: Mul ei ole lampi.

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Семь часов утра. Я встаю, убираю постель (kotraldan voodi), одеваюсь и умываюсь. Я беру гребень и причёсываюсь перед зеркалом. Я завтракаю. Я ем бутерброд с яйцом и пью кофе с молоком. Потом я беру книги и иду в школу.

Laagrivestlus.

Kes olid suvel laager? — Tõnu ja Enn.

Tõnu ja Enn, kas olite suvel laager? — Jah, olime.

Kus oli laager? — Meie laager oli jõe ääres.

Kes olid laageris? — Laageris olid pioneerid — poisid ja tüdrukud.

Mis te hommikul laageris tegite? — Hommikul me pesime endid ja einestasime.

Mida te sõite? — Sõime leiba. Sõime putru.

Mida te jõite? — Jõime piima. Jõime kohvi.

Mis te siis tegite? — Me käisime jalutamas.

Mis te päeval tegite? — Päeval käisime jõe ääres. Käisime metsas.

Mis te jõe ääres tegite? — Me suplesime jões, püüdsime jõest kalu, käisime lootsikuga jõel sõitmas.

Mis te metsas tegite? — Metsas me korjasime marju, seeni.
Tõnu ja Väino, mis teie metsas tegite? — Meie püüdsime
orava kinni ja tõime laagrisse.

Kus te veel käisite? — Me käisime veel heinamaal.

Mis te heinamaal tegite? — Me korjasime heinamaal lilli,
panime heina kokku.

Mis te veel laagris tegite? — Me lugesime, jutustasime, laul-
sime, mängisime.

Kas laagris oli hea olla? — Jah, laagris oli väga hea olla.

Uued sõnad: heinad, korjama, kokku panema (heina).

Ulesanne. Võrrelge olevikku ja minevikku.

Olevik	Minevik
Me sööme	Me sõime
joome	jõime
toome	tõime
paneme	panime
einestame	einestasime
käime	käisime
jalutame	jalutasime
supleme	suplesime
püüame kalu	püüdsime kalu
korjame marju	korjasime marju
loeme	lugesime
jutustame	jutustasime
laulame	laulsime
mängime	mängisime

Harjutus 1. Moodustage oleviku järgi minevik.

Ma einestan, sa jalutad, ta supleb, me püüame kalu, te korjate
marju, nad loevad. Sa jutustad, me laulame, te mängite.

Näidis: Ma einestasin.

Harjutus 2. Kirjutage pöörd sõnadele (глаголам) lõpud juurde
ja tõmmake lõppudele joon alla.

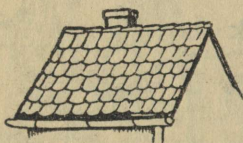
Kus koolis te õpite? Kuidas ela— inimesed Nõukogude Liidus?

Me ela— hästi oma suurel kodumaal. Enn ja Väino püüa— orava kinni ja too— laagrisse. Kas te armasta— mängida ja tantsida? Jah, me armasta— kõik mängida ja tantsida.

14.

Sügis.

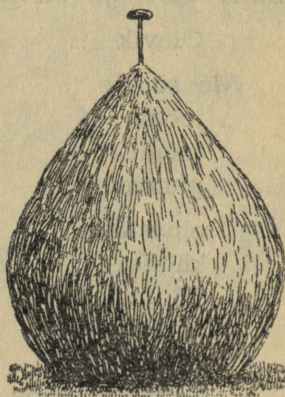
Kollased liblikad lendavad õhus. Ei, need on koliased lehed. Nüüd on sügis. Vali tuul puhub, lehed lendavad, vihm rabiseb vastu akent.

katus

tuul

heinakuhi

Tuule-eit tuli külmalt maalt. Ta raputas kaske, mis kasvas just maja ukse ees. Siis läks ta aeda. Seal murdis ta kaks õnapuud. Metsas murdis ta palju puid maha.

Kolm ööd kolistas ta ümber maja ja vilistas korstnas. Maja katuse lõhkus ta ära ja heinakuhja ajas ümber. Siis hakkas vihma sadama.

Viimane (kolmas) öö oli õudne.

Uued sõnad: leht, vali tuul, rabisema, raputama, murdma, kolistama, vilistama, lõhkuma, ümber ajama, eit, katus, heinakuhi, õudne.

Küsimused:

1. Mis lendavad õhus? (жёлтые бабочки) 2. Kas need on liblikad? Mis need on? (жёлтые листья) Mis aasta-aeg on nüüd? 5. Mis puhub? (ветер) 6. Mis lendavad? (листья) 7. Mis rabiseb vastu akent (дождь) 8. Kust maalt tuli tuule-ait? (из холодной страны) 9. Kuhu ta läks? (в сад) 10. Mis ta aias tegi? (сломал две яблони) 11. Mis ta metsas tegi? (сломал много деревьев) 12. Mis ta ära lõhkus? (крышу и стог сена).

Harjutus 1. Tõlkige eesti keelde.

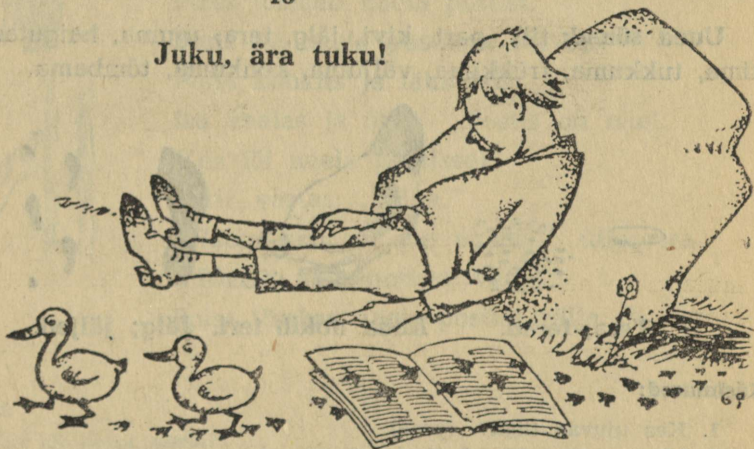
Как ваше имя? Моё имя Иван. Как ваша фамилия (perekonnanimi)? Моя фамилия Волчков. Сколько вам лет? Мне 16 лет. Моей сестре 12 лет, а моему брату 8 лет. Сколько тебе лет? Сколько лет бабушке и дедушке? Бабушке 67 лет, а дедушке 70 лет.

Harjutus 2. Vastake kirjalikult.

Kas piim on must?	Kas kohv on kollane?
Kas „ „ hall?	Kas „ „ sinine?
Kas „ „ punane?	Kas „ „ roheline?
Kas „ „ valge?	Kas „ „ pruun?

15

Juku, ära tuku!

Tiik. Tiigil ujuvad pardid.

Tiigi ääres on suur kivi. Kivi ääres istub Juku. Tal on raamat käes. Ta loeb.

Juku on unine — haigutab. Ta silmad lähevad kinni ja raamat kukub tal käest maha. Juku „nokib“ ninaga — tukub.

Juku, ära tuku! Tee silmad lahti!

Juku ei näe ega kuule. Juku magab.

part

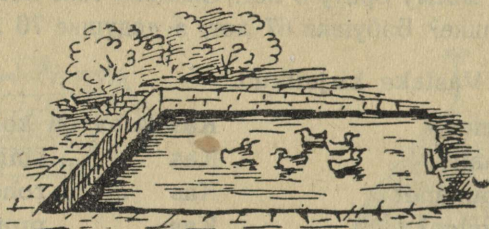
— Pardijäljed!
tusse...

Vaata, kes need sealt tiigi poolt tulevad?
Prääk, prääk!

Kaks väikest pardipoega tulevad panta-panta
ja — otse üle Juku raamatu!

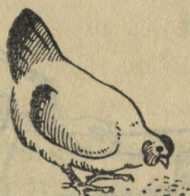
Kui Juku ärkab, mis ta oma raamatust leiab?

Palju, palju pardijälgi on trükitud Juku raama-

tiik

Uued sõnad: tiik, part, kivi, jälg, tera; ujuma, haigutama, nokkima, tukkuma, trükkima, väljuma, kohkuma, tõmbama.

Tera; terad.

Kana nokib teri. Jalg; jäljed.

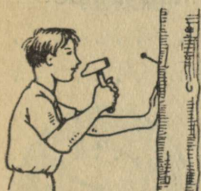
Küsimused:

1. Kes ujuvad tiigil? (utki)
2. Mis on tiigi ääres? (большой камень)
3. Kus Juku istub? (у камня)
4. Kes haigutab?
5. Miks ta haigutab? (он сонный)
6. Kuidas Juku tukub? (он «клюёт» носом)

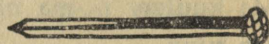
7. Kes tulevad tiigi poolt? (утята)
8. Millest nad üle lähevad? (-st-kääne: Juku raamatu...)
9. Mis Juku oma raamatust leiab? (утиные следы).

Mõistatus.

Olin üsna väike, kui väljusin munast. Mul on nokk, kaks tiiba ja kaks jalga. Ma armastan ujuda. Kes ma olen?

Post ja nael.

nael

Kuhu poiss lööb naela?
Poiss lööb naela postisse (posti sisse).

Kus on nael?

Nael on postis.

Kust tõmbab poiss naela?

Poiss tõmbab naela postist.

Boris lõi naela postisse. Isa tuli.

Poiss kokkus ja läks ära.

Isa vaatas ja ütles: „Postis on nael.

Kes lõi naela postisse?“

Boris vastas: „Mina.“

„Naela koht ei ole postis,“ ütles isa.

„Tõmba nael postist välja!“

Poiss tõmbas naela postist välja.

Küsimused:

1. Kuhu lõi poiss naela?
2. Kus oli nael?
3. Kust tõmbas poiss naela?
4. Mis teeb poiss? — Poiss lööb naela.
5. Mis tegi poiss? — Poiss lõi naela.

Harjutus 1. Kirjutage ära ja tõmmake -sse-, -s- ja -st-lõppudele joon alla.

Kuhu poiss lööb naela? Postisse. Kus on nael? Postis. Kust poiss tõmbab naela? Postist.

Harjutus 2. Kirjutage näidise järgi.

Jaatav	Eitav	Jaatav	Eitav
Ma kuulen	ma ei kuule	Kuule!	ära kuule!
Ma ujun
Ma ärkan
Ma nokin
Ma tukun
Ma magan
Ma haigutan

Harjutus 3. Sulgudes (в скобках) olevad sõnad pange -le- käändesse.

1. Kellele sa annad raamatu? (tüdruk). 2. Kellele sa kirjutad kirja? (vend). Kellele isa ostab palitu? (õde). 3. Kellele ema ostab kleidi? (Linda). 4. Kellele onu annab kinopileti? (sina).

Näidis: Ma annan raamatu tüdrukule.

vest

16.

Taskukell.

taskukell

Siin on mu vest. See on mu vestitasku.

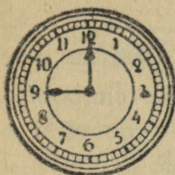
Mu taskukell on vestitaskus.

Ma võtan kella vestitaskust ja vaatan: kell on pool kaheksa.

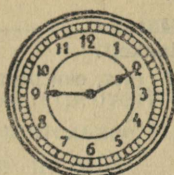
Ma panen kella jälle tasku tagasi.

Mis kell on?

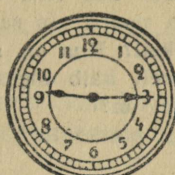
Kell on

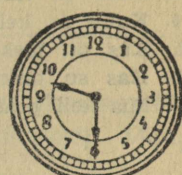
üheksa;

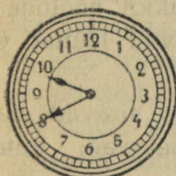
kümme minutit
kümnel;

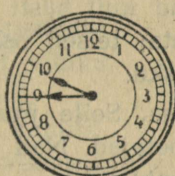
veerand
kümme;

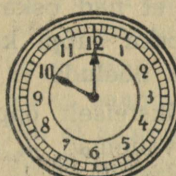
pool kümme;

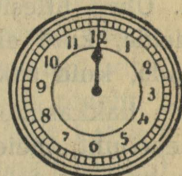
kümme minutit
üle poole kümme;

kolmveerand
kümme;

kümme;

kaksteist.

* * *

Minu taskukell käib õigesti. Kuid seinakell käib valesti: ta jääb taha. Kas sinu taskukell käib õigesti? — Ei, minu oma käib ette.

Mis kell praegu lööb? — Kell lööb neli.

Millal sa kooli lähed? — Ma lähen kooli kell kolmveerand üheksa.

Millal sa lõunastad? — Ma lõunastan kell veerand kolm.

Millal sa kinno lähed? — Kinno lähen kell viis õhtul.

Mis kell praegu on? — Kell on praegu täpselt kaheksa.

Kas sul on kella? — Jah, on küll, aga minu kell seisab.

Uued sõnad: vest, taskukell, veerand, pool, õigesti, valesti, täpselt, taha jääma, ette käima.

Küsimused:

1. Mille tasku see on? (жилетный карман)
2. Kust sa võtad kella? (из кармана)
3. Mida sa vaatad? Mis kell on?
4. Kuhu sa kella paned? (в карман)
5. Kus on taskukell? Kus on seinakell?
6. Kas su taskukell käib õigesti? (нет, они отстают)
7. Mis kell praegu on?

Kas oskad lõunat valmistada?

Pioneerisalga koondusel me otsustasime, et iga tüdruk õpiks perenaise-ametit. Ja siis hakkasime küsima, mida keegi oskab teha. Ühed ütlesid, et nad oskavad küll hästi sukka nõeluda ja õmmelda, kuid ei oska suppi keeta; teised oskavad lõunat valmistada, kuid sukka nõeluda ei oska.

Me hakkasime üksteiselt õppima. Selle juures aitavad meid pioneerijuht, meie vanemad ja õpetajad. Nad õpetavad, kuidas peab keetma, sukka nõeluma ja õmblema.

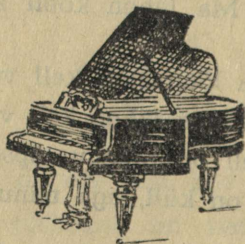
Kõik meie salga tüdrukud oskavad nüüd juba ise lõunat ja õhtusööki valmistada, oskavad õmmelda ja sukka nõeluda.

Uued sõnad: salk, koondus, perenaine, amet, sukk, õhtusöök, valmistama, otsustama, (sukka) nõeluma, keetma, aitama.

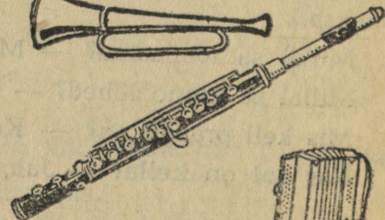
Muusikariistad.

viul

klaver

pasun

flööt

bajaan

Ulesanne. Lugege ja pidage meeles.

Muusikant mängib (mida?) viiulit, klaverit, pasunat, bajaani, flööti.

Pea meeles:

„Mängima“ nõuab (требует) osastavat käänet (kestev, lõpetamata tegevus — длительное, неоконченное действие): Mängime palli, klaverit, kassi ja hiirt...

Harjutus 1. Kirjutage ära ja tõmmake osastava lõpule joon alla.

Sain mille?

Ma sain emalt raamatu.

Sa said vennalt vihiku.

Ta sai õelt pinali.

Me saime isalt kahuri.

Te saite onult veduri.

Nad said pioneerijuhilt lennuki.

Ei saanud mida?

Ma ei saanud emalt raamatut.

Sa ei saanud vennalt vihikut.

Ta ei saanud õelt pinalit.

Me ei saanud isalt kahurit.

Te ei saanud onult vedurit.

Nad ei saanud pioneerijuhilt lennukit.

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

На колхозном рынке продают (müüakse) следующие продукты: сыр, масло, мёд, творог, яйца и мясо. Овощи: картофель, лук, морковь, свёкла, капуста. Плоды: яблоки, груши, сливы. Ягоды: крыжовник, земляника, брусника, малина, смородина, черника и клюква.

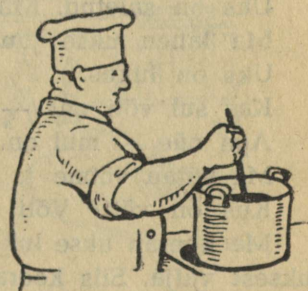
17.

Nälg on parim kokk.

Ema ja Tõnu istuvad laua ääres.
Nad lõunastavad.

„Supp ei maitse mulle. Ma ei taha seda süüa,“ ütleb Tõnu ja paneb lusika ära.

„Hea küll,“ ütleb ema. „Ära siis söö.“

Kokk keedab suppi

Pärast lõunat ema ja Tõnu töötavad aias. Õhtul ema annab Tõnule taldrikutäie suppi.

„Oo, see on väga maitsev supp,“ ütleb Tõnu.

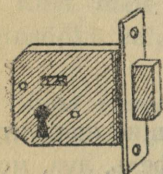
„Aga see on ju seesama supp!“ ütleb ema.

Ulesanne. Jutustage küsimuste järgi minevikus.

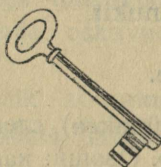
1. Kus istusid ema ja Tõnu? (за столом)
2. Mis nad tegid? (обедали)
3. Mida Tõnu ei tahtnud? (есть суп)
4. Miks ta ei tahtnud süüa? (Supp ei maitsenud)
5. Kus töötasid ema ja poeg pärast lõunat? (в саду)
6. Mis ema õhtul pojale andis? (тарелку супу)
7. Kuidas supp nüüd Tõnule maitseis? (hästi) — Ütle vana-sõna näljast! Mis on parim kokk?

Uued sõnad: nälg, parim, kokk, (supp) ei maitse, ei taha süüa, seesama.

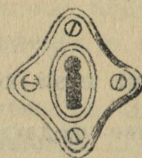
Lukk ja võti.

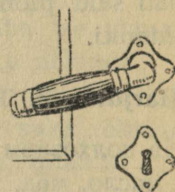
lukk

võti

lukuauk

käepide

Tuba. Uks. Lukk ja lukuauk. See aga on käepide.

Uks on suletud. Mine ukse juurde! Ava uks!

Ma lähen ukse juurde. Ma tahan ust avada, aga ei saa.

Uks on lukus.

Kas sul võti on? — Ei, mul ei ole võtit.

Aga näe — mul on. Võta võti ja keera uks lahti!

Ma võtan võtme ja panen lukuauku.

Kus on võti? Võti on lukuaugus.

Ma keeran ukse lukust lahti, võtan võtme lukuaugust ja lähen uksest välja. Siis keeran ukse lukku ja panen võtme tasku.

Nüüd on uks jälle lukus ja võti minu taskus.

Harjutus 1. Kirjutage vihikusse.

Võta lusikas ja söö! Ma ei taha süüa. Mulle see supp ei maitse. Tule aeda, hakkame seal töötama! See töö pole raske. Lähme nüüd koju. Pane supp lauale!

Harjutus 2. Koostage laused (составьте предложения) üksikuist sõnadest.

- 1) seisab, taga, tooli, poiss.
- 2) sõidavad, autoga, pioneerid, linna.
- 3) keelt, õpin, koolis, eesti, mina.
- 4) maja, ukse, avas, ühe, ta.

Harjutus 3. Mis millega maitseb?

Liha Kurk Leib Sai

Для вставки: salatiga, võiga, juustuga, soolaga.

18.

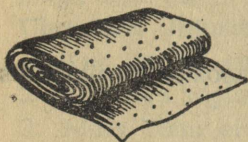
Vabrik.

Vabrik

Siin on vabrik. See on vabriku korsten. Vabriku aknad on valged.

Töölised lähevad hommikul vabrikusse. Nad töötavad vabrikus. Minu ema töötab ka vabrikus. Ta on stahaanovlane.

riie

Vabrikus on masinad. Need masinad kujud riidet. See on riidevabrik. Veoauto viib riide kaupluse müügile.

Õhtul lähevad töölised vabrikust koju.

Uued sõnad: kuduma, riie, müügile viima, kandma, mõtlema, ütlema.

Küsimused:

1. Mis siin pildil on? (фабрика)
2. Mille aknad on valged?
3. Kuhu töölised hommikul lähevad?
4. Kus nad töötavad?
5. Kust töölised õhtul koju lähevad?

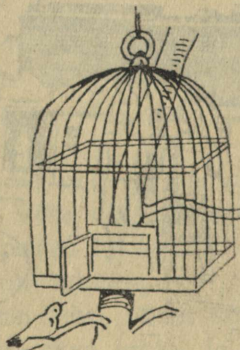
Harjutus 1. Vastake kirjalikult (письменно) eelmistele küsimustele ja tõmmake sõnale „vabrik“ kõigis lausetes (во всех предложениях) joon alla.

Lind ja puur.

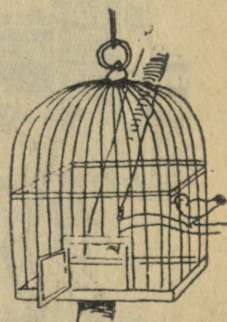
Kus on lind?

Lind on puuris,

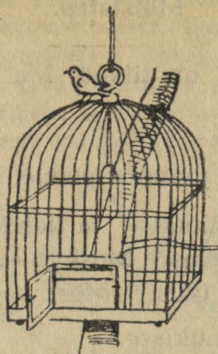
puuri ees,

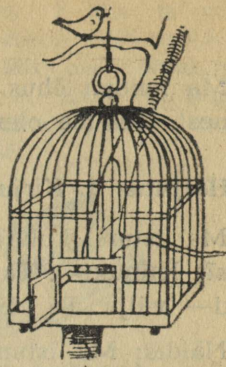
puuri taga,

puuri all,

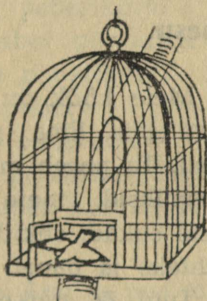

puuril, (puuri peal)

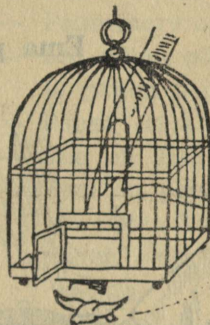

puuri kohal.

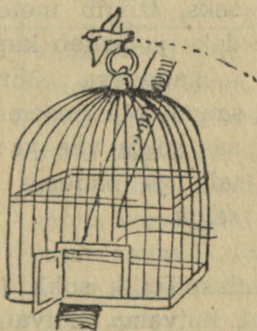
Mis teeb lind?

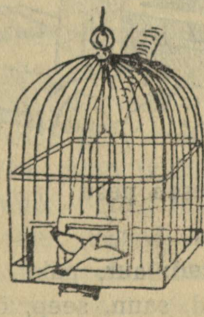
Lind lendab
(kust?) puurist,

lendab
puuri alt läbi,

lendab üle puuri,

lendab (kuhu?) puuri.

Mõistatus.

Ma lendan õhus. Mul on tiivad, Ma ei ole lind. Ma kannan inimest. Kes ma olen?

Härjutus 1. Kirjutage joone asemele lõpud -sse, -s või -st.

Ma istun (kuhu?) lennuki— ja lendan Moskva—. Sa oled (kus?) lennuki—. Ta on (kus?) Moskva—. Me astume (kust?) lennuki— välja. Te sõidate (kust?) Moskva—.

Näidis: Ma istun lennukisse.

19.

Ema peseb pesu.

Ema peseb pesu

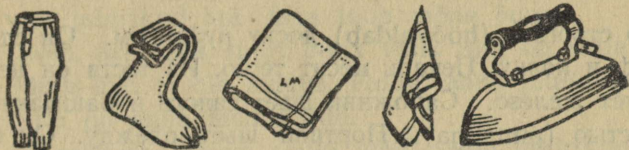
Meie köök on täna paksu auru täis. Emal peseb köögis pesu. Ta peseb meie särgid ja aluspüksid, meie taskurätid, meie sokid, sokid ja käterätid puhtaks ja paneb kuivama.

Tuul ja päike kuivatavad meie pesu paari tunniga ära. Õhtul ema teeb triikraua tuliseks, triigib meie pesu sile-daks ja paneb kappi.

Laupäeva õhtul läheme sauna. Me peseme endid saunas sooja vee ja seebiga puhtaks ja paneme puhta pesu selga.

Uued sõnad: aur, paks, pesu, aluspüksid, sokk (sokid), käterätt, triikraud, saun, seep, õli, põhi, kuivama, kuivatama, tuliseks tegema, triikima.

Küsimused: 1. Kus ema peseb pesu? (на кухне) 2. Mis ta puhtaks peseb? (рубашки, кальсоны, носовые платки, чулки, носки и полотенца) 3. Mis kuivatavad meie pesu ära? (солнце и ветер) 4. Mis ema õhtul teeb? (гладит бельё) 5. Kuhu ta pesu paneb? (в шкаф) 6. Kuhu te laupäeva õhtul lähete? (в баню) 7. Millega te endid saunas puhtaks pesete? (мылом и тёплой водой) 8. Mis te selga panete? (чистое бельё)

aluspüksid sokid taskurätt käterätt triikraud

Paber ja paberikorv.

1. Kus on paber?	— Paber on põrandal.
2. Kus on paberikorv?	— Paberikorv on laua all.
3. Võta paber põrandalt üles ja pane paberikorvi!	— Ma võtan põrandalt paberi ja panen paberikorvi.
4. Kus on paber?	— Paber on korvis.
5. Kus on paberikorv?	— See on laua all.
6. Mis on paberikorvis?	— Seal on paber.
7. Võta paber korvist ja pane ahju!	— Ma võtan korvist paberi ja panen ahju.

Ülesanne: Loe ja pea meeles!

Nimetav mis?	Omastav mille?	Sisseütlev kuhu? millesse? (куда? во, что?)
kool	selle kooli pilt	Lähem (kuhu?) kooli
klass	teie klassi aken	Lähem (kuhu?) klassi
lamp	meie lambi klaas	Valan õli (kuhu?) lampi
kapp	selle kapi uks	Panen pesu (kuhu?) kappi
köök	meie köögi riiv	Viin puud (kuhu?) kööki
korv	minu korvi põhi	Panen õunad (kuhu?) korvi
saun	meie sauna katus	Lähem (kuhu?) sauna
sein	selle seina kõrgus	Löön naela (kuhu?) seina
selg	minu selja taga	Panen palitu (kuhu?) selga
post	posti pikkus	Löön naela (kuhu?) postisse

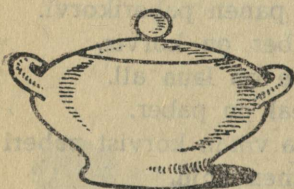
Pean meeles: Падеж *sisseütlev* (*kuhu?* куда?) имеет две формы: длинную с окончанием *-sse* (*postisse*) и краткую без окончания (*kööki, korvi*).

Harjutus. Tõlkige eesti keelde.

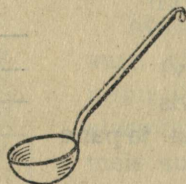
Столяр строгаёт (*hööveldab*) доску рубанком. Он сделал нам стол, шкаф и полку. Пекарь месит тесто. Из теста он печёт хлеб. Кузнец куёт железо. Сапожник шьёт сапоги и башмаки. Маляр красит кистью (*pintsliga*). Портной шьёт одежду. Он сшил мне костюм. Столяр, кузнец, пекарь, маляр, портной и сапожник — ремесленники.

20.

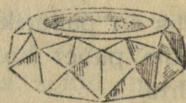
Lõunasöök.

supivaagen

kulp

soolatoos

Kell on pool kolm. Lõuna on valmis. Linda aitab emal lauda katta. Ta toob taldrikud, lusikad, noad ja kahvlid lauale.

Nüüd istub perekond lauda.

Emal toob supivaagna lauale ja tõstab kulbiga igaühele suppi taldrikule.

Linda: Palun, anna mulle soola. Supp on mager.

Enn: Siin on soolatoos.

Linda: Täna.

Rein: Ma ei saa suppi süüa. Supp on väga kuum.

Emal: Oota natuke. Ära veel söö. Las supp jahtub.

Supi järel emal toob lauale liha ja kartulid. Ta lõikab igaühele tüki liha.

Em a : Rein! Ära mäangi noaga. Pane nuga käest ära.

Is a : Linda, palun, anna mulle leiba.

Linda : Siin on leib, isa.

Is a : Tänan!

Em a : Linda, vii nüüd taldrikud laualt ära.

Linda viib taldrikud ära. Ema toob mõne õuna.

Em a : Rein, ära seda suurt õuna võta. Siin on sulle ilus õun.

En n : Minu õun ei ole magus. Palun, anna mulle teine õun.

Em a : Siin on sulle magus õun.

Lõuna on möödas. Pärast sööki ema peseb taldrikud puhtaks. Linda ja Enn aitavad teda.

Uued sõnad: supivaagen, kulp, soolatoos, mage, kuum, tükk; (lauda) katma, suppi tõstma, jahtuma, möödas.

Küsimused:

1. Kes katavad lauda? 2. Mis Linda toob lauale? (тарелки, ложки, ножи и вилки) 3. Kes istub lauda? (семья).
4. Mis ema lauale toob? (миску с супом)
5. Mida ema taldrikule tõstab? (суп)
6. Mida Linda tahab? (соли)
7. Miks ta soola tahab? (суп пресный)
8. Miks Rein ei saa suppi süüa? (суп очень горячий)
9. Mis ema supi järel lauale toob? (мясо и картофель)
10. Mis Linda laualt ära viib? (тарелки)
11. Mis ema veel toob? (несколько яблок)
12. Mis ema pärast sööki teeb? (моет тарелки).

Harjutus 1. Kus? (где?) Pange sulgudes olevad sõnad (слова, стоящие в скобках) „kus?“-käändesse.

Rohi kasvab (maa). Õunapuu kasvab (aed). Kapsas ja kaalikas kasvavad (köögililja-aed). Lind on (puur). Ema on (tuba).

Näidis: Rohi kasvab maas.

Harjutus 2. Допишите.

Ma võtan (mille?)	lipu ja kannan (mida?)	lippu.
Sa võta—	trummi ja kanna—	trummi.
Ta võta—	sirbi ja kanna—	sirpi.
Me võta—	pingi ja kanna—	pink.
Te võta—	kuuse ja kanna—	kuuske.
Nad võta—	laua ja kanna—	lauda.

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Летом мы были в лагере. Утром мы умывались и завтракали. Мы ели хлеб и кашу, пили молоко и кофе. Мы купались в реке, ловили рыбу, катались на лодке. В лесу мы гуляли, собирали (kogjasime) ягоды, грибы. Мы поймали белку, и принесли в лагерь.

21.

Meie juhid.

Meie klassi seinal ripub kaks pilti. Ühel pildil on Lenin, teisel Stalin.

Õpetaja jutustab meile, kuidas elas ja töötas meie juht V. I. Lenin.

Kes on siin pildil?

See on seltsimees Stalin — meie suur juht, õpetaja ning sõber. Kõik lapsed, kõik töölised ja talupojad armastavad oma suurt juhti — seltsimees Stalinit.

Elagu meie õpetaja, juht ning sõber — seltsimees Stalini!

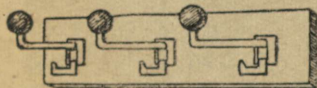
Lenini lipu all, Stalini juhtimisel — edasi kommunismi võidu poole!

Uued sõnad: lipu all, juhtimisel, võidu poole.

Vestlus.

1. Mis ripuvad meie klassi seinal?
2. Kes on ühel pildil?
3. Millest õpetaja meile jutustab? (как жил и работал В. И. Ленин)
4. Kes on teisel pildil?
5. Kes on seltsimees Stalin? (наш учитель, вождь и друг)
6. Kes armastavad seltsimees Stalinit? (все дети, все рабочие и крестьяне)
7. Kes lõi (кто создал) Nõukogude armee? — Lenin ja Stalin.
8. Kes lõi nõukogude võimu? — Lenin ja Stalin.
9. Kes lõi bolševike partei? — Lenin ja Stalin.

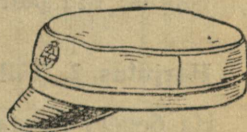
Tõnu läheb koolist koju.

varn

palitu

müts

Varn. Palitu ripub varnas. Müts ripub ka varnas.

Tõnu võtab varnast palitu ja paneb selga. Tal on palitu seljas. Siis Tõnu võtab varnast mütsi ja paneb pähe. Tal on müts peas.

Nüüd võtab Tõnu aknalt oma mapi ja väljub uksest. Ta läheb koju.

Kodus ta võtab palitu seljast ja paneb varna. Ta võtab mütsi peast ja paneb ka varna.

Kohakäänded (падежи места)

kus? kuhu? kust? (где? куда? откуда?)

Nimetav mis?	Omastav mille? чего?	Sisseütlev kuhu? millesse? куда? во что?	Seesütlev kus? milles? где? в чём?	Seestütlev kust? millest? откуда? из чего?
varn	varna	varna	varnas	varnast
selg	selja	selga	seljas	seljast
pea	pea	pähe	peas	peast
kool	kooli	kooli	koolis	koolist

Harjutus 1. Kirjutage lõpud juurde ja kriipsutage alla.

Mu palitu ripub (kus?) varna—. Ma võtan oma palitu (kust?) varna— ja panen (kuhu?) selg—. Mul on palitu (kus?) selja—. Kus mu müts on? Müts on ka (kus?) varna—. Ma võtan oma mütsi (kust?) varna— ja panen (kuhu?) pä—. Mul on müts (kus?) pea—. Ma lähen (kuhu?) ko—. (Kus?) Kodu— ma võtan palitu (kust?) selja— ja panen (kuhu?) varn—.

Näidis: Mu palitu ripub varnas.

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

На берегу пруда (tiigi ääres) большой камень. У камня сидит мальчик. Он сонный — зевает. Эй, не зевай! Открой глаза! Мальчик не видит и не слышит. Он спит. Что в книге? Утиные следы.

22.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäev.

Täna on 7. november. Täna on oktoobri-püha. Õpilased lähevad Punasele väljakule. Nende vanemad lähevad ka Punasele väljakule.

Täna on seal Nõukogude armee paraad ja suur rongkäik. Tankid, kahurid ja kuulipildujad sõidavad täna üle Punase väljaku. Kõrgel taeva all lendavad lennukid. Tänavad on rahvast täis.

Rahvas vaatab, kuidas pioneerid, sõdurid ja töölised marsivad. Ta vaatab, kuidas rasked kahurid ja tankid mööda sõidavad.

Pioneerid marsivad ja laulavad. Neil on loosungid:

Olgu tervitatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 32. aastapäev!

Elagu Nõukogude Liit!

Elagu seltsimees Stalin — meie juht ja õpetaja!

Uued sõnad: väljak, kuul, pilduma, kuulipilduja, aastapäev.

Ulesanne. Lugege ja pidage meeles.

Nimetav mis?	Omastav mille?	Osastav mida?	Sisseütlev kuhu? millesse?	s-kus?	-st kust?
mets	metsa	metsa	metsa	metsas	metsast
nurk	nurga	nurka	nurka	nurgas	nurgast
salk	salga	salka	salka	salgas	salgast
pink	pingi	pink	pink	pingis	pingist
korv	korvi	korvi	korvi	korvis	korvist
pott	poti	potti	potti	potis	potist

Harjutus 1. Käänake (просклоняйте) selle tabeli eeskujul: kool, klass, lamp, kapp, varn, purk, klaas.

Harjutus 2. Tõlkige (переведите) vene keelde.

Mis päev täna on? Täna on kolmapäev. Mis kuupäev täna on? Täna on üheksas jaanuar. Kümnes veebruar. Üheteistkümnes märts. Kolmeteistkümnes aprill. Neljateistkümnes mai. Viieteistkümnes juuni. Kuueteistkümnes juuli. Üheksateistkümnes august. Kahekümnes september. Kahekümne esimene oktoober. Kahekümne teine november. Kolmekümnes detsember.

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Мои часы в жилетном кармане. Я беру часы из кармана и смотрю, который час. Я кладу часы обратно в карман. Мои карманные часы ходят правильно, но стенные часы отстают. Как ходят твои карманные часы? Мои часы ходят вперёд.

23.

Mida me armastame?

Me armastame päikest. Me armastame metsa.

Me armastame jõge. Me armastame kevadet.

Me armastame oma klassi. Me armastame oma klubi.

Me armastame oma kooli. Me armastame oma aeda.

Me armastame oma linna. Me armastame oma tänavat.

Me armastame oma kolhoosi. Me armastame oma kodu.

Me armastame oma kodumaad. Me armastame oma Nõukogude armeed.

Elagu meie suur kodumaa!

Elagu meie vapper Nõukogude armee!

Peaa meeles:

„Armastama“ on kestev tegevus (длительное действие) nõuab osastavat käänat (требует падежа keda? mida?).

Harjutus 1. Kirjutage siit palast (из этой статьи) välja kõik sõnad osastavas käändes.

Näidis: Me armastame (mida?) päikest, metsa...

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Моё пальто висит на вешалке. Я беру пальто с вешалки и надеваю на себя (panen selga). Я иду в школу. В школе я снимаю пальто и вешаю (riputan) на вешалку.

Uued sõnad: vapper = vahva, vanker.

Harjutus 3. Mis ja kus?

Kartulid on	kelder
Pliats ja sulg on	pinal
Suhkur on	suhkrutoos
Mesi on	purk
Tee on	teekann
Jää on	jääkelder
Sool on	soolatoos
Vesi on	klaas
Lill on	vaas

Näidis: kartulid on keldris.

Harjutus 4. Tõlkige eesti keelde.

Музыкант играет на скрипке, на рояле, на горне, на баяне, на флейте. Замок и ключ. Ручка двери. Я иду к двери. Я беру ручку двери. Я хочу открыть дверь, но не могу. Дверь заперта. У тебя есть ключ? Нет, у меня нет ключа. Возьми ключ и ототпри двери!

Все виды падежа osastav.

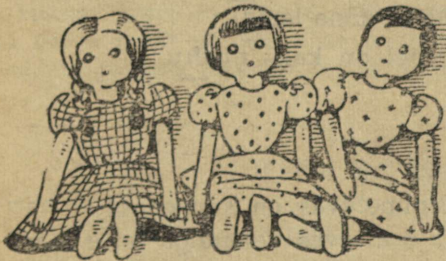
Uks pesa.
Uks puu.

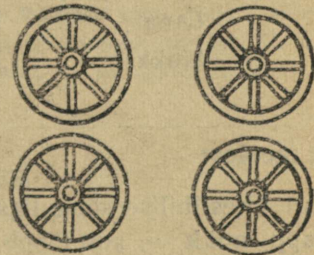
Kaks pesa.
Kaks puud.

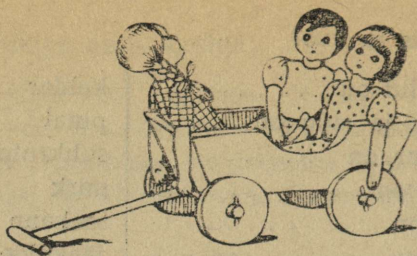
Kaks oravat.

Kolm nukku.

Neli ratast.

Vankris on kolm nukku.
Vankril on neli ratast.

1. Mida on siin kaks? Siin on kaks pesa ja kaks puud.
2. Keda on siin kaks? Siin on kaks oravat.
3. Mida on siin kolm? Siin on kolm nukku.
4. Mida on siin neli? Siin on neli ratast.
5. Mitu nukku on vankris?
6. Mitu ratast on vankril?

Ulesanne. Võrrelge (сравните) nimetavat ja osastavat.

Nimetav mis?	Osastav mida?
Kell	Meil ei ole <u>kella</u> .
Laud	Toas on kaks <u>lauda</u> .
Sõrm	Mul on kümme <u>sõrme</u> .
Kapp	Siin on kaks <u>kappi</u> .
Lamp	Ma ei anna <u>lampi</u> .
Nukk	Leidal on kaks <u>nukku</u> .

Pean meeles:

Kui ühesilbilise sõna lõpul nimetavas on konsonant (согласный) — kapp, nukk —, siis lõpeb ta osastavas vokaaliga (a, e, i või u): kappi, nukku.

Harjutus 5. Moodustage (образуйте) osastav, lisades nimeta-
vale a, e, i, või u.

Meil on kolm lamp— Mitu nurk— ja mitu sein—? Uhel käel
on viis sõrm—. Tal ei ole kapp—. Ära võta seda laud—. Sei-
nal ei ole kell—. Vankris on kolm nukk—.

24.

käpp

Mesikäpa talveuni.

Sügisel läheb karu kaugele metsa. Ta tahab magada, aga tal
ei ole koobast. Ta kaevab endale puu alla koopa. Koobas on val-
mis. Karu ronib koopasse ja heidab magama.

Metsas ulub tuul. Talvel vingub tuisk. Aga mesikäpp magab
oma koopas, ei kuule midagi.

Uued sõnad: karu, käpp, mesikäpp, kaugele, koobas, tuisk,
ronima, uluma, vinguma.

Ulesanne. Jutustage minevikus.

1. Kuhu läks karu? (далеко в лес) 2. Mis ta tahtis teha? (спать) 3. Mida
tal ei olnud? (берлогу) 4. Mille ta endale puu alla kaevas? (берлогу)
5. Kuhu karu ronis? 6. Mis karu koopas teeb? 7. Mis ulub ja vingub
talvel metsas? (ветер и вьюга) 8. Millal karu koopast välja tuleb? (весною)
9. Kes kogub mett? 10. Mis nime on inimesed andnud karule? 11. Miks
nad teda mesikäpaks hüüavad? (karu on maias, ta armastab mett)

Kellel on õigus?

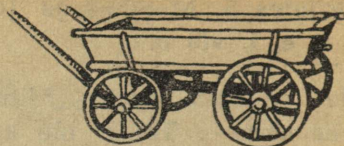
Tool ütleb: „Päev on pikk.“

Voodi ütleb: „Õö on pikk.“

Põrand õhkab: „Uhed pikad mõlemad!“

regi

vanker

Regi ütleb: „Talv on pikk.“

Vanker ütleb: „Suvi on pikk.“

Hobune õhkab: „Uhed pikad mõlemad!“

Vestlus.

1. Miks on toolile päev pikk? — Päeval me istume toolil.
2. Miks on voodile öö pikk? — Öösel me magame voodis.
3. Miks on põrandale öö ja päev ühepikkused? — Sellepärast, et põrand peab alati inimest kandma, niisama ka tooli ja voodit.
4. Miks on talv reele pikk? — Talvel me sõidame reega.
5. Miks on suvi vankrile pikk? — Suvel me sõidame vankriga.
6. Miks on hobusele talv ja suvi ühepikkused? — Hobune on alati töös: suvel ta veab vankrit, aga talvel rege.

Harjutus 1. Kirjutage vastused pealkirja all: „Mida keegi oskab?“ („Oskan“ nõuab -da-infinitiivi).

1. Mida tisler oskab? (hööveldama)
2. Mida maaler oskab? (värvima)
3. Mida rätsep oskab? (õmblema — õmmelda)
4. Mida sepp oskab? (taguma)
5. Mida pagar oskab? (sõtkuma)
6. Mida mees oskab? (raiuma)
7. Mida õpilane oskab? (kirjutama)
8. Mida tüdruk oskab? (tantsima)

Näidis: Tisler oskab hööveldada.

Harjutus 2. Kirjutage osastava lõpud ja tõmmake joon alla.

Uks sõdur, kaks sõdu—. Uks tänav, kolm täna—. Uks orav, mitu ora—. Uks lusikas, kaks lusi—. Uks vanker, neli rat—.

Mitu vank—? Uks põrand, kaks põrand—. Mina mängin viiul—, klaver—, pasun—.

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Бери ложку и ешь! Я не хочу есть. Суп не вкусен (ei maitse). Пойдём в сад, начнём работать! Эта работа не трудна. Теперь пойдём домой. Принеси суп на стол. О, какой вкусный суп! Да, голод наилучший повар.

25.

Tunnikell ja kompass.

seinakell

kompass

taskukell

Siin on kaks tunnikella ja kompass. Vasakul on seinakell, paremal — taskukell, keskel on kompass.

Kell näitab aega, kompass suunda.

Kellal on kaks osutit — väike ja suur. Väike osuti on tunni-näitaja, suur — minutinäitaja. Taskukellal on veel kolmas osuti, see on sekundinäitaja.

Kompass on nagu taskukell. Kuid tal on ainult üks osuti — magnetnõel. Nõela üks ots näitab alati põhja, teine lõuna poole.

Kaardil on põhi ülal, lõuna all, ida paremal ja lääas vasakul.

Põhjas on väga külm, lõunas aga soe. Täna puhub külm idatuul, eile puhus soe läänetuul.

Uued sõnad: seinakell, tunnikell, vasakul, keskel, suund, osuti, näitaja, põhi, lõuna, ida, lääas.

Küsimused:

Kus on taskukell — vasakul või paremal? 2. Mis on keskel? 3. Mida näitab kell? (время) 4. Lõuna näitab kompass? (направление) 5. Mitu osutit

on kellal? 6. Mida näitab väike osuti? (часы) 7. Mida näitab suur osuti? (минуты) 8. Mitu osutit on kompassil? 9. Kuhu näitab üks osuti ots, kuhu teine ots? (на север, на юг) 10. Kus on kaardil põhi, kus lõuna, kus ida, kus lää? (наверху, внизу, направо, налево) 11. Mis tuul puhus eile? (западный ветер) 12. Mis tuul puhub täna? (восточный ветер)

Harjutus 1. Kirjutage ära ja tõmmake vastandsõnadele (противоположным словам) joon alla.

Päev on **pikk**, aga öö on **lühike**.
Suvel on **soe**, aga talvel on **külm**.
Päeval on **valge**, aga öösel on **pime**.
Praegu pole **hommik**, vaid **õhtu**.
Jõgi pole **kaugel**, vaid **ligidal**.
Lennuk pole **kõrgel**, vaid **madalal**.

Harjutus 2. Tõlkige vene keelde.

miiting —	telegraaf —
klubi —	telegramm —
gramm —	mootor —
minut —	kilo —
sekund —	millimeeter —
moment —	raadio —

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Рабочие идут утром на фабрику. Они работают на фабрике. Вечером рабочие идут с фабрики домой. Мальчик вбивает гвоздь в столб. Гвоздь в столбе. Мальчик вытягивает гвоздь из столба.

26.

Isa on tüüril.

Laev sõidab merel. Laeval on palju sõitjaid.
Korraga tõuseb torm. Kõik sõitjad kardavad väga. Ainult tüüri-
mehe väike poeg ei karda. Ta on täitsa rahulik.

laev

tüür

meri

„Kuidas sa võid olla nii rahulik? Kas sa tormi ei kardagi?“

„Ei karda.“

„Miks sina ei karda?“

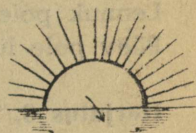
„Minu isa on tüüril.“

Küsimused:

1. Kus sõidab laev? (на море)
2. Kus on palju sõitjaid? (на корабле)
3. Mis tõuseb korraga? (буря)
4. Kes kardavad? (пассажиры)
5. Kes ei karda? (маленький сын рулевого)
6. Miks ta ei karda? (его отец на руле)

Päeva-ajad.

Küsi raadio kaudu maakera inimestelt: „Mis päeva-aeg teil praegu on?“

Üks ütleb: „Meil on praegu hommik. Päike tõuseb.“

Teine ütleb: „Meil on praegu keskpäev. Päike on lõunas.“

Kolmas ütleb: „Ja meil on praegu õhtu. Päike läheb looja.“

Neljas ütleb: „Aga meil on nüüd öö. Väljas on pime. Kuu ja tähed säravad taevas.“

Uued sõnad: tüür, laev, sõitja, torm, tüürimees, maakera, inimene, keskpäev; korraga, tõusma, kartma, ainult, täitsa rahulik, väljas.

Ülesanne. Lugege ja pidage meeles.

Имя существительное mis? что?

Наречие millal? когда?

päev

— päeval

öö

— öösel

hommik

— hommikul

õhtu

— õhtul

suvi

— suvel

talv

— talvel

kevad

— kevadel

sügis

— sügisel

Harjutus 1. Vastake kirjalikult.

1. Millal tõuseb päike? 2. Millal läheb päike looja? 3. Millal paistab kuu? 4. Millal paistab päike? 5. Millal paistavad tähed? 6. Millal on väljas külm? 7. Millal on soe? 8. Millal lendavad suvelinnud meilt ära? 9. Millal nad meie juurde tagasi lendavad?

Harjutus 2. Täiendage.

Talvel on külm, aga suvel on

Oösel on pime, aga päeval on

Jõgi pole ligidal, vaid

Lennuk pole madalal, vaid

Päev pole lühike, vaid

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

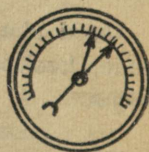
Я сажусь в самолёт и лечу в Москву. Ты в самолёте. Он в Москве. Мы выходим из самолёта. Вы выезжаете из Москвы.

termomeeter

27.

Ilm.

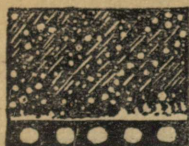

baromeeter

Täna on külm ilm ja puhub vali tuul.

Kust puhub tuul? Seda näitab tuulelipp. Eile puhus idatuul, aga täna puhub vali põhjatuul. Baromeeter langeb. Oöseks on oodata tormi. Kui aga baromeeter tõuseb, siis tuleb jälle ilus ilm.

Eile oli külm, aga täna on veel külmem. Termomeeter näitab neli kraadi külma. Eile sadas vihma ja rahet, täna sajab lund ja rahet.

rahe

vihm

tuulelipp

Mõistatus. Olen kerge, olen valge ja külm. Ma lendan tae-
vast? Kes ma olen?

Uued sõnad: rahe, tuulelipp, tuul, vihm.

Harjutus 1. Täiendage.

- Suvel on soe, aga talvel on
- Päeval on valge, aga öösel on
- Jõgi pole kaugel, vaid
- Lennuk pole kõrgel, vaid
- Päev pole pikk, vaid
- Praegu pole õhtu, vaid

Harjutus 2. Täiendage.

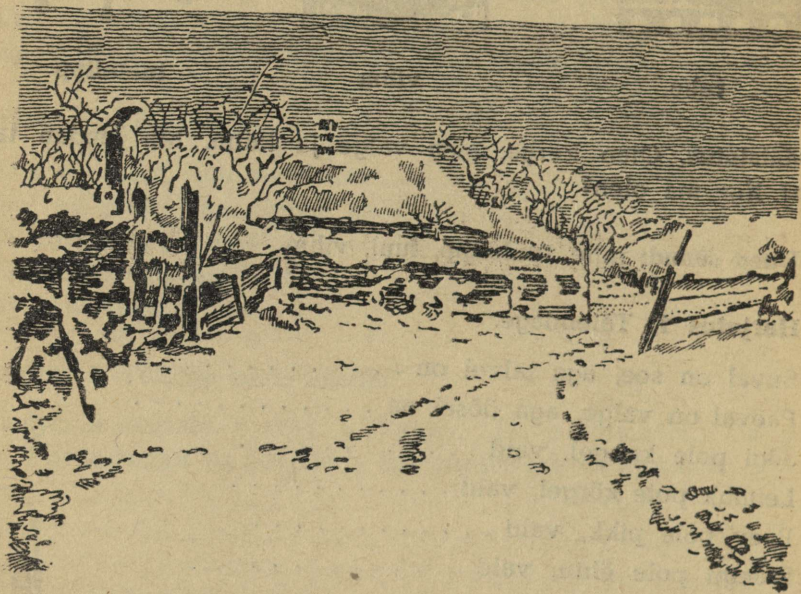
Kui baromeeter langeb, siis tuleb Kui termomeeter
tõuseb, siis läheb ilm Kui aga baromeeter tõuseb, siis läheb
ilm Termomeeter langes kaksteist kraadi alla nulli: ilm
läks

Для вставки: ilusaks, soojaks, külmaks, tormiseks.

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Мама стирает бельё. Она выстирает (peseb puhtaks) наши ру-
башки и кальсоны, наши носовые платки, чулки, носки и полотен-
ца. — У меня десять пальцев. На стене нет часов. Здесь два шка-
фа. Я не дам лампы. Сколько углов и сколько стен?

Talv.

Nüüd on talv. Talvel on väga külm. Me paneme soojad kasukad selga. Siis on soe.

Päevad on talvel lühikesed ja ööd pikad. Lund sajab ja sajab. Tänavad, majad ja puud — kõik on lumega kaetud. Talvel sajab tihti lund. Lumi on alati valge ja külm.

Jõel on jää, sile nagu klaas. Jääl uisutame. Lumel suusatame.

Päike paistab. Lumi särab. Õhk on puhas ja värsk. See on talv.

Uued sõnad: tihti, klaas, värsk.

Küsimused:

1. Missugune aastaaeg on praegu? 2. Mis me talvel selga paneme? (misõy)
3. Kas ilma kasukata on talvel soe või külm? 4. Kas päevad on talvel

pikad või lühikesed? 5. Missugused on talve-ööd? 6. Kas talvel sajab lund või vihma? 7. Millega on maa talvel kaetud? 8. Kas lumi on soe või külm? 9. Millega on jõgi kaetud? (льдом) 10. Millel te uisutate? (на льду) 11. Millel te suusatate? (на снery) 12. Milline on õhk talvel? (чистый и свежий)

Mis sa eile tegid?

Küsimused:

Vastused:

1. Enn, kus sa eile hommikul olid?	— Eile hommikul olin kodus.
2. Mis sa eile hommikul tegid?	— Eile hommikul ma pesin näo ja käed puhtaks, puhas-tasin hambad.
3. Mis sa veel tegid?	— Einestasin, jõin kohvi.
4. Mida sa sõid?	— Sõin leiba. Sõin kartulit. Sõin saia.
5. Kuhu sa siis läksid?	— Siis läksin kooli.
6. Kus sa eile päeval olid?	— Eile päeval olin koolis.
7. Mis sa seal tegid?	— Lugesin, kirjutasin, arvuta-sin.
8. Kus sa lõunastasid?	— Ma lõunastasin kodus.
9. Mida sa sõid?	— Sõin liha. Sõin suppi. Sõin putru.
10. Mida sa jõid?	— Jõin piima.
11. Millal sa eile jalutasid?	— Ma jalutasin eile pärast lõunat.
12. Kus sa jalutasid?	— Ma jalutasin tänaval.
13. Kus sa õhtul käisid?	— Ma käisin klubis.
14. Mis sa eile õhtul tegid?	— Eile õhtul ma õppisin.
15. Mis sa veel tegid?	— Ma lugesin muinasjuttu.
16. Mis sa siis tegid?	— Siis sõin õhtust.
17. Mis sa öösel tegid?	— Öösel ma ei teinud midagi. Öösel ma magasin.

Ulesanne. Võrrelge olevikku ja minevikku.

Minevik (прошедшее время) Olevik (настоящее время)

I

Eile ma lõunastasin...	Praegu lõunastan.
Eile ma kirjutasin...	Praegu kirjutan.
Eile ma puhastasin hambaid...	Praegu puhastan.
Eile ma jalutasin...	Praegu jalutan.
Eile ma läksin klubisse.	Praegu lähen klubisse.
Eile Tõnu läks klubisse.	Praegu Tõnu läheb klubisse.

II

Eile ma olin koolis.	Praegu olen koolis.
Eile ma tulín koju.	Praegu tulen koju.
Eile ma sõin ja jõin.	Praegu süön ja jöön.
Tõnu eile söi ja jõi.	Praegu Tõnu süöb ja jööb.

Peaa meeles:

mineviku tunnused (признаки) on: si (s) ja i.

Harjutus 1. Tõlkige.

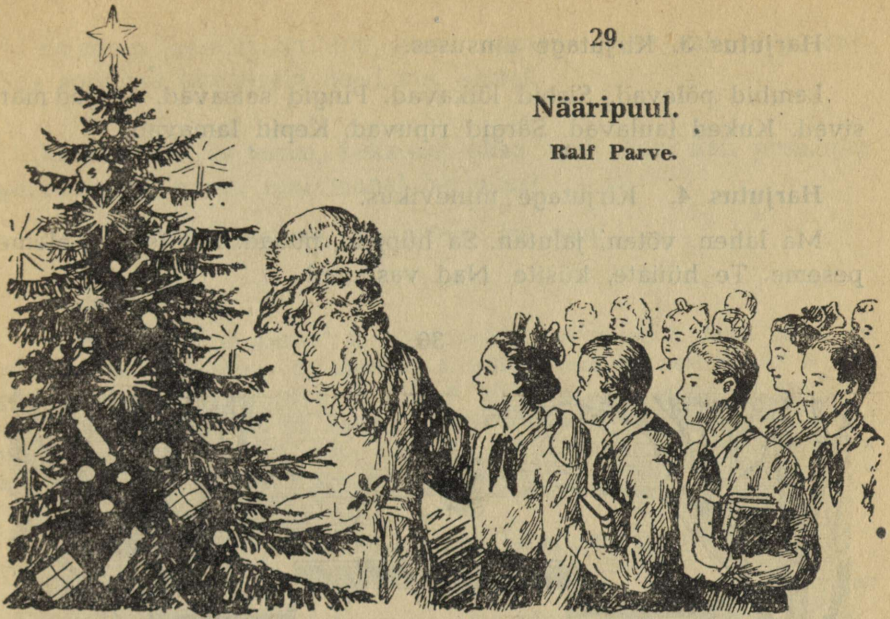
Ты умеешь готовить обед? Да, умею. Я умею еще шить и штопать чулки. Все девочки нашего отряда умеют готовить обед и ужин и варить суп. Наша вожатая, наши родители и учителя учат нас.

Harjutus 2. Kirjutage oievikus.

Ma läksin, võtsin, jalutasin. Sa käisid, hüppasid. Ta püüdis, õngitses. Me tegime, olime, pesime. Te hüüdsite, küsisite, nad vastasid.

Nääripuul.

Ralf Parve.

Näärivana, meie soovid
oma teele kaasa vii,
igas liiduvabariigis

ütle lastele sa nii:
„Eesti lapsed kuuse alt
tervitavad palavalt!“

Uued sõnad: soov, liiduvabariik, palavalt.

Küsimused:

1. Mida külastab näärivana? (каждую нашу союзную республику)
2. Mida eesti lapsed saadavad näärivanaga kõigile nõukogude lastele? (сердечный привет)

Harjutus 1. Kirjutage luuletus vihikusse ja õppige pähe.

Harjutus 2. Täiendage.

Ma laulan hästi.

— Mida ma oskan teha?

Sa laulad hästi.

— Mida sa

Ta laulab hästi.

— Mida ta

Me laulame hästi.

— Mida me

Te laulate hästi.

— Mida te

Nad laulavad hästi.

— Mida nad

Harjutus 3. Kirjutage ainsuses.

Lambid põlevad. Sirbid lõikavad. Pingid seisavad. Saigad mar-
sivad. Kuked laulavad. Särgid ripuvad. Kepid lamavad.

Harjutus 4. Kirjutage minevikus.

Ma lähen, võtan, jalutan. Sa hüppad, püüad. Me teeme, oleme,
peseme. Te hüüate, küsite. Nad vastavad.

30.

Head uut aastat!

Aasta on pikk aeg: aastas on kaksteist kuud ehk viiskümmend kaks nädalat. Üks aasta on kolmsada kuuskümmend viis päeva ja kuus tundi. Üks kuu on neli nädalat, nädal — seitse päeva. Üks päev on kaksikümmend neli tundi.

Aasta esimene kuu on jaanuar ja viimane kuu on detsember. Kolmekümne esimese detsembri ööl on vana aasta lõpp. Kell kaksteist öösel algab uus aasta.

Esimene jaanuar on uue aasta esimene päev ehk nääripäev. Siis soovime üksteisele head uut aastat.

Mõistatus. Uks tamm, kaksteist oksa, igal oksal neli pesa, igas pesas seitse muna, igal munal ise nimi?

Uued sõnad: soovima, üksteisele, ise nimi.

Küsimused:

1. Mitu kuud on aastas? 2. Mitu nädalat on kuus? 3. Mitu päeva on nädalas? 4. Mitu päeva on aprillis? 5. Mitu päeva on veebruaris? 6. Mis päev on täna? 7. Mis päev oli eile? 8. Mis päev on homme? 9. Mis päev on ülehomme? 10. Mis on aasta esimene kuu? 11. Mis on nädala teine päev? 12. Millal on vana aasta lõpp? 13. Millal algab uus aasta? 14. Mida me nääripäeval üksteisele soovime?

Harjutus 1. Kirjutage mõistatuse lahendus (разгадку).

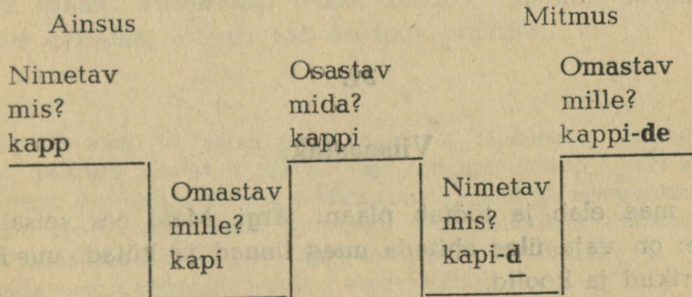
Uks, kaksteist, igas neli, igas seitse, igal, ise nimi,

Для вставки: kuud, kuus, päeva, päeval, nädalat, nädalas, aasta.

Чередование ступеней.

Переход слова из сильной ступени в слабую и обратно — это явление называется чередованием ступеней.

Нижеследующий график показывает, как слово «kapp» находится в основных падежах то в сильной, то в слабой ступени.

Mis see on?

nukk

kk

Mille käsi?

nuku

k

Mida on kaks?

kaks nukku

kk

Что сильнее — **kk** или **k**? — Двойной **kk** сильнее.

Mis see on? — See on **nukk**. (Nimetav в сильной ступени)

Mille käsi? — Nuku käsi. (Omastav в слабой ступени).

Mida on kaks? — Kaks **nukku**. (Osastav опять в сильной ступени.)

Pean meeles:

Osastav слов, оканчивающихся на **kk**, **pp**, **tt** (**kepp**, **rätt**, **nukk**, **kapp**), в **сильной** ступени, а **omastav** — в **слабой** ступени.

Harjutus 2. Kirjutage ära ja tõmmake tugevale astmele (сильной ступени) joon alla.

Nukk on ilus. **Nuku** käsi on väike. **Lindal** on kaks **nukku**. **Kapp** on suur. **Kapi** uks on lahti. Toas on kolm **kappi**. **Kukk** laulab. **Kuke** sulg. Meil ei ole **kukke**. Puu all on suur valge **kott**. Ma panen **koti** põrandale. Ära puutu **kott!** Mul on **kepp** ja **mapp** käes. Ma panen **kepi** ja **mapi** käest ära. Mul ei ole **keppi** ega **mappi**.

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Мы любим солнце, лес, реку, весну, наш город, нашу улицу, наш колхоз, наш родной дом (kodu), нашу родину, нашу Советскую Армию.

31.

Viisaastak.

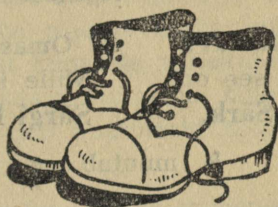
Meie maa elab ja töötab plaani järgi. Meie ees seisab suur ülesanne: on vaja üles ehitada uued linnad ja külad, uued tehased, vabrikud ja koolid.

ülirikond

kingad

saapad

Viisaastaku seaduses on öeldud: aastal 1950 (tuhat üheksasada viiskümmend) on Nõukogude Liidus 193 tuhat kooli, ja neis õpib 31 miljonit 800 tuhat õpilast.

Iga aastaga saavad lapsed ikka rohkem ja rohkem palituid, ülikondi, saapaid, kingi, kleite, sukki ja sokke jne.

Iga aastaga saavad õpilased ikka rohkem ja rohkem raamatuid, vihikuid, sulgi ja pliiatseid.

Olgu tervitatud neljas stalinlik viisaastak!

Viisaastak nelja aastaga!

Uued sõnad: viisaastak, tehas, seadus, ülikond, saapad, kingad; üles ehitama, ütlema (on öeldud), stalinlik.

Küsimused:

1. Kuidas elab ja töötab meie maa? 2. Missugune ülesanne seisab meie ees? (великая задача) 3. Mis on vaja ehitada? (новые города и деревни, новые заводы, фабрики и школы) 4. Mida saavad lapsed iga aastaga ikka rohkem ja rohkem? (всё больше пальто, костюмов, сапог, башмаков, платьев, чулок и носок) 5. Mida saavad õpilased iga aastaga ikka rohkem ja rohkem? (всё больше книг и тетрадей, перьев и карандашей)

Harjutus 1. Täiendage.

1. Aastas on viiskümmend kaks 2. Päevas on kaks-
kümmend neli 3. Aastas on kolmsada kuuskümmend
viis 4. Tunnis on kuuskümmend 5. Kümme
aastat on sada kakskümmend

Для вставки: kuud, päeva, minutit, tundi, nädalat.

Чередование ступеней.

Nimetav.	Omastav.	Osastav.
Mis see on?	Mille krae?	Mida on kaks?
Särk.	Särgi krae.	Kaks särki.
<u>k</u> muutub <u>g</u> -ks		jälle <u>k</u> .

Mis on tugevam, kas **k** või **g**?

k on tugevam kui g

Peaa meeles:

Tugevas astmes on **k**, nõrgas — **g**.

Harjutus 2. Täiendage näidise järgi:

Nimetav	Omastav	Osastav
mis?	mille?	mida?
Nurk	Nurga taga	Neli nurka
Pink	Pingi jalg	Ei ole
Kurk	Kurgi hind	Kaks
Pulk	Pulga ots	Kolm
Salk	Salga töö	Kaks
Park	Pargi taga	Ei ole
Söök	söögi eest	Ei ole
Köök	Köögi nurgas	Ei ole
Purk	Purgi põhi	Kaks
Sink	Singi eest	Tükk
Kelk	Kelgu pea	Kaks

Kui maeti Leninit.

Kurb sõnum tuli Nõukogudemaa rahvastele:

Lenin on surnud!

Lenin suri aastal 1924 Moskva ligidal Gorki külas.

Lenini põrm toodi Moskvasse. Töötavad inimesed tulid oma sõbrale ja õpetajale viimast austust avaldama. Siis kanti Lenini põrm Punasele väljakule. Muusika mängis kurba viisi — leinamarssi. Rahvast tuli igast tänavast Punasele väljakule.

Kui algas matusetalitus, hakkasid huilgama kõigi vabrikute, tehaste ja vedurite viled. Leinaviled kuulutasid kõigile, et maetakse Leninit...

Uued sõnad: põrm, viimane austus, töötav inimene, viis, leinamarss, matusetalitus, vile; surema, avaldama, kandma (kantakse, kanti), kurb, huilgama, kuulutama, matma (maetakse, maeti).

Küsimused:

1. Millal suri Lenin? Kus ta suri?
2. Kuhu toodi Lenini põrm? (в Москву)
3. Kes tulid oma sõbrale ja õpetajale viimast austust avaldama? (трудящиеся)
4. Kuhu kanti Lenini põrm? (на Красную площадь)
5. Mida mängis muusika? (похоронный марш)
6. Mida kuulutasid leinaviled? (что хоронят Ленина)

Surematus.

Mart Raud.

Suur sõna

LENIN

igaveses rahus

on mausoleumi graniiditahus.

Kuid kindlamalt kui sesse kivipinda

ta nimi raiutud on rahva rinda.

Jääb igaveseks nagu päiksetõus

Ta mälestus

ta mõtte

tões ja jõus.

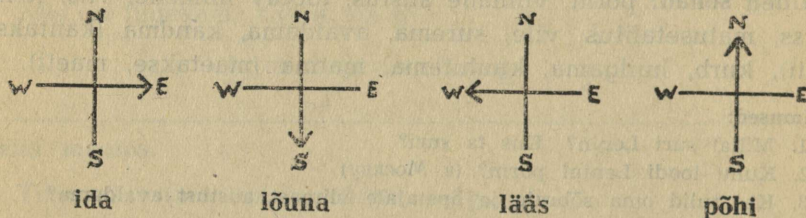
surematus	бессмертие	on raiutud	врезан (-а, -о, -ы)
igaveses rahu	в вечном покое	rahva rinda	в грудь народа
graniiditahu	в гранитной	igavene	вечный
	грани	mälestus	память
kindlamalt	твёрже, устойчивее	ta mõtte tões	в силе и правде
kivipinda	в поверхность камня	ja jõus	его мысли

Harjutus. Tõlkige.

Утром я мыл лицо и руки, чистил зубы, завтракал, ел хлеб, картофель, булку, пил молоко. В школе я читал, писал, считал.

33.

Ime-aed.

Aladin viis külalise oma suurt ilusat lossi vaatama. Keset aeda seisis valgest marmorist loss. Kuid kõige ilusam oli aed. Siin olid külalise silmade ees korraga kevad, suvi, sügis ja talv.

Aia idaküljel oli kevad. Seal õitsesid kirsi-, õuna- ja pirnipuud. Seal lõhnasid tuhanded, tuhanded lilled — valged, sinised, kollased ja punased. Seal laulsid linnud ja lendasid liblikad.

Lõunaküljel oli soe suvi. Päike paistis palavasti. Taevast oli sinine. Puud olid kaetud pehmete roheliste lehtedega. Marjapõõsad olid täis punaseid marju.

Lääne pool oli sügis. Tasa kahisesid kollased lehed puudel ja krüsanteemid õitsesid.

Aia põhja pool aga oli külm talv. Valge lumi säras päikese kiirtes ja vesi oli jääga kaetud.

Uued sõnad: loss, kiir, lõunaküljel, keset aeda, lõhnama, kahisema, katma (kaetakse, on kaetud), pehme, tasa.

Küsimused:

1. Mida Aladin oma külalisele näitas? (свой большой прекрасный замок)
2. Mis seisis keset aeda? (замок из белого мрамора)
3. Mis oli kõige ilusam?
4. Mis seisis korraga külalise silmade ees? (весна, лето, осень и зима)
5. Mis oli aia idaküljel? (весна)
6. Mis puud seal õitsesid? (яблони, груши, вишни)
7. Mis seal lõhnasid? (тысячи цветов)
8. Kes seal laulsid? Kes seal lendasid? (бабочки)
9. Mis oli aia lõunaküljel? (тёплое лето)
10. Kuidas päike paistis? (жарко)
11. Missugune oli taevas? (синее)
12. Millega olid puud kaetud? (мягкими зелёными листьями)
13. Mis olid marjarõõsastel? (красные ягоды)
14. Mis oli lääne pool? (осень)
15. Mis kahisesid? Mis õitsesid?
16. Mis oli põhja pool? (холодная зима)
17. Mis säras päikese kiirtes? (снег)
18. Millega oli vesi kaetud? (льдом)

Harjutus 1. Pange nimetava käände asemele osastav (mida?) või omastav (mille?).

Isa toob (mille? — laud). Ma ei too (mida? — laud). Poiss seisab (mille? — nurk) taga. Isa ostab (mille? — ajaleht). See on (mille? — nukk) käsi. Niinal ei ole (mida? — nukk). Ema annab (mille? — lamp), ei anna (mida? — lamp).

Näidis: Isa toob laua.

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Осенью медведь хочет лечь спать (magama heita), но у него нет берлоги. Он роет себе берлогу. Берлога готова. Медведь влезает в берлогу и спит всю зиму. Весною он опять вылезает из берлоги.

Nimetav.

Omastav.

Osastav.

Mis see on?

Mille raam?

Mida on kaks?

Pilt.

Pildi raam.

Kaks pilti.

t

muutub d-ks

jälle t.

Pean meeles:

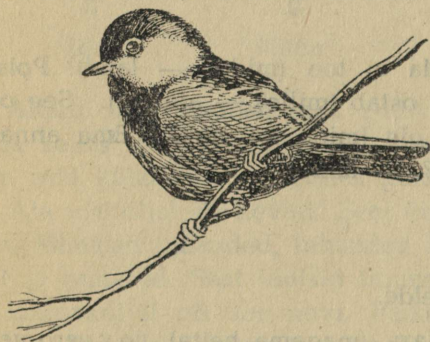
Tugevas astmes on **t**
nõrgas **d**

Harjutus 3. Täiendage.

Mis see on?	Mille?	Mida?
Tint	Selle tindi	Ei ole
Kriit	Selle kriidi	Ei ole
Pliit	Pliidi all	Ei ole
Kaart	Kaardi taga	Ei ole

34.

Tiiks, tiiks, tihane.

Valge lumi, härmas puud —
täna tunnen talvekuud:
Tiuksub tasa tihane,
näljane mu linnuke.

Köögis rasva-udemed,
laual leivapudemed:
Tiiks, tiiks, tihane,
tule lõunalauale!

Iva langeb lumele,
tänulik on tihane:
lendab täie kõhuga
härmametsa magama.

iva = viljatera; ude (udeme) пушинка (здесь: крошка) udemed,
pudemed = raasukesed.

Uued sõnad: tihane. härmas puu, rasv, ude, pude, iva; tundma,
tiuksuma, näljane, tänulik.

Küsimused:

1. Mis on väljas? (зима) 2. Milles on puud? (в инее) 3. Kes tiuksub tasa? (синица) 4. Miks ta tiuksub? (она голодна) 5. Mis on köögis? (крошки хлеба и жира) 6. Mis katavad lapsed tihasele? (обеденный стол) 7. Kes on tänulik? 8. Kuhu ta lendab täie kõhuga?

Riidekaupluses.

Õpetaja Vaher läheb riidekauplusesse.

Vaher: Kui palju maksab see sinine ülikond?

Müüja: See ülikond maksab kolmsada kakskümmend viis rubla.

Vaher: See on väga kallis. Aga kui palju maksab see hall ülikond?

Müüja: Hall ülikond maksab kakssada kaheksakümmend rubla.

Vaher: Ja mis see kübar maksab?

Müüja: Kübar maksab viiskümmend rubla.

Vaher: Aga see palitu?

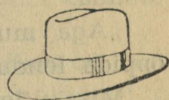
Müüja: Palitu maksab kakssada viiskümmend rubla.

Vaher: Palun, andke mulle see palitu ja hall kübar ülikond. Kui palju kokku tuleb?

Müüja: Kokku — viissada kolmkümmend rubla.

Õpetaja Vaher maksab raha ja väljub kauplusest.

Uued sõnad: riidekauplus, kübar, palitu.

Nimetav.

Mis see on?

Lamp.

p

Omastav.

Mille klaas?

Uue lambi klaas.

muutub b-ks

Mis on tugevam, kas p või b?

p on tugevam kui b.

Osastav.

Mida on kaks?

Kaks lampi.

jälle p

Pean meeles:

Tugevas astmes on p,
nõrgas — b

Harjutus 1. Täiendage.

Mis?	Mille?	Mida?
Karp	Karbi põhi (дно коробки)	Ei ole
Sirp	Sirbi tera (лезвие)	Ei ole

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Барометр падает — сегодня ночью будет буря. Вчера дул тёплый западный ветер, а сегодня холодный северный ветер.

35.

Kelleks sa tahad saada?

Poisid läksid koolist koju. Griša ütles: „Kui keskkooli lõpetan, siis astun ülikooli ja õpin arstiks. Mina tahan nagu isagi haigeid arstida.“

„Aga mulle meeldivad lennukid,“ ütles Pavel. „Mina tahan õppida lenduriks. Tahan lennata oma lennukiga kõrgel taeva all.“

Miša ütleb: „Aga mina tahan saada kirjanikuks — tahan raamatuid kirjutada.“

„Kelleks siis sina tahad saada?“ küsisid lapsed Koljalt.

„Mina tahan saada õpetajaks — hakkan koolis lapsi õpetama,“ ütles Kolja.

„Ja mina,“ hüüab Serjoža, „mina hakkan autojuhiks! Mulle meeldivad autod.“

Masinistiks, traktoristiks . . .

Palju lapsi koolis õpib.

Kelleks keegi saada soovib?

Peeter tahab masinistiks,

Juho tahab traktoristiks.

Peedu praegu pioneer,

varsti saab tast insener.

Uued sõnad: lendur, kirjanik, autojuht, kinnas; haige, meeldima.

Ulesanne. Jutustage küsimuste järgi olevikus.

1. Kelleks Griša tahab saada? (врачом)
2. Mis meeldivad Pavelile? Kelleks ta tahab saada? (лётчиком)
3. Kelleks Miša tahab saada? (писателем)
4. Kelleks Kolja tahab saada? (учителем)
5. Mis meeldivad Serjožale? Kelleks ta tahab saada? (шофёром)
6. Kelleks Peeter mõtleb hakata? (машинистом) Juho? (трактористом) Peedu? (инженером)

Mis värvi?

Mis värvi on sinu ülikond?

Minu kuub on sinine. Minu püksid ja vest on ka sinised. Minu müts on must. Sinu pliiats on punane, aga minu pliiats on kollane. Sinu vihik on sinine. Minu kindad on valged.

kindad

Minu pall on kirju. Linda kleit on roheline. Ta kübar on valge ja sukad on ka valged. Ema sukad on hallid ja ta kingad on pruunid.

Küsimused:

1. Mis värvi on sinu müts?
2. Mis värvi on sinu kuub?
3. Kas su pliiats on sinine või punane?
4. Kas Linda kleit on valge või roheline?
5. Missugune on Tõnu vihik?
6. Kas su pink on pruun või must?
7. Mis on hall? (костюм)
8. Mis on kirju? (мяч, курица)
9. Mis on kollane? (карандаш, цыплёнок)
10. Mis on valge? (бумага, мел)

Harjutus 1. Kelleks? Kirjutage -ks käändes.

Uks poiss tahab saada inseneriks, teine, kolmas neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes

Для вставки: masinist, lendur, sõdur, arst, kirjanik, õpetaja, prokurör, stahaanovlane, autojuht (-juhi).

Harjutus 2. Kirjutage ainsuses.

Missugused? — Hallid kübarad, kollased lehed, valged kleidid, kirjud kassid, rohelised kuused, valged munad, sinised kuued, punased pliiatsid.

Näidis: Missugune? — hall kübar...

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Часы показывают время, а компас направление. У часов две стрелки, а у компаса только одна — это магнитная стрелка. На карте север наверху, юг внизу, восток направо и запад налево. На севере очень холодно, на юге тепло.

36.

Klubi.

Õpilased on klubis.

Laul on ajalehed ja raamatud. Seinal on seinaleht.

Laul on vene ja eesti ajaleht. Veera loeb vene ajalehte. Tanja kuulab.

Boris ei kuula, ta loeb ka. Ta loeb eesti ajalehte. Leonid vaatab pilte. See on uus ajakiri.

Siin laul on male, kabe ja loto. Kes mängib? Poisid mängivad. Male on huvitav mäng.

Siin on ka raadio. Me kuulame raadiomuusikat.

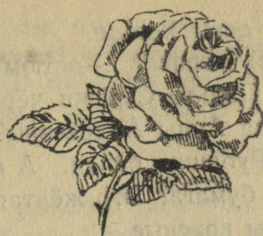
Meie toas on vaikne. Veera ja Tanja loevad tasa. Poisid kõnelevad ka tasa. Kõrvaltoast aga kõlab lõbus laul ja mäng. Me armastame mängida ja laulda.

Uued sõnad: klubi, vene ajaleht, ajakiri, male, kabe, kõrvaltuba.

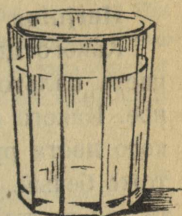
Vaas ja roos.

vaas

roos

klaas

Siin on vaas. Seal on roos. Vaas on roheline. Roos on punane.
Linda võtab roosi ja paneb vaasi. Roos on vaasis.

Aga vett vaasis ei ole. Vesi on klaasis. Linda valab vee klaasist vaasi. Nüüd on vesi vaasis.

Linda paneb vaasi aknale.

Roos on vaasis. Vaas on aknal.

Uued sõnad: vaas, roos, valama.

Vestlus.

Kus on roos? (в вазе)

Kus on vesi? (в стакане)

Vala vesi klaasist vaasi! Mis sa teed? (Ma valan vee...)

Kus on vesi? Kas klaas on täis või tühi?

Kuhu sa vaasi paned? (на окно)

Kus on roos? Kus on vaas?

Võta roos vaasist ja pane klaasi! Mis sa teed? (Ma võtan roosi...)

Võta roos klaasist ja pane vaasi!

Harjutus 1. Muutke nimetav „ma võtan“ abil omastavaks.

Mul on lamp, tint, kink, kriit, sink, pilt, sirp.

Näidis: Ma võtan (mille?) lambi...

Harjutus 2. Muutke nimetav „ma ei võta“ abil osastavaks.

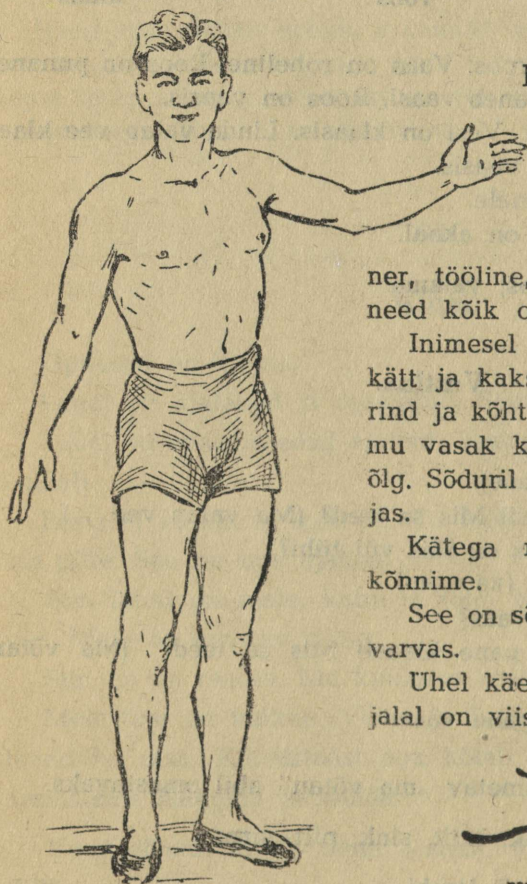
Näidis: Ma ei võta (mida?) lampi...

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Какого цвета костюм Бориса? Костюм Бориса синий. Какого цвета пальто Серёжи? Пальто Серёжи чёрное. Платье Веры зелёное. Какого цвета шляпа Анны Андреевны? Её шляпа серая. Какого цвета рубашка? Рубашка белая. А какого цвета снег? Снег тоже белый. Какая это бумага? Это жёлтая бумага. А какого цвета эти цветы? Эти цветы красные.

37.

Inimese keha.

Siin pildil on mees.
Mees on inimene.
Naine on ka inimene.
Sõdur, õpetaja, inse-

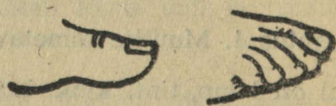
ner, tööline, kolhoosnik, õpilane — need kõik on inimesed.

Inimesel on pea, kael, kere, kaks kätt ja kaks jalga. Kere eespool on rind ja kõht, tagapool — selg. See on mu vasak külg ja see on mu parem õlg. Sõduril on puss õlal ja ranits seljas.

Kättega me töötame ja jalgadega kõnnime.

See on sõrm, aga see siin pildil on varvas.

Uhel käel on viis sõrme ja ühel jalal on viis varvast.

varvas — varbad

Uued sõnad: keha, kere, külg, õlg, ranits, eespool, tagapool.

Küsimused:

1. Mis on inimesel? (голова, шя, туловище, две руки и две ноги) 2. Mis on kere eespool? (грудь и живот) Kere tagapool? (спина) 3. Kus kannab sõdur püssi? (на плечё) 4. Mis tal on seljas? (ранец) 5. Mis me kätega teeme? (работаем) 6. Mis me jalgedega teeme? (ходим) 7. Mitu sõrme on ühel käel? 8. Mitu varvast on ühel jalal?

Harjutus 1. Muutke nimetav „ma võtan“ abil omastavaks.
Mul on pilt, purk, karp, kurk, pink, kleit, kelk.

Näidis: Ma võtan (mille?) pildi...

Harjutus 2. Muutke nimetav „ma ei võta“ abil osastavaks.

Näidis: Ma ei võta (mida?) pilti...

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Корабль, руль, рулевой. Все пассажиры очень боятся бури. Только маленький сын рулевого не боится. — Ты разве не боишься бури? — Не боюсь. — Почему же ты не боишься? — Мой отец на руле.

38.

Kes on see hiiglane?

On olemas maa peal hiiglane.

Tal on niisugused käed, et ilma vaevata tõstab veduri üles.

Tal on niisugused jalad, et võib ühe päevaga ära joosta sajad kilomeetrid.

pilv

uim

Tal on niisugused tiivad, et võib lennata ülalpool pilvi kõigist lindudest kõrgemal.

Tal on niisugused uimed, et võib ujuda nii vee peal kui vee all kõigist kaladest paremini.

Tal on niisugused silmad, mis näevad nähtamatut, ja niisugused kõrvad, mis kuulevad, mida kõneldakse teises maailma otsas.

Ta on nii tugev, et puurib mäed läbi ja peatab jõed nende täiel jooksul.

Oma tahte järgi ta ehitab ümber maa, istutab metsi, ühendab meresid, niisutab kõrbesid.

Arvake — kes on see hiiglane?

Uued sõnad: hiiglane, uim(e), tahe (tahte); ilma vaevata, pilv(e), ülalpool pilvi, näeb nähtamatut, maailma otsas, tugev, läbi puurima, peatama, ümber ehitama, ühendama, niisutama.

Vestlus.

1. Mille see hiiglane kergelt üles tõstab? (паровоз)
2. Kui palju ta ühe päevaga ära jookseb? (сотни километров)
3. Kuidas ta võib lennata? (выше всех птиц)
4. Kuidas ta võib ujuda? (лучше всех рыб)
5. Mis ta oma silmadega näeb? (невидимое)
6. Mis ta oma kõrvadega kuuleb? (то, что говорят на другом конце света)
7. Mis ta mägedest läbi puurib? (tunnelid)
8. Mis ta jõgedele ehitab? (hüdro-elektrijaamad)
9. Kes on see imehiiglane? (человек)
10. Millega ta tõstab veduri üles? (kraanaga)
11. Millega ta sõidab sajad kilomeetrid päevas? (auto ja kiirrongiga)
12. Millega ta lendab kõigist lindudest kõrgemale?
13. Millega ujub kala? (uimedega)
14. Millega ujuvad aurikud ja mootorpaadid? (propelleriga)
15. Mille abil inimene näeb nähtamatut? (mikroskoobi abil)
16. Mille abil ta võib Tallinnast Moskvasse kõnelda?
17. Mille abil ta ühendab mered? (kanalite abil)

Harjutus 1. Käänake (просклоняйте) näidise järgi.

Nimetav.	Omastav.	Osastav.
mis?	võtan mille?	ei võta mida?
pilt	pildi	pilti
purk
karp
kurk(i)
pink
kleit
kelk

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Теперь зима. Мы надеваем тёплые шубы. Вчера было холодно, а сегодня ещё холоднее. Термометр показывает 11 градусов холода. Позавчера шёл (sadas) дождь и град, а сегодня падает снег.

39.

Kui kõik mered...

Eesti rahvanali.

Kui kõik mered oleksid üks meri,
küll see oleks siis suur meri!

Kui kõik puud oleksid üks puu,
küll see oleks siis suur puu!

Kui kõik kirved oleksid üks kirves,
küll see oleks siis suur kirves!

Kui kõik mehed oleksid üks mees,
Küll see oleks siis suur mees!

Kui see suur mees võtaks selle suure kirve
ja raiuks maha selle suure puu
ning laseks ta kukkuda sinna suurde merre, —
vaat see oleks alles kartsumm!..

Ulesanne. Lugege, võrrelge ja pidage meeles.

Ma olen	—	ma oleksin	я был(а) бы
sa oled	—	sa oleksid	ты был(а) бы
ta on	—	ta oleks	он был бы, она была бы
me oleme	—	me oleksime	мы были бы
te olete	—	te oleksite	вы были бы
nad on	—	nad oleksid	они были бы

Peaa meeles:

Условное наклонение образуется при помощи **-ksi-** и **-ks.**

Tingkõne (условное наклонение).

Ainsus (единственное число)	Mitmus (множественное число)
Ma istuksin	Me istuksime
Sa istuksid	Te istuksite
Ta istuks	Nad istuksid

Ulesanne. Võrrelge (сравните) tingkõne lõppusid mineviku lõppudega.

Tingkõne lõpud: -ksin, -ksid, -ks, -ksime, -ksite, -ksid.

Mineviku lõpud: -sin, -sid, -s, -sime, -site, -sid.

Milles on vahe (разница)? Ainult „k“-häälikus.

Harjutus 1. Muutke minevik tingkõneks.

Minevik.

Tingkõne.

1. Ma palusin isa.	Ma paluksin isa.
2. Sa soovisid seda.	Sa
3. Ta lubas tulla.	Ta
4. Me kirjutasime vihikusse.	Me
5. Te ehitasite maja.	Te
6. Nad armastasid lugeda.	Nad

Harjutus 2. Kirjutage mitmuses.

Kukk laulab. Kepp lamab. Särk ripub. Lamp põleb. Pink seisab
Sirp lõikab. Salk marsib.

40.

Inimese pea.

Kas inimesel on kaks pead? — Ei, tal on ainult üks pea. Eespool on nägu ja laup, tagapool — kukal. Kas silmad on kuklas? Ei, silmad on näos. Meil on näos kaks silma, nina ja suu.

laup

nägu

kukal

Laup on silmade kohal. Suu on nina all. Näo alumine osa on lõug. Ja need on põsed. See on mu vasak põsk, ja see — parem põsk.

Mis on vanaisal lõua otsas? Tal on lõua otsas habe.

Kas see on silm? Ei ole, see on nina.

Kas see on suu? Jah, see on suu.

Kas suu on kinni või lahti?

Kas silmad on kinni või lahti?

Meil on kaks kõrva. Kõrvadega me kuuleme. Me armastame kuulata raadiomuusikat ja linnulaulu.

Millega me näeme? Me näeme silmadega.

Mis värvi on silmad? Silmad on pruunid, hallid või sinised. Kui me magame, siis on meie silmad kinni. Kui ärkame, siis avame nad jälle.

Ma kuulen.

Millega me nuusutame? Me nuusutame ninaga. Suuga me sööme ja kõneleme. Meil on suus hambad ja keel. Meil on peas juuksed. Mis värvi on sinu juuksed: kas mustad, pruunid, punased või valged?

Sina oled noor — sinu juuksed on pruunid, aga mina olen vana — minu juuksed on juba hallid.

Mõistatus. Kaks vaatavad, kaks kuulavad, üks kõneleb.

Uued sõnad: laup, kukal, lõug, põsk, pruun, hallid (juuksed); nuusutama.

Küsimused:

1. Kus on nägu ja laup? (впереди) 2. Mis on tagapool? (затылок) 3. Mis on näos? (два глаза, нос и рот) 4. Mitu kõrva meil on? 5. Mis me kõrvadega teeme? (слышим) 6. Mida me armastame kuulata? (радио-музыку и пение птиц) 7. Millega me näeme? 8. Mis värvi on silmad? (карие, серые и синие) 9. Kui me magame, kas meie silmad on siis avatud või suletud? 10. Millega me nuusutame? 11. Mis me suuga teeme? 12. Mis meil on suus? 13. Mis meil on peas? 14. Mis värvi on juuksed? (чёрные, русые, рыжие, седые или белые) 15. Mis värvi on noore inimese juuksed? 16. Mis värvi on vana inimese juuksed? — Ütelge mõistatus! Mis vaatavad? Mis kuulavad? Mis kõneleb?

Vestlus.

1. Mis me silmadega teeme?	Silmadega me vaatame.
2. Vaadake sinna seinale! Mis te seal näete?	Ma näen seal kaht pilti.
3. Mis me kõrvadega teeme?	Kõrvadega me kuulame.
4. Olge üsna tasa! Kuulake hästi. Mis te kuulete?	Ma kuulen kella tiksumist (vankri mürinat, auto tuututamist).
5. Mis me ninaga teeme?	Ninaga me nuusutame.
6. Griša, mis sa suuga teed?	Suuga ma söön.
7. Serjoža, mis sa keelega teed?	Keelega ma kõnelen.
8. Aga mis te jalgadega teete?	Jalgadega me kõnnime ja jookseme.
9. Ja mis te kätega teete?	Kättega me töötame.

Ulesanne: Katke vastused kinni (закройте ответы) ja vastake küsimustele.

Nimetav.	Omastav.	Osastav.	Sisseütlev.
Mis see on?	Mille taga?	Ei näe mida?	Võtan ranitsa kuhu?
Selg.	Selja taga.	Selga.	Selga.
g	muutub j-ks	jälle g	

Mis on tugevam, kas **g** või **j**?

g. on tugevam kui **j.**

-Peaa meeles:

Tugevas astmes on **g**, nõrgas — **j.**

Harjutus. Kirjutage nimetava järgi omastav (mille?) ja osastav (mida?)

Jälg	See jätab (mille?) jälje	See ei jäta (mida?) jäl—
Selg	Sel— taga	Ma ei näe sel—
Nälg	Näl— pärast	Ta ei tunne näl—
Külg	Kül— all	Pöoran teist kül—
Poeg	Po— riided	Kaks poe—

41.

Vabrikus.

Jaan ja Jüri töötavad vabrikus. Jüri töötab hästi. Ta püüab ikka rohkem ja paremini töötada. Jaan aga ei taha töötada, ta on laisk.

Insener küsib Jürilt:

„Noh, kuidas käsi käib?“

„Hästi,“ vastab Jüri rõõmsalt. „Ma teenin hästi.“

„Aga sina, Jaan, kuidas sul läheb?“

„Halvasti,“ vastab Jaan kurvalt. „Ma teenin vähe.“

„Aga su vend?“

„Ta on masinist ja saab palju raha.“

„Ja isa?“

„Ta on traktorist ja teenib hästi.“

„Aga poeg?“

„Ta on koolis esimene.“

„Noh näed,“ kõneleb insener, „su poeg on hoolas õpilane, isa ja vend püüavad hästi töötada ja teenivad palju raha. Aga sina oled laisk ja sellepärast teenid vähe. Ela ka uut moodi, nagu teised! Kes rohkem ja paremini töötab, see ka rohkem teenib.“

Vanasõna. Kes tööd taga ei aja, seda ajab töö taga.

Uued sõnad: laisk, hoolas, püüdma (töötada), hästi, teenima, vähe, kurvalt, uut moodi, taga ajama.

Küsimused:

1. Kes töötavad vabrikus? 2. Kes püüab rohkem ja paremini töötada? 3. Kes on laisk ega taha töötada? 4. Kes teenib hästi? 5. Kes teenib halvasti? 6. Kes saab palju raha? 7. Kes on hoolas õpilane? 8. Kes elab uut moodi? 9. Kus sinu isa töötab? 10. Kas ta teenib hästi?

Harjutus 1. Kirjutage täisvastused (полные ответы) ja tõm-
make -ga-lõpule joon alla.

1. Mis sa teed silmadega? 2. Mis sa teed kõrvadega? 3. Mis sa teed keelega? 4. Mis sa teed suuga? 5. Mis sa teed ninaga? 6. Mis sa teed kätega? 7. Mis sa teed jalgadega?

Näidis: Silmadega ma näen.

Nimetav.

Omastav.

Osastav.

Mis see on?

Mille eest?

Mida perenaine löikab?

Leib

Leiva eest.

Leiba.

b

muutub

v-ks

jälle **b**

Kus on nuga?

Leivas.

Pean meeles:

Tugevas astmes on **b**, nõrgas — **v**.

Tugev.	Nõrk.
Mis? leib	Mille? leiva
Mida? leiba	Kus? leivas

Harjutus 2. Kirjutage nimetava järgi omastav ja osastav.

Kurb	Kurva kodu	Kaks kur— last
Halb	Hai— ilmaga	Mitu hal—
Leib	Lei— eest	Kolm lei—

42.

Ühine töö.

Andres ei tunne Ahmetit. Andres elab Tallinnas. Ta töötab Balti Manufaktuuris.

Ahmet ei tunne Andrest. Ahmet elab Turkmeenias. Ta töötab põllul. Seal põllu kasvab puuvill.

Andres ja Ahmet elavad üksteisest kaugel. Aga nad teevad ühist tööd: valmistavad puuvillast riiet.

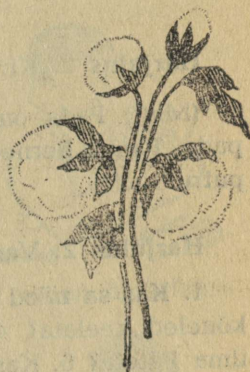
Ahmet kogub kolhoosi põllul puuvilla. Andres kujub vabrikus riiet.

Uued sõnad: puuvill, koguma, kuduma.

Küsimused:

1. Kus elab Andres? Kus ta töötab?
2. Kus elab Ahmet? Kus ta töötab?
3. Mis kasvab põllul? (хлопок)
4. Mis teeb Ahmet põllul? (собирает хлопок)
5. Mida kujub Andres vabrikus? (ткёт материю)

Nimetav.	Omastav.	Osastav.	Sisseütlev.
Mis see on?	Mille põhi?	Mida on kaks?	Pane herved kuhu?
Pada.	Paja põhi.	Kaks pada.	Patta.
d muutub	j-ks	jälle d	tt
	Kust poiss sööb?		
	Pajast.		

puuvill.

Peaa meeles:

Tugevas astmes on **d**, nõrgas — **j**.
Kuhu?-kääne (patta) on väga tugev.

Tugev.	Nõrk.
Mis? pada	Mille? paja
Mida? pada	Kust? pajast

Harjutus 1. Kirjutage ära ja pange küsimus eeskuju järgi.

(Mis?) Pada on pliidil. (Mille?) Paja põhi. Pliidil on kaks (?) pada. Panen herved (?) patta. (?) Pajas on puder. Võtan (?) pajast putru.

Harjutus 2. Vastake eitavate lausetega.

1. Kas sa näed silmadeta? Kas sa kuuled kõrvadeta? 3. Kas sa kõneled keeleta? 4. Kas sa sööd ilma suuta? 5. Kas sa töötad ilma käteta? 6. Kas sa kõnnid ilma jalgadeta? 7. Kas sa nuusutad ilma ninata?

Näidis: Ma ei näe silmadeta.

43.

Kiri.

Ma tahtsin kirjutada kirja oma sõbrale, kuid mul polnud kirja-paberit. Siis läksin kauplusse ja ostsin paberi, ümbriku ja sule.

Kui koju tulin, hakkasin oma sõbrale kirja kirjutama.

Ma lõpetasin kirja ja panin selle ümbrikku. Siis sulgesin kirja ja kirjutasin ümbrikule aadressi.

Nüüd oli kiri valmis. Ma läksin sidekontorisse, ostsin post-margi ja kleepisin ümbrikule. Siis lasksin kirja postkasti ja tulin koju.

Ma lähen sidekontorisse.

Ma võtan paberilehe...

... ja kirjutun kirja.

Ma murrän kirja kokku...

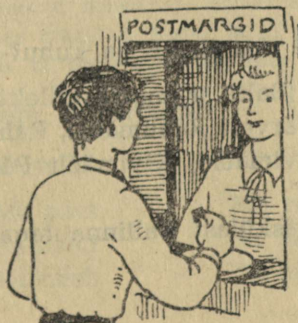
... ja panen ümbrikku.

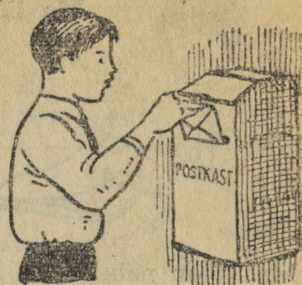
Ma sulen kirja...

... ja kirjutun aadressi.

Ma lähen sidekontorisse
ja ostan postmargi.

Ma kleebin margi ümbrikule... .. ja lasen kirja postkasti.

Uued sõnad: ümbrik, sidekontor; lõpetama, kleepima, kirja postkasti laskma.

Harjutus 1. Kirjutage ära.

Mis?	Mille?	Mida?
Selg	selja	selga
Leib	leiva	leiba
Pada	paja	pada

Peaa meeles:

g	muutub	j-ks
b	—	v-ks
d	—	j-ks

Harjutus 2. Kriipsutage alla kust?- ja kuhu?-lõpud.

Ma sõidan Tallinnast (Balti jaamast) Lillekülasse, Lillekülast Tondile, Tondilt Järvele, Järvelt Rahumäele, Rahumäelt Nõmmele, Nõmmelt Hiule, Hiult Kivimäele, Kivimäelt Pääskülasse.

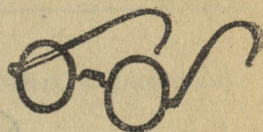
Harjutus 3. Sõitke Pääskülalt Tallinna tagasi. Käändelõpud alla kriipsutada.

ahv

44.

Ahv ja prillid.

prillid.

Ahv oli vana. Ta nägi halvasti. Inimesed ütlesid talle: „Osta endale prillid! Siis näed jälle niisama hästi kui ennegi.“

Ahv läks kauplusse ja ostis endale pool tosinat prille. Nüüd hakkas ta prille proovima. Ta proovis neid igaviisi: pani kõrva äärde, riputas saba külge, nuusutas, lakkus keelega — midagi ei aita, ikka näeb halvasti.

Nüüd sai ahv vihaseks. Ta ütles: „Inimesed valetavad! Prillidest pole mingit kasu.“

Ta võttis prillid ja viskas need vastu kivi puruks.

Uued sõnad: ahv, prillid, tosin (= 12 tükki), proovima, igaviisi, riputama, lakkuma, vihaseks saama, valetama, vastu kivi puruks viskama.

Küsimused:

1. Missugune oli ahv? (старая)
2. Kuidas ta nägi? (плохо)
3. Mis inimesed käskisid tal teha? (купить очки)
4. Kuhu ahv läks? (в лавку)
5. Mis ta poest ostis? (полдюжину очков)
6. Kuidas ta prille proovis? (приложила к уху, подвесила к хвосту, понюхала, лизала языком)
7. Kas ta hakkas paremini nägema? (нет, не стала)
8. Kuhu ta ei pannud prille? (на нос)
9. Kes sai vihaseks?
10. Mis ta tegi? (разбила очки о камень)

Ulesanne. Lugege ja võrrelge.

Olevik.

Ma näen

Sa näed

Ta näeb

Minevik.

Ma nägin

Sa nägid

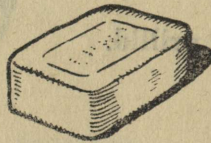
Ta nägi

Käskkõne.

(Sa) osta!
(Ta) ostku!

(Te) ostke!
(Nad) ostku!

Ole puhas ja korralik!

tualett-seep

pesuseep

Pese sageli seebiga pead.

Pese kõrvu, nägu, kaela ja juukseid.

Hoia silmi! Hoia hambaid!

Puhasta harjaga hambaid.

Võimle.

Pese käed enne sööki puhtaks. Pese end iga nädal saunas.

Ära karda puhast õhku. Mängi õues, uisuta jääl, suusata lumel.

Ole puhas ja korralik!

Uued sõnad: korralik, sageli, hoidma, hambahari.

Harjutus 1. Kirjutage ära ja muutke käskkõne (повелит. накл.) olevikuks.

Näidis: Pese pead! Ma pesen pead. Hoia silmi! Ma hoian...

Harjutus 2. Moodustage (образуйте) osastav. Lisage nimetavale osastava lõpp.

1. (Mis?) nälg, (mille?) nälja, (mida?) nälga.	4. (Kes?) poeg, (kelle?) poja, (keda?)
2. (Mis?) kurb, (mille?) kurva, (mida?)	5. (Mis?) aeg, (mille?) aja, (mida?)
3. (Mis?) halb, (mille?) halva, (mida?)	6. (Mis?) pada, (mille?) paja, (mida?)

Harjutus 3. Kirjutage osastava lõpud.

Mul ei ole aeg—. Pliidil ei ole pad—. Eidel ei ole poeg—. Poiss ei teinud midagi halb—. Ma ei tunne nälg—.

Peaa meeles:

Eesti keeles on kaks infinitiivi (неопределённых наклонения):

-da

Ma tahan
Ma armastan
Ma oskan
Ma võin
Ma saan
Ma kardan

mängida.

-ma

Ma tulen
Ma lähen
Ma hakkan
Ma pean

mängima.

-da-infinitiivi nõuavad pöörsõnad: **tahan, armastan, oskan, võin, saan, kardan...**

-ma-infinitiivi nõuavad pöörsõnad: **tulen, lähen, hakkan, pean...**

Harjutus 4. Kirjutage **-ma**- või **-da**- lõpp.

Tule, hakkame mängi—. Ei, ma ei taha mängi—. Mina armastan väga uisuta—. Lubage, ma tulen ka kelguta—. Laps võib terved päevad mängi—. Mina kardan suusata—. Me läheme mängi—. Ma sain täna palju luge—. Me pidime eile palju töötä—. Sa pead isalt küsi—. Mina oskan ka tantsi—. Me armastame kõik mängi— ja tantsi—.

45.

Keda armastab peremees kõige rohkem?

Hobune, lehm ja lammas hakkasid vaidlema. Hobune ütles, et peremees armastab teda kõige rohkem, sest ta künnab põldu ja veab vankrit. Lehm aga arvas, et peremees teda kõige rohkem

armastab, sest ta annab piima. Lammas ütles, et pererahvas külmab talvel ära, kui tema villa ei anna.

Peremees kuulis seda ja ütles, et nad on kõik talle ühevõrra kasulikud ja et ta neid kõiki väga armastab. Ta andis hobusele kaeru, lehmale ja lambale leiba.

Uued sõnad: põld, vill(a), kaer; kõige rohkem, kasulik; vaidlema, kündma, vedama, arvama, ära külmama.

Küsimused:

1. Mis loomad tegid? (начали спорить)
2. Mis ütles hobune?
3. Mis arvas lehm?
4. Mis ütles lammas?
5. Mis annab lehm?
6. Mis annab lammas? (шерсть)
7. Mis teeb hobune? (пашет поле и тащит телегу)
8. Mis ütles peremees? (что все они одинаково полезны и что он их очень любит)
9. Mis ta loomadele andis? (лошади овса, корове и овце — хлеб)

Muri.

Kas olgu päev või olgu öö,
on Muril ikka raske töö:
ööl valvab väljas, maja ees,
kui puhkab pere maja sees,

ja päeval karjas korda ta
peab karjasega pidama —
ja hüüab iuh! ja hüüab auh!,
kui kuskil kuulduv piuh! ja pauh!

Vanasõna. Kes koera ei sööda, see söödab varast.

Uued sõnad: valvama, kari, varas, korda pidama, karjane, kuulduma.

Küsimused:

1. Mis Muri öösel teeb? (стережёт дом)
2. Mis pererahvas öösel teeb? (спит, отдыхает)
3. Mis Muri päeval teeb? (стережёт стадо)
4. Kellega ta karja hoiab? (с пастухом)

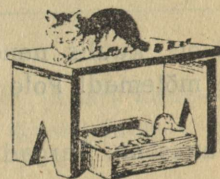
Harjutus 1. Kirjutage siit välja õiged vastused.

1. Kes magab pingil?

Koer magab pingil.

Kass magab pingil.

Tibu magab pingil.

2. Kes magab pingil all?

Kukk magab pingil all.

Kana magab pingil all.

Part magab pingil all.

Lammas magab pingil all.

Harjutus 2. Kirjutage laul vihikusse ja õppige pähe.

Nimetav. Omastav. Osastav.

Kes see on? Kelle tiib? Keda on kaks?

Lind. Linnu tiib. Kaks lindu.

d muutub n-iks jälle d

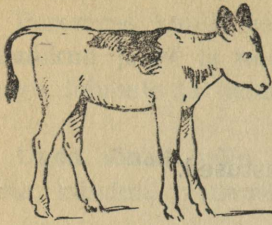
Kellele poiss annab teri?

Linnule.

Harjutus 3. Kirjutage lõpp juurde ja küsimused eeskujuga järgi.

See on (kes?) lind. Mul on kaks (keda?) lindu. (Kelle?) Lin—
tiib on ilus. Ma annan leiba (kellele?) lin—.

See on minu (kes?) vend. Mul on kaks (?) ven—. (?) Venna
särk on puhas. Ma annan palli (?) ven—. (?) Rind. Ule (?) rin—.
Orden ehib (mida?) rin—.

vasikas

Kes on targem?

Vasikas ja mullikas hakkasid vaidlema, kumb neist on targem.

Vasikas hüüdis: „Mina olen targem, sest mul on valjem hääl!“

Mullikas aga ütles: „Ei, mina olen targem, sest mul on pikemad sarved!“

Koer kuulis nende vaidlust ja ütles: „Uhesugused rumalad olete mõlemad! Pole üks targem kui teine.“

Vanasõna. Targad sõdivad sõnadega, aga rumalad rusikatega.

Uued sõnad: vasikas, rusikas, mullikas, sarv, sõna; tark — targem, vali — valjem, pikk — pikem, rumal — rumalam.

Küsimused:

1. Kes hakkasid vaidlema?
2. Mis vasikas ütles? (я умнее: у меня голос громче)
3. Mis mullikas ütles? (нет, я умнее: у меня рога длиннее)
4. Kes kuulis nende vaidlust?
5. Mis koer ütles? (вы оба одинаково глупые)
6. Millega sõdivad targad? (словами)
7. Millega sõdivad rumalad? (кулаками)

Harjutus 1. Kirjutage ära ja kriipsutage võrdlusastmed (степени сравнения) alla.

— Vasikas on **tark**, mullikas aga ütles, et ta on veel **targem**.

Mullikal on **vali** hääl, aga vasikal **valjem**.

Mullikal on **lühikesed** sarved, aga vasikal veel **lühemad**.

Vasikal on **pikk** saba, aga mullikal veel **pikem**.

Mullikas on **rumal**, aga vasikas veel **rumalam**.

Nimetav.	Omastav.	Osastav.	Sisseütlev.
Mis see on?	Mille jalg?	Mida maaler värvib?	Istuge kuhu?
Laud.	Laua jalg.	Lauda.	Lauda.
d on	d kaob ära	jälle d	d
	Kus istuvad lapsed?		
	Lauas.		

Peaa meeles:

Tugevas astmes on **d**, nõrgas ei ole.

Harjutus 2. Kirjutage puuduvad lõpud.

Emä ütles lastele: „Istuge (kuhu?) lauda!“ (Kus?) Laua— lapsed sõid ja jõid. Siis tänasid emä ja tõusid (kust?) laua—. (Kus?) Laua— oli palju toitu.

Harjutus 3. Moodustage omastav ja mitmuse nimetav.

Nimetav.	Omastav.	Mitmuse nimetav.
Kes? mis?	Kelle? mille?	Kes? mis?
1. selg	selja	selja- d
2. leib
3. pada
4. vend
5. laud

47.

Otsa Villem.

Otsa Villem ei olnud kolhoosnik, vaid üksiktalunik.

Tuli kevad. Kolhoos künnab traktoriga, Otsa Villem aga künnab adraga. Kolhoos külvab külvimasinaga, Villem aga külvab käega.

Tuli suvi. Kolhoos lõikab niidumasinaga, Otsa Villem aga lõikab sirbiga. Kolhoosil on hea vili, temal aga on halb.

Tuli viljapeksu aeg. Kolhoosnikud peksavad ja tuulavad masinaga, Otsa Villem peksab koodiga ja tuulab labidaga.

Otsa Villem näeb: kolhoosnikud töötavad hästi, nende töö käib kergelt, lõbusalt ja kiiresti, tema aga töötab halvasti.

Sügisel astus ka Otsa Villem kolhoosi. Ta on nüüd kolhoosnik.

Uued sõnad: üksiktalunik, ader, külvimasin, niidumasin, viljapeks, koot, labidas; kündma, vilja peksma, tuulama; kergelt, lõbusalt, kiiresti, halvasti.

Küsimused:

1. Millega kündis Otsa Villem? Millega künnab kolhoos?
2. Millega külvab Villem? Millega külvab kolhoos?
3. Millega lõikas ja peksis Villem? Millega lõikab ja peksab kolhoos?
4. Kellel on hea vili, kellel halb vili?
5. Kes töötavad hästi ja kes töötab halvasti?
6. Mis Otsa Villem sügisel tegi?

Lõikajate laul.

Rahvalaul.

Sirisege, sirisege, sirbikesed,
kõlisege, kõlisege, kõverad raud!

Kelle sirp nüüd ette jõuab,
võidupärg ta poole sõuab.

Lähme lauldes läbi laane,
tantsides läbi tänava.

sirisege, kõlisege — звените; kõver — кривой, -ая, -ое;
raud (raua) — железо; kõver raud = sirp; (teistest) ette jõuab —
других опережает; võidupärg — венок победы; sõuab = tuleb;
lähme (kuidas?) lauldes, tantsides — пойдём с пением, танцуя (-des
— окончание деепричастия); läbi laane — через лес.

Nimetav.

Mis see on?

Nuga.

u muutub

Omastav.

Mille tera?

Noa tera.

o-ks

g kaob

Need on

Noad.

Osastav.

Mida on kaks?

Kaks nuga.

u

Peaa meeles:

u muutub o-ks, g kaob ära.

Harjutus 1. Kirjutage ära ja pange küsimus sõna ette.

Mul on (mis?) nuga. Minu sõbral oli kaks (mida?) nuga. Uhe (?) noa ta kaotas ära. (?) Noaga ma teritan pliatsit. Minu (?) nuga on terav. (?) Noa tera on hea. Mõned (?) noad on head, mõned on halvad.

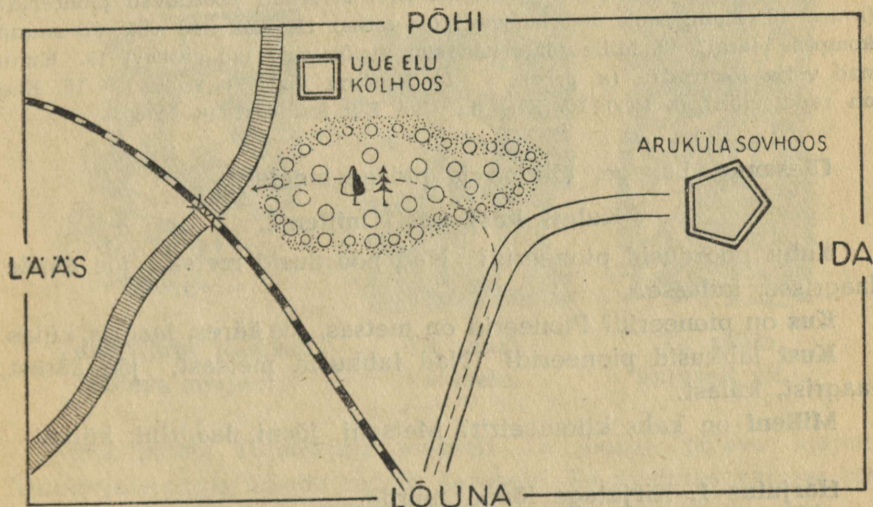
Harjutus 2. Kirjutage ära ja tõmmake nõrgale astmele joon alla.

Leib on pehme. Leivad on pehmed. Panen võid leivale. Või on leival. Söön maitsvat võileiba. Leivata ei saa elada.

Näidis: Leivad on pehmed.

48.

Pioneerid rändavad.

Ilus kevadine ilm. Pioneerid teevad salgaga oma esimese kevadrännaku. Nad lähevad mööda maanteed kolm kilomeetrit edasi, metsani. Tee viib põhja suunas. Metsa ääres pöörduv tee

idasse, Aruküla sovhoosi poole. Sovhoos on paremal. Sovhoosini on kaks kilomeetrit.

Keskpäev. Kell on kaksteist. Päike on lõunas. Pioneerid pöörduvad metsa. Nad lähevad lääne poole. Päike on vasakul. Nad võtavad suuna päikese järgi.

Pioneerid lähevad kaks kilomeetrit edasi ning väljuvad metsast. Lääne pool on jõgi. Lõuna pool — raudteeliin, põhja pool — Uue Elu kolhoos. Raudteeni on pool kilomeetrit, jõeni aga ainult mõnisada sammu.

Rõõmsa lauluga lähevad pioneerid koju tagasi.

Uued sõnad: kevadrännak, kevadine, küla, samm, raudteeliin; rändama, pöörduma, väljuma.

Küsimused:

1. Mis teevad pioneerid? (свою первую весеннюю прогулку) 2. Mitu kilomeetrit nad lähevad mööda maanteed? 3. Mis suunas viib maantee? (по направлению к северу) 4. Kuhu pöördub tee metsa ääres? (на восток) 5. Kus on Aruküla sovhoos? (направо) 6. Mitu kilomeetrit on sovhoosini? 7. Mis kell on? 8. Kus on päike? (на юге) 9. Kuhu pöörduvad pioneerid? (в лес) 10. Kuhu poole nad lähevad? (на запад) 11. Kas nad võtavad suuna kompassi järgi? 12. Mille järgi nad suuna võtavad? (по солнцу) 13. Kuhu nad välja jõuavad? (к реке) 14. Kus on jõgi? (к западу) 15. Kus on raudteeliin? (к югу) 16. Kus on Uue Elu kolhoos? (к северу)

Ulesanne. Lugege, tõlkige ja pidage meeles.

Kuhu? kus? kust? milleni?

Kuhu pöördusid pioneerid? Nad pöördusid metsa, jõe äärde, laagrisse, külasse.

Kus on pioneerid? Pioneerid on metsas, jõe ääres, laagris, külas.

Kust lahkusid pioneerid? Nad lahkusid metsast, jõe äärest, laagrist, külast.

Milleni on kaks kilomeetrit? Metsani, jõeni, laagrini, küalani.

Harjutus 1. Kirjutage lõpud juurde.

Ma pani— särgi selga, sa pani— saapad jalga, ta pani mütsi pähe. Me pani— tule ahju, te pani— riided kappi, nad pani— raamatud riulile.

Nimetav. Mis see on?	Omastav. Mille uks?	Osastav. Mida on kaks?	Sisseütlev. Läks kuhu?
Tuba. u muutub	Toa uks. o-ks	Kaks tuba. jälle u	Tuppa. pp

b kaob (выпадает)

Kus on lapsed?

Toas.

Harjutus 2. Kirjutage ära ja pange küsimus näidise järgi.

See on (mis?) tuba. Majas oli kaks (?) tuba. (Kus?) Toas istus kaks last. Aino läks (?) toast välja ja tuli jälle (?) tuppa.

49.

Tulekahju.

Tuletõrjuja jookseb põleva majani.

Ta ronib katusele.

Ta ronib katuselt alla.

Maja põleb. Tuletõrjuja jookseb. Ta jooksis põleva majani. Tuletõrjuja ronis mööda redelit katusele. Ta kustutas katusel tule ja ronis katuselt alla. Tuletõrjuja läks maja juurest minema.

Kuhu ronib tuletõrjuja? Kus ta kustutab tule? Kust ta alla ronib? Kuhu läks tuletõrjuja? — Ta läks põlevasse majja.

Kus on tuletõrjuja? — Ta on põlevas majas.

Tuletõrjuja läheb majja.

Tuletõrjuja väljub majast.

Kust väljus tuletõrjuja? — Ta väljus põlevast majast.

Mõistatus. Punane kukk katusel?

Vanasõna. Tuli ei jäta varnagi seina.

Uued sõnad: tulekahju, tuletõrjuja, kustutama, jätma (ei jäta).

Mõtlemiseks.

1. Te kaotasite võtme ära. Teil on vaja tellida uus võti. Kelle juurde te lähete ja kes teile selle teeb?
2. Teie õde jäi haigeks. Kelle te kutsute oma haige õe juurde?
3. Teil on tarvis lasta ülikond õmmelda. Kes selle teile õmbleb?
4. Teie kingad on katki. Kes need teile ära parandab?
5. Teie laua jalg murdus alt ära. Kes teeb lauale uue jala?
6. Teie aknal purunes klaas. Kes paneb aknale uue klaasi?
7. Teid saadeti arstirohtu tooma. Kuhu te lähete?
8. Ema käskis teil osta kaks kilo liha, kilo riisi, pool kilo kompvekke, hambapulbrit, niiti ja nõöpe. Kuhu te lähete?

Uued sõnad: kaotama, tellima, parandama, murduma, purunema, klaasija, arstirohi, riis, niit, nõöp.

Harjutus 1. Kirjutage ära ja tõmmake -ni-lõpule joon alla.

Tuletõrjuja jooksis põleva majani. Me mängisime õhtuni. Ma läksin metsani. Isa maksis selle raha viimase kopikani.

Peaa meeles:

Küsimuse puhul kelleni? milleni? (до кого? до чего?) on vastuses **-ni-lõpuga sõna**.

Nimetav.

Kes see on?

Õde Aino.

d on

Omastav.

Kelle kleit?

Õe kleit.

d kaob ära

Kellega vestleb vend?

Õega.

Osastav.

Keda ei ole?

Õde ei ole.

jälle d

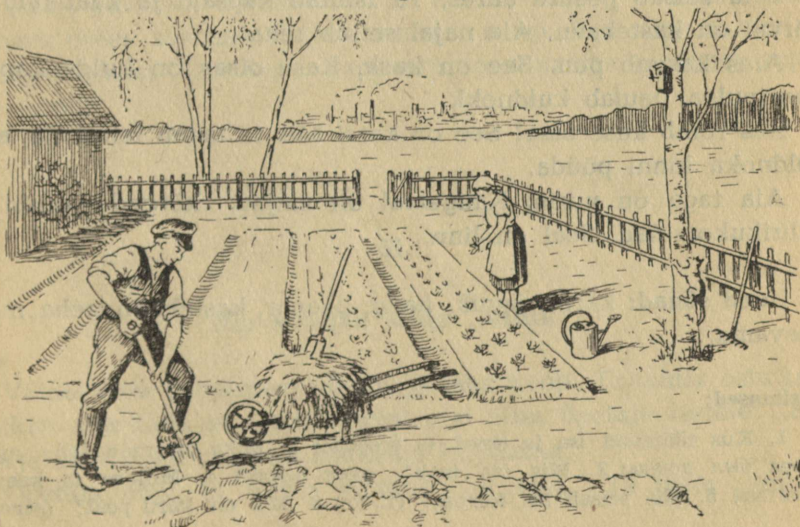
Harjutus 2. Kirjutage ära ja pange küsimus eeskuju järgi. See on minu (kes?) õde. Mu sõbral ei ole (keda?) õde. (?) Õel on uus kleit. Ma võtsin raamatu (?) õelt ja andsin õuna (?) õele. Ma kõnelen oma (?) õega. Mu (?) õed on eesrindlikud õpilased.

Harjutus 3. Tõlkige.

Мой отец работает на фабрике. Твой брат служит в Советской Армии. Его мать работает в аптеке. Моя сестра еще маленькая.

50.

Kevad köögivilja-aias.

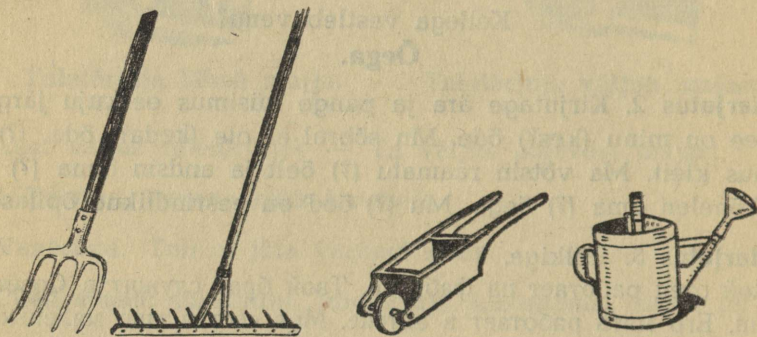

See on köögivilja-aed. Me töötame aias. Täna on maa märg, sest eile sadas vihma. Isal on labidas käes, ta kaevab maad.

Isa kõrval seisab kärü.

Mitu ratast on kärul? Kärul on ainult üks ratas. Kas kärü on tühi? Ei ole. Kärü peal on sõnnik. Sõnniku otsas on sõnnikuhang.

Aias on peenrad. Uks peenar on porgandite jaoks, teisele tulevad peedid, redised ja salat, kolm peenart aga on kapsaste ja kaalikate jaoks.

hang

reha

kärü

kastekann

Emä seisab peenra ääres. Ta istutab kapsaid ja kaalikaid. Tä kõrval on kastekann. Aia najal seisab reha.

Aias kasvab puu. See on kask. Kase otsas on kuldnokapuur. Puuripulgal laulab kuldnokk.

Kes ronib kase otsa? See on kass! Mis ta tahab teha? Tä tahab kuldnoka kinni püüda.

Aia taga on nurm. Kaugemal on majad, kõrged tornid ja vabrikukorstnad. Seal on linn.

Uued sõnad: kärü, sõnnik, hang, peenar, kastekann, reha, nurm, kaevama.

Küsimused:

1. Kus töötavad isa ja emä? (в огороде) 2. Miks on mää täna märg? (вчера был дождь) 3. Mis isa teeb? (роет землю) 4. Millega tä kaevab? (лопатою) 5. Mis seisab isa kõrval? (тачка) 6. Mis on kärü peal? (навоз)

7. Mis on sõnniku otsas? (вилы) 8. Mitu ratast on kärul? 9. Mis teeb ema? (сажает капусту и брюкву) 10. Kus seisab kastekann? (возле матери) 11. Kus seisab reha? (у забора) 12. Missugune puu kasvab aias? (берёза) 13. Mis on kase otsas? (скворечник) 14. Kes laulab puuripulgal? 15. Kes ronib puu otsa? 16. Mis ta tahab teha? 17. Mis on aia taga? (поле) 18. Mis sa kauge-
mal näed? (дома, городские башни и фабричные трубы) 19. Mis seal on?

Nimetav.

Kes see on?

Siga.

i

Omastav.

Kelle pea?

Sea pea.

muutub e-ks

Kes need on?

Sead.

Osastav.

Keda on kaks?

Kaks siga.

jälle i

Harjutus 1. Kirjutage ära ja pange küsimus eeskuju järgi.

Õpetaja nägi (mida?) viga. Aino tegi (?) vea. (?) Viga oli suur. See on (?) viga. Siin on kaks (?) siga. (?) Sea pea on suur. (?) Seal on lühike saba. Ma annan (?) seale süüa. (?) Sead on kasulikud loomad.

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Зимой холодно, а летом тепло. Ночью темно, а днём светло. Сегодня очень холодно и дует сильный ветер. Барометр падает — к ночи (ööseks) жди бури. Барометр поднимается — будет хорошая погода.

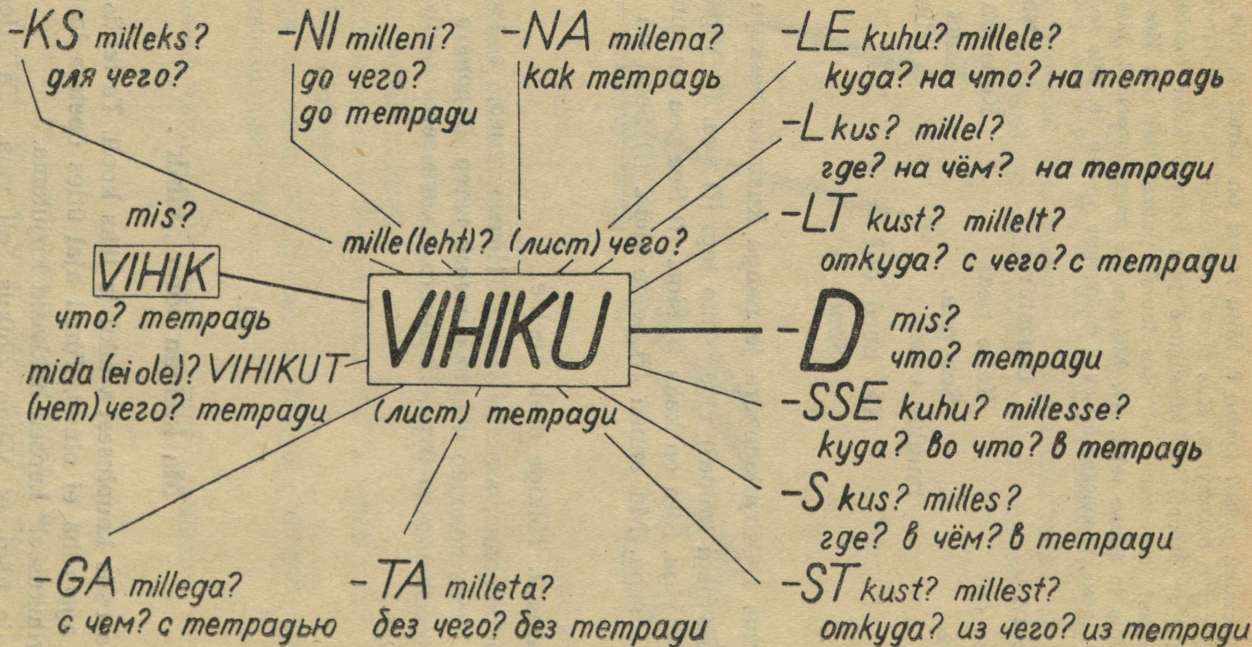
51.

Ma käänan sõna „vihik“.

Väino ostis kauplusest vihiku ja läks kooli. Ta tahtis osta kaks vihikut, aga raha ei olnud. Tunni ajal ütles õpetaja lastele: „Kirjutage vihikusse!“ Lapsed hakkasid kirjutama.

Õpetaja nägi, et Väino vihikus oli viga. Ta ütles temale:

Ainsuse käänded. Падежи единственного числа.

„Väino, loe!“ Väino luges oma vihikust kaks lauset. Õpetaja kuulas ja parandas.

Kui töö oli valmis, ütles õpetaja Kuusele: „Ilmar, pane pliiats vihikule ja ütle, kus on pliiats!“ Kuusk pani ja vastas kohe: „Pliiats on vihikul.“

„Võta pliiats vihikult!“ ütles õpetaja Enn Kaasikule.

Kaasik tegi seda. Siis õpetaja ütles:

„Linda, mine selle vihikuni!“

Linda läks ja naeratas.

Õpetaja istus laua äärde ja küsis lastelt:

„Väino läks kauplusse vihikuta, aga millega ta kauplusest välja tuli?“

Kõik vastasid kooris: „Vihikuga!“

Viimane küsimus oli: „Väino, kas sa oskad paberit vihikuks teha?“

„Oskan küll, ema õpetas,“ vastas poiss.

Tund lõppes. Õpetaja ütles lastele:

„Andke mulle vihikud!..“

Ta võttis vihikud ja läks ära.

Uued sõnad: käänama, parandama, viga, lause, (töö on) valmis.

Küsimused:

1. Mis Väino kauplusest ostis?
2. Mitu vihikut ta tahtis osta?
3. Kuhu lapsed kirjutasid? (в тетрадь)
4. Kus oli viga? (в тетради)
5. Kust Väino luges?
6. Millele Ilmar pani pliiatsi?
7. Kus oli pliiats? (на тетради)
8. Kust Enn võttis pliiatsi? (с тетради)
9. Milleni läks Linda? (до тетради)
10. Milleta läks poiss kauplusse? (без тетради)
11. Millega ta kauplusest välja tuli?
12. Milleks poiss oskas paberit teha?
13. Mis ütles õpetaja lastele tunni lõpul?

Harjutus 1. Kirjutage osastav eeskuju järgi. (Osastav on nagu nimetav.)

Nimetav.	Omastav.	Osastav.
Kes? Mis?	Kelle? Mille?	Keda? Mida?
1. nuga	noa	nuga
2. siga	sea
3. viga	vea
4. tuba	toa
5. õde	õe
6. rida	rea
7. pidu	peo

Harjutus 2. Kirjutage ära ja pange küsimus sõna ette.

Täna on meie koolis (mis?) pidu. Sel aastal oli meil kaks (?) pidu. (?) Peol on palju rahvast. (?) Peost me saame raha ja ostame raamatuid.

52.

Maipüha ootel.

Varsti on esimene mai. Meie klass valmistub maipühaks. Kirjutatakse loosungeid. Joonistatakse plakateid, toimetatakse seinalehte, õpitakse luuletusi.

„Kolja, kas su artikkel seinalehe jaoks on valmis?“ küsib seltsimees Koljalt.

„Valmis,“ vastab Kolja.

„Noh, loe siis ette.“

Kolja loeb:

„Esimene mai on kõigi maade töötajate püha. Täna tulevad miljonid töötajad tänavale ja hüüavad valjusti:

„Olgu tervitatud esimene mai!“

„Olgu tervitatud töörahva püha!“

„Kõigi maade töölised, ühinege!“

Nõukogude Liidus pühitsetakse esimest maid pidulikult.
Kapitalistlikes maades keelatakse selle päeva pühitsemine ära."

Uued sõnad: luuletus, artikkel, ootel, valmistuma, toimetama, ühinema, pühitsema (pühitsetakse), keelama (keelatakse), pidulikult.

Küsimused:

1. Kuidas teie klass valmistub maipühaks? (пишут лозунги, редактируют стенгазету, рисуют плакаты, заучивают стихотворения)
2. Kes kirjutab artikli seinalehe jaoks?
3. Kuidas Nõukogude Liidus pühitsetakse esimest maid? (торжественно)
4. Kuidas pühitsetakse seda päeva kapitalistlikes maades? (запрещают празднование этого дня)
5. Missugused laused võib siit jutustusest loosungiteks võtta?

Ulesanne. Võrrelge isikulist ja umbisikulist pöörd sõna vormi.
(Сравните личную и безличную форму глагола.)

Isikuline vorm.

(Личная форма)

Ma kirjutan loosungit.
Sa joonistad plakatit.
Ta toimetab seinalehte.
Me õpime luuletusi.
Te pühitsete 1. maid.

Umbisikuline vorm.

(Безличная форма)

Loosungit kirjutatakse.
Plakatit joonistatakse.
Seinalehte toimetatakse.
Luuletusi õpitakse.
Esimest maid pühitsetakse.

Harjutus 1. Moodustage umbisikulise tegusõna olevik (настоящее время безличного глагола), lisades käskkõne vormile oleviku lõpp **-takse**.

Kirjuta kiri! Joonista plakat! Õpi luuletusi! Mängi palliga! Loe raamatut! Uisuta jääl! Puhasta hambaid! Kõnni! Tantsi! Maga! Ela! Kuku!

Näidis: Kiri kirjutatakse.

Harjutus 2: Moodustage harjutuse nr. 1 tekstist umbisikulise pöörd sõna minevik (прошедшее время безличного глагола), lisades käskkõne vormile mineviku lõpp **-ti**.

Näidis: Kiri kirjutati.

Harjutus 3. Kirjutage osastav ja kuhu?-kääne eeskujude järgi.

1. (Mis?) regi, (mille?) ree, 4. (Mis?) vägi, (mille) väe,
(mida?) rege, (kuhu?) rekke. (mida?), (kuhu?)
2. (Mis?) jõgi, (mille?) jõe, 5. (Mis?) lagi, (mille?) lae,
(mida?), (kuhu?) (mida?), (kuhu?)
3. (Mis?) mägi, (mille?) mäe,
(mida?), (kuhu?)

Harjutus 4. Kirjutage ära ja pange küsimus eeskujuga järgi.

(Kus?) Reel istub vanamees. (?) Jõel on jää. Seal oli kaks (?) mäge. Siin ei ole (?) väge. (?) Laes rippus lamp. Taat istus (?) rekke. Rein kukkus (?) jõkke. Aur tõusis (?) lakke.

53.

Maipüha.

Täna on maipüha.

Linnas on täna suur rongkäik. Tänaval on palju rahvast. Nad kannavad punaseid lippe ja loosungeid. Nad kannavad juhtide pilte. Pioneerid, poisid ja tüdrukud, on ka rongkäigus.

Kõige ees marsib orkester. Orkester mängib ja lapsed laulavad. Nad on väga rõõmsad. Kõik inimesed on täna väga rõõmsad.

Nüüd on kevad. Taevas on sinine. Päike paistab. Ilm on väga soe.

Inimesed marsivad tribüünist mööda ja hüüavad: Hurraa!

Olgu tervitatud esimene mai!

Elagu Nõukogude Liit!

Elagu seltsimees Stalin!

Mallaul.

Lapsed, nüüd õue kõik,

õues on rõõmuhõik.

Täna on esimene mai.

Kõik on piduhoos,

hüüavad üheskoos:

„Elagu esimene mai!”

Uued sõnad: tribüünist mööda, piduhoog, üheskoos.

Küsimused:

1. Kas täna on esimene jaanuar?
2. Mis päev täna on?
3. Kuhu lapsed kõik lähevad? (на улицу)
4. Mis on väljas?
5. Kuidas kõik hüüavad?

Harjutus. Pange osastava lõpud.

Mul ei ole täna tund—. Ära anna seda pilt—! Leida ei anna oma nukk—. Toas ei ole laud— ega tool—.

Mitu pink— on teie klassis? Õde andis mulle kolm õun—. Meil ei ole ühtegi kass— ega koer—. Leidal on kolm vend—.

54.

Põlevkivi.

Aastat seitsekümmend tagasi tegi üks Virumaa mees endale pruunist paekivist saunaahju. Ta hakkas ahju kütma — ja ahi põles ära! Siis mees sai aru, et see pruun kivi põleb.

Põlevkivi on Põhja-Eestis väga palju. Ta on maa sees. Suured kaevandused on Kohtla-Järvel ja Kiviõlis. Need on meie kaks suurt õlilinna. Töölised murravad põlevkivi ja pilluvad tükid hunnikusse. Sealt laaditakse nad vagonettidesse. Põlevkivi murda ja vagonettidesse laadida on raske töö.

Põlevkivi on Nõukogude Eesti loodusvara. Ta põleb nagu kivisüsi. Põlevkivist saab bensiini, pigi (asfalti) ja mitmesuguseid õlisid. Põlevkivist saab ka gaasi. Õlilinn Kohtla-Järve saadab kangelaslinnale Leningradile põlevkivi-gaasi.

Uued sõnad: põlevkivi, paekivi, kaevandus, õli, tükk, hunnik, loodusvara, kivisüsi, pigi, gaas, õlilinn, kangelaslinn; ära põlema, murdma, laadima.

Küsimused:

1. Missugusest paekivist ehitas üks mees endale saunaahju? (из бурого известняка)
2. Mis juhtus (что случилось) ahju kütmisel? (печка сгорела)
3. Kus on põlevkivi? (в земле)
4. Kus on suured põlevkivikaevandused?

5. Kes murravad põlevkivi? (рабочие)
6. Kuhu nad pilluvad põlevkivi tükid? (в вагонетки)
7. Kuidas põleb põlevkivi? (как каменный уголь)
8. Mida saab põlevkivist? (бензин, смолу, масло и газ)
9. Kes saadab kangelaslinnale Leningradile põlevkivigaasi?

Harjutus. Kirjutage minevikus.

Ma maalin pilti. Sa kitkud rohtu. Supp jahtub. Me kustutame tule. Te käädate sõna „pähhel“. Nad lubavad meile tulla. Ma riputan palitu varna. Me toimetame seinalehte. Te sõtkute taig-nat. Nad soovivad meile häid pühi.

Näidis: Ma maalisin pilti. Supp jahtus.

Foneetilisi harjutusi.

õ, ä, ö, ü

õ: tõsi, õde, võta õun, lõika, sõrm, sõda, sõdur, võit. Sõidab, sõidab sõjamees.

ä: aitäh, tädi, tänan väga, rongkäik, täht, mägi, väike, käsi.

ö: öö, töö, tööline, öösel, köök, söök, köha, söö, ära löö.

ü: Ulo, Külli, tütar, tüüp, tüdruk, püha, üks, üheksa, kümme.

Kolm pikkusväldet (три степени долготы).

Hääldage lühidalt (кратко): maga, aga, nuga, tuba, sõda, lagi, siga. Tere, tere, õde! Tuli, vesi, pesen. Mine, mine, onu! Tule, tule, tibu!

Hääldage pikalt (длинно): silmad ja kõrvad, nokad ja tiivad, leivad ja saiad, odrad ja kaerad.

Hääldage väga pikalt (очень длинно): kündma ja külvama, lõi-kama ja tuulama, aasta, tooma, kõrge, päike, tahvel, vanker, vaatan, õmblen; (ei ole) lehma, kitse, lauda, tooli, sein, pinki, kappi, kriiti.

Pioneerilaagris.

Boris, kas oled pioneer?

Jah, olen pioneer.

Me oleme kõik pioneerid. Talvel me õpime koolis, aga suvel läheme laagrisse.

Kas olid ka laagris?

Jah, suvel olin laagris. Seal oli väga huvitav. Lõbus on istuda lõkketule ääres, jutte kuulata ja laule laulda. Huvitav on jalu-
tada ja mängida. Laagris on hea elada.

Seltsimees Molotov oli ka laagris. Ta jutustas meile jutte ja kõneles Leninist ja Stalinist. Ta jutustas meile võidukast Nõukogude armeest ja selle vägitegudest sõjas saksa fašistidega.

Tuleval suvel lähen jälle laagrisse.

Uued sõnad: huvitav, lõbus, lõkketuli, vägitegu, võidukas.

Harjutus 1. Jutustage küsimuste järgi.

1. Mis pioneerid talvel teevad? 2. Kuhu nad suvel lähevad?
3. Mis pioneerid laagris teevad? (Nad kuulavad jutte, laulavad laule, jalutavad ja mängivad.) 4. Kes jutustas pioneeridele jutte?
5. Kellest ta veel kõneles? 6. Kelle vägitegudest jutustas seltsimees Molotov? 7. Kuhu sa tuleval suvel lähed?

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Мы спрашиваем по радио у жителей земного шара: Какое время дня у вас? Нам отвечают: У нас утро. У нас полдень. У нас вечер. А у нас ночь. Какое время года у вас? Нам отвечают: У нас зима. У нас лето. У нас весна. У нас осень.

Harjutus 3. Sõitke Nõukogude Liidu kaardil Tallinnast Vladivostokki.

Tallinn, Tapa, Rakvere, Narva, Leningrad, Moskva, Gorki, Kaasan, Sverdlovsk, Tšeljabinsk, Petropavlovsk, Omsk, Novosibirsk, Tomsk, Krasnojarsk, Irkutsk, Harbiin, Vladivostok.

Näidis: Tallinnast Tapale, Tapalt Rakveresse.

Harjutus 4. Sõitke Vladivostokist Tallinna tagasi.

Meie kodumaa vapp.

See on meie kodumaa vapp. Meie kodumaa on Nõukogude Liit. Vapil on sirp ja vasar.

Sirp ja vasar tähendavad meie maa talupoegade ja tööliste sõprust.

Vapi ümber on lint. Lindil on kiri: „Kõigi maade töölised, ühinege!”

See on kirjutatud kuueteistkümnes keeles.

Nõukogude Liidus on kuusteist vabariiki. Siin elab palju rahvaid.

Kõik rahvad elavad üksteisega rahu ja sõpruses.

Seltsimees Stalin on kõigi tööliste juht ja sõber.

Vestlus.

- 1) Kelle vapp see on? (нашей советской родины)
- 2) Mis on vapil? (серп и молот)
- 3) Kes töötab sirbiga? (крестьянин)
- 4) Kes töötab vasaraga? (рабочий)
- 5) Mida tähendab sirp ja vasar? (дружбу крестьян и рабочих)
- 5) Mis on vapi ümber? (лента)
- 7) Mis kiri on lindil?
- 8) Mitu vabariiki on Nõukogude Liidus?
- 9) Kuidas elavad nõukogude rahvad üksteisega? (в мире и дружбе)
- 10) Kes on kõigi tööliste juht ja sõber?

Uued sõnad: vapp, lint, sõprus, tähendama.

Nõukogude Liidu hümn.

On vabade riikide murdmatu Liidu
loond jäädavaks ajaks suur Venemaa hõim.
Sest elagu rahvastest võidule viidud
Nõukogude Liit, tema ühtsus ja võim!

Au sulle, Isamaa, vaba ja võitmatu,
rahvaste sõpruse, vendluse maa!
Kõrgel me Nõukogu rahvalipp lehvigu,
võidult meid võidule juhtigu ta!

Meil tormidest helendas vabaduspäike,
suur Lenin meil valgustas võitluste teid.
Truuks rahvale Stalin meid kasvatas kõiki,
tööks, kangelastegudeks innustas meid.

Au sulle, Isamaa, vaba ja võitmatu,
rahvaste õnne ja õitsengu maa!
Kõrgel me Nõukogu rahvalipp lehvigu,
võidult meid võidule juhtigu ta!

Kõik nurjatud kallaletungijad väärab
me lahinguis kasvanud võimas armee.
Me võitluste hoog sugupõlvedeks määrab
aus, kuulsuses hiilgama Isamaa tee.

Au sulle, Isamaa, vaba ja võitmatu,
rahvaste jäädava kuulsuse maa!
Kõrgel me Nõukogu rahvalipp lehvigu,
võidult meid võidule juhtigu ta!

murdmatu — нерушимый
(on) loonud — создал, -а, -о
jäädavaks ajaks — навеки
hõim(-u) — племя
Venemaa — Россия
rahvastest = rahvaste poolt
võidule viidud — ведённый к победе
ühsus ja võim — единство и мощь
au sulle — славься
võitmatu — непобедимый (-ая, -ое)
vendlus (-e) — братство
lehvima — развеиваться
helendama — сиять
valgustama — озарять, освещать
truu — верный (-ая, -ое)

kasvatama — вырастить
kangelastegu — подвиг
innustama — вдохновлять
õitseng (-u) — процветание
nurjatu — подлый (-ая; -ое)
kallaletungija — захватчик
väärama — преодолеть
lahinguis kasvanud (armee) —
в сраженьях ращённый (-ая, -ое)
võitlus — борьба, сражение
hoog (hoos) — размах, мощный ход
sugupõlv (-e) — поколение
määrama — определять
kuulsus (-e) — слава
hiilgama — сиять

58.

Eesti NSV hümn.

Jää kestma, Kalevite kange rahvas,
ja seisa kaljuna, me kodumaa.
Ei vaibund kannatustes sinu vahvus,
end läbi sajanditest murdsid sa.
Ja tõusid töötajate vabaks maaks,
et päikene su päevadesse paista saaks.

Töös huuga, tehas, vili, nurmel vooga,
sirp, lõika, alasile, haamer, löö!
Nõukogu elu, tuksu võimsa hooga,
too õnne rahvale, me tubli töö!
Me Liidu rahvaste ja riike seas
sa, Eesti, sammu esimeste kindlas reas!

Kui kants — nii seisavad su kodurannad
su ees vaid lainetavad laiad veed.
Sa kõrgel leninlikku lippu kannad,
suur Stalin juhtimas su tõusuteed.
Käi kindlalt, saatmas sind su õnneteel
me võitlusvaim ja kokkumatu mehemeel!

jää kestma — стой непоколебимо
kange rahvas — крепкий, устойчи-
вый народ
kalevid — древне-эстонские богатыри
seisa kaljuna — стой как скала
(скалой)
ei vaibunud — не ослабла
kannatustes — в страданиях
sa murdsid end sajanditest läbi —
ты проборолся сквозь столетия
et saaks paista — чтобы могло
светить
su päevadesse — в твои дни
töös huuga, tehas — гуди в работе,
завод
voogama = lainetama
alasil — на наковальню

tuksuma — пульсировать, биться
(как сердце)
võimsa hooga — с мощным ходом,
порывом
riike seas — среди государств
kindlas reas — в устойчивом ряду
kants — крепость, форт
rand = kallas
vaid = ainult
juhtima — руководить
tõusutee = tee ülespoole
käi kindlalt — шагай твердо
sind on saatmas — тебя сопровож-
дает
õnneteel — на дороге счастья
võitlusvaim — дух борьбы
kohkumatu mehemeel — неустра-
шимое мужество

Ulesanne. Lugege ja pidage meeles.

Mu vend teenib (kellena?) ohvitserina Nõukogude armees. Ma töötan (kellena?) lukksepana vabrikus. Kas ta sõidab laevas (kellena?) reisijana või madrusena? Seisa (millena?) kaljuna, mu kodumaa!

Peaa meeles:

Küsimuse puhul kellena? millena? (кем? чем?) on vastus lõpuga -na.

Harjutus 1. Kirjutage eelmise ülesande laused ära ja tõmmake -na-lõpule joon alla.

Näidis: Mu vend teenib (kellena?) ohvitserina Nõukogude armees.

TÄIENDAVAKS LUGEMISEKS.

1.

Tankist Peeter ja tema koer.

I

Peeter on tankist. Tema ja ta sõjaseltsimehed võitlevad rindel saksa fašistide vastu.

Uhel hommikul sõidab nende tank mööda ühest kolhoosist. Seal on Peetri kodu. Peeter on väga õnnelik. Ta tahab näha oma vana ema ja kaht õde...

Tankid peatuvad tänaval, kuid Peeter ei näe ühtegi maja ega puud. Üks vanamees suure musta koeraga tuleb tankide juurde. Koer näeb Peetrit ja hakkab ta ümber hüppama. See on tema koer Šarik.

Vanamees vaatab kurvalt Peetri peale ja ütleb:

„Vaata ringi! Pärast sakslaste lahkumist pole siin enam ühtegi maja ega puud, pole ühtegi hobust ega lehma. Su ema on surnud ja su kaks väikest õde on ka surnud. Mine tapa fašiste nii palju, kui saad!“

Uued sõnad: rindel, võitlema, lahkuma (= ära minema), pärast lahkumist, on surnud.

Küsimused:

1. Kelle vastu võitleb Peeter?
2. Kas Peetri kodu on kaugel või ligidal?
3. Keda Peeter tahab näha? (свою старую мать и двух сестёр)
4. Kas Peetril on koer?
5. Kas ta koer on must või hall?
6. Kas see vanamees on Peetri isa?
7. Kas seal on mõni puu või maja?
8. Kas Peeter näeb oma maja?
9. Kas Peeter näeb oma hobust ja lehma?
10. Kes on surnud? (мать и сёстры)

II

Peeter ja ta seltsimehed on jälle rindel. Šarik on ka Peetri juures. Ta elab ühes Peetriga. Šarik võitleb ka fašistide vastu.

Ta on tark ja vahva koer. Ta viib Peetrile suus kirja ja mitu kuulipilduja-linti.

Uhel õhtul ei tule Peetri tank tagasi. Peetri seltsimehed istuvad puu all. Nad kõnelevad:

„Kus on meie vahva Peeter? Kus on tema tank? Kus on meie tark Šarik?“

Siis ütleb üks Peetri seltsimees:

„Vaadake! Seal heinamaal liigub must täpp. See on must koer. Oi, see on ju Šarik!“

Nüüd on Šarik juba üsna ligidal. Kõik tankistid võivad teda hästi näha. Ta jookseb väga ruttu. Tal on kiri suus. See kiri on Peetrilt. Peeter kirjutab:

Seltsimehed!

Meie tank ei saa tagasi sõita. Ta on katki. Fašistid oma kuulipildujatega on meie tanki ümber. Kuid meil ei ole enam ühtki kuulipilduja-linti. Meie ei saa fašiste tappa. Šarik suudab kanda kaks kuulipilduja-linti. Pange talle kaks kuulipilduja-linti ümber. Ta on tark koer. Oösel tuleb ta lintidega meie juurde tagasi.

Hüvasti!

Peeter.

Peetri seltsimehed panevad Šarikule kaks linti ümber. Šarik jookseb tanki juurde tagasi.

Hommikul on Peetri tank tagasi. Peeter ja kolm sõdurit tulevad tankist välja. Šarik väljub ka nende järel tankist.

Peeter ütleb: „Seltsimehed, ma tänan teid nende kahe lindi eest. Minge jõe äärde ja vaadake: seal lamab viisteist surnud fašisti!“

Uued sõnad: liikuma, täpp, tapma, (me) ei saa tappa, suudab kanda.

Küsimused:

1. Kas Peeter on kodus või rindel?
2. Kas Šarik on nüüd Peetri juures?
3. Kas Šarik suudab kanda kuulipilduja-linte?
4. Mitu linti ta suudab kanda?
5. Mitu koera on Peetril?
6. Mitu seltsimeest on Peetril tankis?
7. Mis juhtus Peetri tankiga ühel õhtul?
8. Kus istuvad Peetri seltsimehed? (под деревом)
9. Mis on Šarikul suus? (письмо)
10. Mis Šarik suudab kanda? (пулемётные ленты)
11. Kes on vahva? Kes on tark? (собака)
12. Mis on katki?
13. Mitu surnud fašisti on jõe ääres?

Rumal nali.

I

Kolhoosil oli suur lambakari. Vana karjane jäi haigeks. Ta saatis oma poja lammastega karjamaale.

„Poiss, sa vaata hoolega lammaste järele,“ ütles ta. „Kui hunt tuleb karja kallale, siis hüüa: Hunt! Hunt tuleb! Seal lähedal metsas raiuvad mehed puid. Nad kuulevad su hüüdmist ja tulevad sulle appi.“

Poiss käis iga päev karjas ja vaatas hoolega lammaste järele. Aga tal polnud sõpra, kellega mängida, ja sellepärast oli tal igav.

Ühel päeval tahtis noor karjane pisut nalja teha. Ta jooksis meeste juurde ja hüüdis: „Hunt! Hunt tuleb!“

Mehed jätsid oma töö ja jooksid talle appi.

„Kus on hunt?“ küsisid nad.

Poiss naeris. „Hunti ei ole,“ ütles ta, „ma tegin ainult nalja.“ Meestele aga ei meeldinud see nali sugugi.

Uued sõnad: rumal nali, lambakari, käskima, iga päev, appi, igav, pisut, hunt, jätsid töö, ei meeldinud.

Küsimused:

1. Mis oli kolhoosil? (большое стадо овец)
2. Kes jäi haigeks? (старый пастух)
3. Kuhu ta saatis oma poja? (с овцами на пастбище)
4. Kuidas ta käskis hüüda, kui hunt tuleb karja kallale? («Волк! Волк идёт!»)
5. Mis mehed seal lähedal metsas tegid? (рубил дрова)
6. Miks poisil oli karjamaal igav? (у него не было товарища)
7. Mis noor karjane ükskord tahtis teha? (шутить)
8. Kelle juurde ta jooksis? (к мужикам)
9. Kuidas ta hüüdis?
10. Mis mehed tegid? (прибежали на помощь)
11. Mis karjane tegi? (смеялся)
12. Mis ta ütles? («Я пошутил»)
13. Kellele see nali ei meeldinud?

II

Teisel päeval hüüdis poiss jälle: „Hunt! Hunt tuleb!“

Mehed jätsid jälle oma töö ja jooksid talle appi.

hunt

„Kus on hunt?“ küsisid nad poisilt.

„Hunti ei ole,“ ütles poiss naerdes. „Ma tegin ainult nalja.“
Kolmandal päeval aga tuli hunt karja kallale.

Poiss jooksis nuttes meeste juurde.

„Tulge appi! Tulge ruttu appi! Hunt tuli karja kallale. Hunt murrab lambaid!“

Mehed kuulsid ta hüüdmist, kuid arvasid, et ta teeb jälle nalja. Nad ütlesid: „Pole hunti kusaqil. Sa teed ainult nalja. Me ei või jätta oma tööd, et sinuga mängida.“

Hunt murdis palju lambaid ära.

Nüüd poiss nägi, kui rumal ta oli.

Vanasõna. Kes korra valetas, seda ei usu enam keegi.

Uued sõnad: jooksis nuttes, ruttu, murrab maha, valetama, ei usu keegi.

Küsimused:

1. Mis poiss teisel päeval jälle tegi? 2. Kes tuli kolmandal päeval karja sekka? 3. Kelle juurde karjane nuttes jooksis? 4. Kas mehed tulid appi? 5. Mis hunt tegi? (задушил много овец) 6. Lugege vanasõna! Keda inimesed enam ei usu? (того, кто однажды лгал) 7. Mitu korda valetas see karja-poiss?

Tõde ja vale.

(Vanasõnad)

Tõde tõuseb, vale vajub.

Vale ei jää vaka alla.

Vale jäljed on lühikesed.

Tõtt ei väära (= ei võida) ükski vägi.

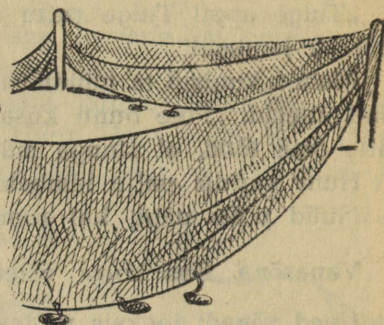
Vanasõna ei valeta, tühi piip ei põleta.

tõde — правда; vajuma — опускаться, понижаться; vakk — лукошко; ei jää vaka alla — не укроется, не остаётся под спудом; vägi — сила; piip — трубка; ei põleta — не жжёт.

Kalur ja ahne naine.

kalur

võrk

1. Kalur püüab kuldkala kinni.

Suure lõunamere ääres elas kord üks mees, ja tal oli naine. Nad olid kehvad. Neil polnud maja, kus elada. Nad elasid metsa ääres telgis ja magasid pehmel samblal.

Mees püüdis merest kalu: ta oli kalur.

Mees oli õnnelik. Ta ütles: „Miks elavad inimesed majas? Minu maja on see telk. Ja miks magavad inimesed voodis? Minu voodi on need pehmed samblad.“

Kuid naine polnud kunagi õnnelik. Ta ütles: „Miks abiellusin kehva kaluriga? Meil pole muud elamut kui telk, muud voodit kui samblad, muud toitu kui kala.“

Ühel päeval läks kalur merele kalu püüdma. Ta laskis oma võrgu vette. Siis istus ta kivile.

Päike oli kuum ja mees uinus magama.

Kui ta ärkas, võttis ta oma võrgu välja. Võrgus oli üksainus kala. See säras nagu kuld. See oli kuldkala.

Mees oli väga õnnelik. Ta ütles: „Mu naine on rõõmus, kui näeb seda säravat kuldkala.“

Agä äkki hakkas kala kõnelema. Ta ütles: „Ole hea mees, ära tapa mind. Lase mind tagasi merre.“

Kalur ütles: „Sa oskad kõnelda! Ma pole kunagi näinud kala, kes oskab kõnelda.“

Kala ütles: „Ole hea mees, lase mind merre tagasi!“

„Ma ei söö kala, kes oskab kõnelda,“ ütles kalur. „Mine merre tagasi! Ma ei või tappa kala, kes oskab kõnelda.“ Ja ta laskis kala merre tagasi.

Kalur läks sel ööl tühjalt oma telki tagasi. Tal polnud kalu; sellepärast polnud neil midagi süüa. Ta ütles naisele: „Ma püüdsin ühe kala, kuid see kala kõneles. Ma lasksin ta vette tagasi. Ma ei võinud tappa kala, kes oskab kõnelda.“

Kaluri naine ütles: „Kala, kes kõneles, on nõid, kes on saanud kalaks.“

„Ma ei tea, kas ta oli nõid,“ ütles kalur. „Kala ei ütelnud, et ta on nõid.“

„Ta oli nõid,“ ütles kaluri naine. „Kas sa palusid talt midagi?“

„Ma ei palunud talt midagi,“ ütles mees. „Mida ma siis peaksin talt paluma?“

„Miks peaksin elama telgis?“ küsis naine. „Sa võiksid paluda talt väikese onni. Mine kohe tagasi ja ütle, ta andku meile onn.“

Uued sõnad: kalur, ahne, kehv, telk, sammal, õnnelik, abieluma, elamu (= elumaja), võrk, kuum (= palav), äkki (= korraga), tühjalt (= tühjade kätega), nõid, talt (= temalt), onn.

Harjutus. Jutustage küsimuste järgi.

1. Kus elas kalur oma naisega? (в шалаше)
2. Kes oli õnnelik? 3. Kes ei olnud õnnelik?
4. Kuhu kalur läks? (на море ловить рыбу)
5. Millega ta kalu püüdis? (сетью)
6. Mis oli võrgus? (золотая рыбка)
7. Mida palus kuldkala? (отпусти меня в море)
8. Mis kalamees tegi? 9. Mis naine käskis teda kalalt paluda? (лачужку)

2. Ahne naise soovid.

Teisel päeval läks kalur tagasi mere äärde. Ta seisis kivil ja hüüdis:

„Kalakene, kuule mind,
kuule mind, ma palun sind!“

Siis pistis kala pea veest välja ja küsis kalurilt: „Mis sa tahad?”

Kalur ütles: „Ise ma ei taha midagi, aga mu naine tahab elada onnis.”

„Mine tagasi oma naise juurde,” ütles kala. „Sa leiad ta onnist.”

Kalur läks tagasi oma telgi juurde. Telgi asemel ta nägi onni. See oli uus ja ilus onn; sel onnil oli kaks suurt akent ja ilus sinine uks. Onni ümber oli väike aed, seal kasvasid ilusad lilled. Aia taga oli nurm ja nurmel oli hanekari.

Mees läks onni. Seal oli üks tuba. Päike paistis aknast sisse ja tuba oli täis valgust. Ta naine istus laua ääres.

„Sa peaksid nüüd õnnelik olema,” ütles kalur.

„Jah, see on üsna ilus onn,” ütles naine.

Mõni päev oli kaluri naine õnnelik.

Uhel ööl tuli kalur koju ja naine ütles talle: „Ma ei ole õnnelik siin väikeses onnis. Haned jooksevad toas ringi ning käivad sisse ja välja. Me peaksime elama hõas majas. Mine kohe kala juurde ja ütle talle, ta andku meile maja.”

Kalur läks mere äärde. Ta seisis kivil ja hüüdis:

„Kalakene, kuule mind,

Kuule mind, ma palun sind!”

Kala pistis pea veest välja ja küsis: „Mis sa tahad?”

Kalur ütles: „Ise ma ei taha midagi, aga mu naine tahab maja.”

„Mine tagasi oma naise juurde,” ütles kala. „Sa leiad ta majast.”

Kalur läks tagasi oma onni juurde. Ta nägi seal nüüd maja, kus enne seisis onn. See oli ilus kivimaja. Ukse kõrval kasvasid roosid. Maja kõrval oli ilus aed: aias õitsesid punased, kollased ja sinised lilled. Maja ees oli suurte puude rida. Majal oli kaks ust. Üks uks oli ees ja teine küljel. Viis akent oli tal ees ja neli küljel.

Kalur leidis oma naise majast. Ta ütles: „Nüüd on sul ilus maja ja nüüd sa peaksid küll õnnelik olema.”

Naine ütles: „Väljast on maja küll ilus, kuid toad pole küllalt ruumikad.”

Mõni päev oli kaluri naine õnnelik. Siis ütles ta: „Me elame ilusas majas, kuid sina oled lihtne kalur ja mina — kaluri naine. Mitte keegi ei tule meid kunagi külastama. Mitte keegi ei kõnele meiega tänaval.“

„Mis sa siis tahad?“ küsis kalur.

„Ma tahan, et sina oleksid kuningas: siis oleksin mina kuninganna. Me elaksime toredas lossis, ja teenrid teeksid kõik, mis me soovime.“

Kalur ütles: „Mina ei taha olla kuningas. Tahan olla kalur ja elada telgis.“

„Aga mina tahan olla kuninganna,“ ütles naine.

Uued sõnad: (pead) välja pistma, telgi asemel, rida, ruumikas, lihtne, (ei) kunagi, kuningas, kuninganna, tore.

Harjutus. Jutustage küsimuste järgi.

1. Kuidas kalur kalakest kutsus? 2. Mis kalur kalalt palus? (лачужку)
3. Mis ta telgi asemel nägi? 4. Mis oli onni ümber? (садик) 5. Mis kasvasid aias? (цветы) 6. Mis oli aia taga nurmel? (стадо гусей) 7. Mitu tuba oli onnis? (одна комната) 8. Mida oli tuba täis? (полна свету) 9. Kui kaua oli naine õnnelik? (несколько дней) 10. Mida ta siis jälle tahtis? (хороший дом) 11. Missuguse maja andis neile kuldkala? (каменный дом) 12. Mis kasvasid ukse kõrval? (розы) 13. Mis oli maja kõrval? (сад) 14. Mis seal õitsesid? (красные, жёлтые и синие цветы) 15. Mis oli maja ees? (два больших дерева) 16. Kas naine oli majaga rahul? 17. Mis viga oli majal? (комнаты не просторные) 18. Millega naine polnud rahul? (что её муж простой рыбак и она жена рыбака) 19. Mis oli naise soov? (чтобы муж был король и она — королева) 20. Kas mees tahtis olla kuningas?

3. Kuningannast kalurinaiseks.

Kalur läks mere äärde. Ta seisis kivil ja hüüdis:

„Kalakene, kuule mind,

kuule mind, ma palun sind!“

Siis pistis kala pea veest välja ja küsis: „Mis sa nüüd tahad?“

Kalur ütles: „Mina ei taha midagi, aga mu naine tahab, et sa teeksid ta kuningannaks.“ Kala ütles: „Olgu nõnda. Mine tagasi. Sa leiad ta kuningannana.“

Kalur läks tagasi. Kus enne oli väike maja, seal oli nüüd tore loss. Seal seisis teenrid ukse juures. Kaks teenrit viisid kaluri

lossi, ja kaks teist teenrit viisid ta suurde saali. Ta naine istus seal troonil kuninganna riietuses.

„Nüüd sa peaksid küll õnnelik olema,“ ütles kalur. „Sa oled kuninganna. Sul on tore loss ja kõik need toredad teenrid.“

Mõni päev oli naine õnnelik. Päike paistis. Ta läks aeda, ja teenrid punastes kuubedes käisid ta järel. Ta sõitis läbi tänavate ja teenrid sõitsid ta järel. Rahvas hüüdis talle tervitusi, kui ta mööda sõitis.

Aga siis hakkas vihma sadama. Mitu päeva sadas vihma, ja päikesepaistet ei olnud. Naine ei saanud aeda minna; ta ei saanud tänavail sõita.

Siis ütles kaluri naine: „Mina olen kuninganna. Ma ei taha vihma. Ma tahan päikest.“ Ta ütles kalurile: „Mine ja ütle kalale, ta tehku mind päikese kuningannaks. Siis on mul päikest, millal aga tahan; ja kui ma ütlen vihmale: „Lakka!“, siis lakkab ta sadamast.“

Kalur läks mere äärde. Ta seisis kivil ja ütles:

„Kalakene, kuule mind,
kuule mind, ma palun sind!“

Siis pistis kala pea veest välja ja küsis: „Mis sa nüüd tahad? Kõnele!“

Kalamees ütles: „Mu naine tahab saada päikese kuningannaks.“

Kala ütles: „Su naine pole kunagi õnnelik. Sa lähed tagasi ja magad jälle telgis.“

Kalamees läks tagasi. Loss ja aed olid kadunud. Ta naine istus telgi ees pingil. Vihma ei sadanud, päike paistis, ja nürmel õitsesid lilled.

Naine ei olnudki õnnetu. Ta naeratas ja ütles: „Näe, päike on tulnud tagasi meie juurde!“

Vanasõna. Suur tükk ajab suu lõhki.

Uued sõnad: tagasi, teener, saal, troon, riietus, tervitus, mööda sõitma, lakkama, kaduma, (suud) lõhki ajama.

Härjutus. Jutustage küsimuste järgi.

1. Kellena leidis mees oma naise? 2. Mis oli väikese maja asemel? (большой замок) 3. Kes olid ukse juures? (слуги) 4. Kus istus kuninganna?

(на троне) 5. Kui kaua oli naine õnnelik? (несколько дней) 6. Kes hüüdis talle tervitusi? (народ) 7. Mis siis juhtus? (стал лить дождь) 8. Kelleks kuninganna nüüd tahtis saada? (царицей солнца) 9. Miks ta tahtis saada päikese kuningannaks? (чтобы солнце светило, когда ей хочется) 10. Kas kala tegi naise päikesekuningannaks? 11. Mis kalamees leidis iossi asemel? (опять рыбацкий шалаш) 12. Kus istus naine? (перед шалашом на скамейке) 13. Mis paistis? Mis õitsesid? 14. Kas naine oli õnnetu? 15. Mis ajab suu lõhki? (большой кусок)

4.

Ööbik ja lilled.

A. H. Tammsaare

Ilusal kevadel laulis koplis ööbik. Samal kevadel hakkasid seal ka lilled õitsema.

Ja kui ööbik neid ilusaid lilli nägi, mõtles ta:

„Nad õitsevad ainult sellepärast nõnda ilusasti, et mina laulan.“

Ja ööbik laulis veel ilusamini.

Ja lilled, kes ööbiku laulu kuulsid, mõtlesid:

„Ta laulab ju ainult sellepärast nõnda ilusasti, et me õitseme.“

Ja nad õitsesid veel ilusamini.

Uued sõnad: ööbik, koppel (= karjamaa).

Harjutus. Jutustage küsimuste järgi.

1. Millal laulab ööbik? (весною)
2. Kus laulis ööbik? (на загоне)
3. Mis õitsesid seal koplis?
4. Mis ööbik mõtles?
5. Mis ööbik tegi? (пел ещё красивее)
6. Mis mõtlesid lilled?
7. Mis tegid lilled? (цвели ещё красивее)

5.

Eesti vanasõnad.

Iga mari pole maasikas.

Parem pool muna kui tühi koor.

Kuidas püss, nõnda pauk.

Ühendus teeb tugevaks.

Oöl on üheksa poega.

Kõik ei ole saama päevad, aga kõik on sööma päevad.

Amet ei küsi leiba.

Kannatus võidab kõik.

pauk — выстрел; ühendus — объединение; saama päevad — дни полочки; sööma päevad — дни еды; amet — ремесло; — kannatus — терпение.

6.

Konnade kuningas.

Jakob Liivi valm.

konn

Kord tulid konnad hulgana
kõik Taara tuppa paluma,
et ta neil' annaks kuninga,
kes neid võiks vetes kaitseda.

„Et teid ei koormaks riigimaks,
teil' tammepakk saab kuningaks;
see võtab ilma palgata,
teid vetevallas varjata.“

Siis hüüdsid konnad: „Vaak-va-vakk,
mis kuningas on tammepakk?
Ei oska see meid kaitseda,
ei kõrget põlve maitseda.“

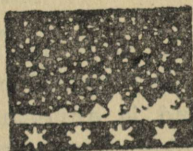
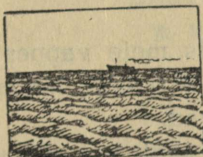
Nüüd Taara uue rutuga
neil' tegi kurest kuninga.
See oskab neid nüüd kaitseda,
neist palgaks mõne maitseda.

Uued sõnad: konn, hulgana, Taara, koorem, koormama, riigimaks, pakk, palk, vetevallas (= veteriigis), maitsema.

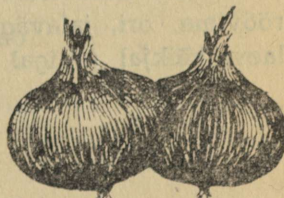
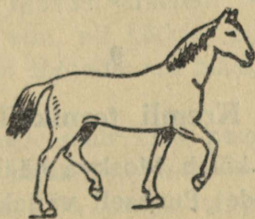
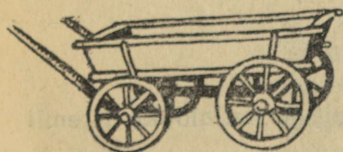
7.

Eesti mõistatused.

1. Suur katel ilma kaaneta?
2. Pesa maas, munad taevas?
3. Külm kui jää, valge kui sai, pehme kui sulg?
4. Punane laut, luised lehmad?

5. Seest siiruviruline, pealt kullakarvaline?
6. Ule ilma ulatavad, ümber pea ei ulata?
7. Ait neljanurgeline, iga nurga all üks raud?
8. Neli neitsit jookseb nurme mööda, üks ei saa ühte, teine teist kätte?

katel — котёл; ilma kaaneta — без крышки; pehme — мягкий (-ая, -ое) sulg — пёрышко; laut — хлев; luised lehmad — костяные коровы; siiruviruline — полосатое; kullakarvaline — золотистое; üle ilma ulatavad — простираются вокруг света; ait — амбар; raud — подкова; neitsi — дева; nurme mööda — по полю; ei saa kätte — не догонит.

8.

Suur Isamaasõda.

Fašistid tungisid meie maale. Saksa lennukid pommitasid meie linnu, põletasid meie külasid, tapsid naise ja lapsi. Fašistid tahtsid meilt röövida meie kodumaad. Nad tahtsid meid oma orjaks teha.

Kuid vaenlasele vastu marssis meie vapper jalavägi, tormas meie kiire ratsavägi, liikusid meie tankid, lendasid lennukid, sõitsid soomusristlejad ja allveelaevad.

Kõikjal käis sõda: õhus, maa peal, vees ja vee all. Meie kangelaslik Nõukogude armee ründas vaenlast igast küljest ning ajas ta meie kodumaa piiridest välja.

Kaugele Saksamaa südamesse tungis ta põgeneva vaenlase järel, ning Berliinis, fašistliku röövli koopas, andis talle viimse, surmava hoobi.

Au ja kuulsus meie vaprale Nõukogude armeele ja tema suurele väejuhile — generalissimus Stalinile!

Uued sõnad: isamaa, tungima, saksa, pommitama, põletama, röövima, ori, jalavägi, ratsavägi, soomus, soomusristleja, allveelaev, kõikjal (= igal pool), kangelaslik, ründama.

9.

Kremli tornikell.

Kui algab kesköö, kõlab Moskva hää:

„Kuulake raadisaadet Punaselt väljakult ja kellalööke Kremli tornist!”

Ja kõigil mail ja meredel, meie suure isamaa igas osas, kogu laias maailmas, vaikivad minutiks inimesed ning jäävad kuulatama kellade mängu Kremli tornist:

Bim, büm-bum-bomm, be-bamm!..

Me kontrollime oma tunnikelli ja kõneleme tasa Moskvast, kõneleme tähtedest Kremli tornidel ja mehest Kremlis, kelle südamega taktis tuksuvad kõigi tublide ning julgete inimeste südamed.

Uued sõnad: kõlama, raadiosaade, osa, vaikima, kuulatama, tuksuma, süda.

10.

Meie maa.

R. Parve

1.

Siis kui meie kodumajal
lasub sügavraske öö,
algab kaugel idarajal
mehine ja visa töö.

Mürisevad nurmelt, kingust
üle traktorite read,
vabrikute nõest ja vingust
tõusmas uhkelt meeste pead.

See on Uural. Teda hüüab
meie rahvas: arsenal!
Nagu siin, nii kõikjal püüab
rahvas töötada me maal.

Rõõmsalt elab igas paigas
meie päikseline maa —
mägedes ja kaugel taigas
uhket laulu kuuled sa.

lasub — лежит бременем;
sügavraske öö — глухая ночь;
kaugel — далеко;
idarajal — на восточной границе
mehine = tubli
visa — упорный (-ая, -ое)
mürisevad üle — гремя проходят
nurmelt, kingust üle — через поле
и холм
traktorite read — ряды тракторов

vabrikute nõest ja vingust —
из копоти и угара фабрик
tõusmas uhkelt meeste pead —
гордо поднимаются головы мужчин
kõikjal = igal pool, — повсюду
püüab töötada — старается работать
igas paigas = igal pool, kõikjal
päikeline — солнечный (-ая, -ое)
mägedes — в горах
taigas — в тайге
uhket laulu — гордую песню

2.

Arvad, et ka varem oli
elu nõnda kaunis? Ei!
Muiste omas vaba voli
tsaar ja kuri politsei.

Palju tööd ja vähe tasu
ootas inimesi ees.
Teiste tööst sai ohtrat kasu
rahaahne peremees.

arvad — думаешь
varem — раньше
kaunis = ilus, hea
muiste — встарину
omas vaba voli — имел полную
свободу
tsaar (-i) — царь

tasu — заработок
ootas — ждало
sai ohtrat kasu — получил огромную
прибыль
rahaahne peremees — хозяин,
жадный к деньгам

3.

Aga siis oktoobrituulis
vabisema lõid paleed.
rahvas bolševikke kuulis,
kes tal juhatasid teed.

Vaba laul see kerkis rinnast,
lehvis punalipu lõim,
— aeti välja maalt ja linnast
rahameeste võõras võim.

See, kes seni kehvakuues
vaeselt elas, vaeselt sõi,
selle silm nüüd äkki uues
õnnes sätendama löi.

Lenin,
Stalin!

Tänu teile,
et me maa nii vabaks sai!
Meil on riik, mis kuulub meile, —
võimas, võitmatu ja lai.

*

Märkan õnne sinu silmis...
Tea, mu sõber, et ei saa
olla kaunimat maailmas,
kui me vaba kodumaa!

oktoobrituulis — в ветрах октября
paleed — дворцы
lõid vabisema — зашаталась
rahvas bolševikke kuulis —
народ слушался большевиков
teed juhutama — показывать дорогу
kerkis = tõusis
lehvis punalipu lõim —
развевалось красное знамя
aeti välja — выгнали
rahameeste võim —
власть капиталистов
seni — до сих пор
kehvakuues — бедно одетый
vaeselt — бедно

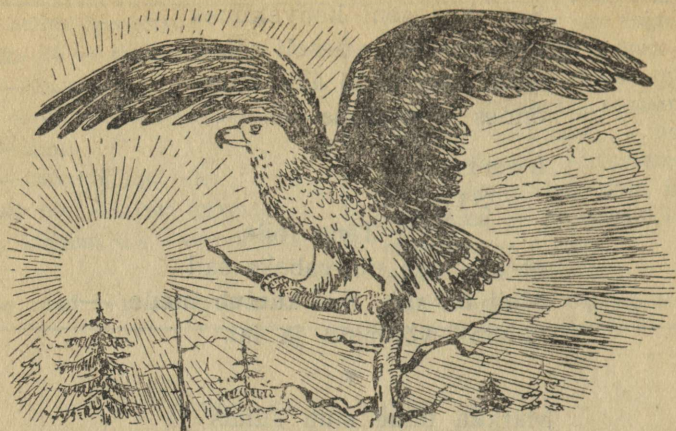
äkki = korraga
uus õnn — новое счастье
sätendama = särama
riik (riigi) — государство
kuulub meile — принадлежит нам
võimas — мощное
võitmatu ja lai — непобедимое и
необъятное
märkama — замечать
tea — знай
ei saa olla — не может быть
kaunimat maailmas — лучшего в
мире
kui me vaba kodumaa — как наша
свободная родина

11.

Jutt Andrist, kehvast tšuvašist.

I

Ukskord elasid vanamees ja vanaeit, ja neil oli poeg, nimega
Andri. Nad olid vaesed ja nende elu ei olnud õnnelik.

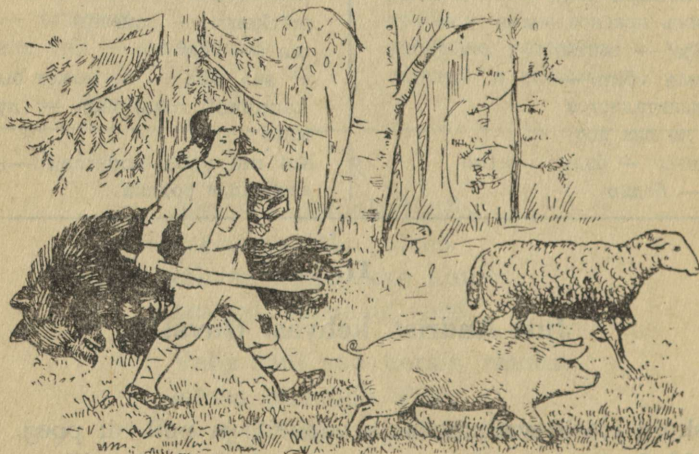

„Ma pean minema õnne otsima,” ütles Andri ja lahkus kodust. Ta rändas ja rändas ja tuli viimaks ühte metsa. Metsa kohal paistis päike ja päikese paistel istus kotkas.

„Kuhu sa lähed, Andri?” küsis kotkas.

„Ma otsin õnne. Tšuvaši rahvas on väga õnnetu.”

„Pole kerge asi õnne leida,” ütles kotkas. „Siin on kepp. Võta see kepp ja mine seni, kui kohtad karu. Tapa see karu. Tema kõhus on hõbedane kast ja selles kastis on õnn.”

Andri tegi, nagu kotkas talle ütles. Ta tappis karu, võttis hõbedase kasti, avas selle ja leidis sealt sea ja lamba. Ta viis need koju ja ta elu muutus õnnelikumaks.

Kuid see polnud mitte tõeline õnn.

Uued sõnad: rändama, kotkas, õnnetu, leidma, kepp, kohtama, hõbe, hõbedane, kast, tõeline.

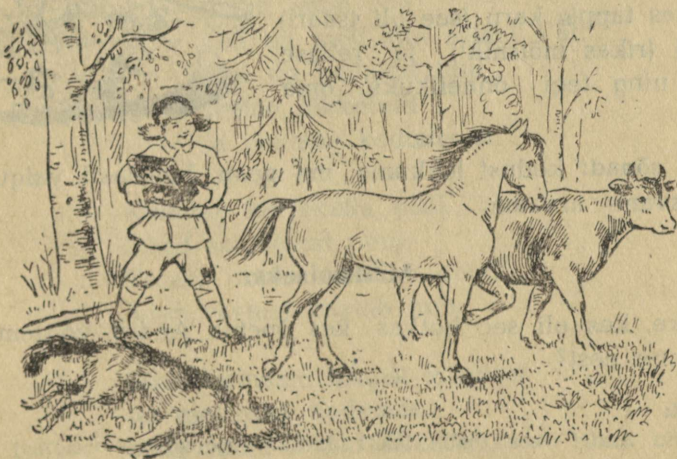
Küsimused:

1. Kes elasid ükskord? (старик и старуха)
2. Kes neil oli? (сын)
3. Kas nende elu oli õnnelik? Mida Andri tahtis minna otsima? (счастья)
5. Kuhu ta läks? (в лес)
6. Mis paistis metsa kohal? (солнце)
7. Kes istus päikese paistel? (орёл)
8. Kes oli õnnetu? (чувашский народ)
9. Mis kotkas andis Andrile? (палку)
10. Mis ta käskis teha? (убить медведя)
11. Mis oli karu kõhus? (серебряный ящик)
12. Mis Andri leidis kastist? (свинью и овцу)
13. Kas see oli tõeline õnn?

II

Varsti Andri lahkus jälle kodust ja läks tõelist õnne otsima. Ta läks kotka juurde ja ütles: „Kotkas, ma pean leidma õnne!”

Kotkas andis talle teise kepi ja ütles: „Mine seni, kui kohtad hunti. Tapa ta. Tema kõhus on kuldkast ja selles kastis on õnn.”

Andri tegi, nagu kotkas talle ütles. Ta tappis hundi ja leidis ta kõhust kuldkasti.

Ta avas kasti ja leidis seal hobuse ja lehma. Ta viis need koju ja ta elu muutus palju õnnelikumaks, kuid see õnn polnud mitte tõeline õnn.

III

Kolmandat korda läks Andri kotka juurde. Kotkas andis talle kolmanda kepi ja käskis tal tappa rebase.

Andri tappis rebase ja läks koju.

Kui ta koju tuli, polnud seda vana küla enam seal, selle asemel ta nägi palju uusi maju.

Oli öö, kuid tänavad olid heledasti valgustatud, nagu päeval. Väikesed helevalged lambikesed põlesid kõigis majades. Ta nägi palju tugevaid hobuseid, häid lehmi ja rasvaseid sigu.

Ta avas ühe maja ukse, ja seal istus ta ema raamatuga. Emal oli uus kleit seljas, laual olid head toidud, ning tuba oli puhas ja ilus.

See oli jutt Andrist, kehvast tšuvašist, kes tappis karu (see oli tsaar!) ja hundi (rikas mõisnik!) ja rebase (kulak!) ning tegi õnnelikuks oma rahva.

Uued sõnad: kodust lahkuma, ma pean, heledasti valgustatud, rasv, rasvane, arvama.

Mõtlemiseks.

Arvake, kes oli see kotkas, kes õpetas Andrit võitlema oma rahva õnne eest?

Küsimused:

1. Kuhu Andri varsti jälle läks? (искать настоящего счастья) 2. Mis kotkas käskis teda teha? (убить волка) 3. Mis oli hundi kõhus? (золотой

ящик) 4. Mis Andri leidis kuldkastist? (корову и лошадь) 5. Kas nende elu muutus õnnelikumaks? 6. Kas see oli tõeline õnn? 7. Kelle juurde läks Andri tõelist õnne otsima? (к орлу) 8. Keda kotkas käiskis tappa? (лисицу) 9. Mis Andri nägi oma vana küla asemel? (много новых домов) 10. Mis aeg oli? (ночь) 11. Millised olid tänavad? (ярко освещены как днём) 12. Mis põlesid kõigis majades? (маленькие ярко-светлые лампочки) 13. Mis Andri nägi? (много сильных лошадей, хороших коров и жирных свиней) 14. Kes istus raamatuga? (мать) 15. Mis oli emal seljas? (новое платье) 16. Mis oli laual? (хорошие кушанья) 17. Kes oli karu? (царь) 18. Kes oli hunt? (богатый помещик) 19. Kes oli rebane? (кулак) 20. Kes oli kotkas? (товарищ Сталин)

12.

Pioneeride lõkkelaul.

N. Šestakov

Kustub taevas päikseketas,
hõõgub kuldsest loodekaar.
Jõe sillerdavais vetes
mängleb kalakeste paar.

Refrään:

Pärast päevatööd,
õhtul, enne ööd
hea on meil siin suisel a'al.
Kui on vaibund tuul,
teeme lõkketuld
ja laulame kodumaast.

Kuuldub karjakella hääli,
lehed sahisevad puul.
Toome okstes hõiskab ööbik,
pilve varjust vaatab kuu.

Meile armsam kõigist maadest
on me vaba kodumaa.
Seda juhib Stalin Kremlist.
Meie parim sõber ta.

IGAPÄEVASEID KÖNELUSI.

1. Esimene vestlus tänaval.

— Ma kõnelen veel halvasti eesti keelt, kuid saan juba üsna hästi aru. Palun, kõnelge üsna pikkamisi. Ütelge mulle, kus on „Inturisti“ võõrastemaja?

— „Inturisti“ võõrastemaja on Võiduväljaku ääres.

— Missuguse trammiga saab sõita Võiduväljakule?

— Kõik trammid sõidavad üle Võiduväljaku ja peatuvad „Inturisti“ juures.

— Tänan! Head aegal

2. Võõrastemajas.

— Tere! Olge hea, ütelge mulle, kas teil on vaba tuba?

— Jah, meil on üks vaba tuba.

— Mis see tuba päevas maksab?

— See tuba maksab päevas kaksteist rubla.

— Kas tuba on puhas?

— Jah, see on puhas ja valge tuba.

— Hea küll! Ma võtan selle toa. Palun, andke mulle toa võti.

— Siin on toa võti. Palun, andke mulle oma pass.

— Siin on mu pass.

— Teenija juhatab teid teie tuppa.

— Tänan! Head nägemist!

3. Restoranis.

H o m m i k u l: Tere hommikust! Andke mulle, palun, klaas kohvi, üks võileib vorstiga ja üks kook.

L õ u n a a j a l: Tere lõunast! Palun, tooge mulle suppi, kotlette ja magusrooga.

Õ h t u l: Tere õhtust! Tooge mulle, palun, klaas teed ja kaks võileiba.

4. Tänaval.

- Palun vabandust! Ütelge, kus on Raekoja plats?
- Raekoja platsile lähete otse seda tänavat mööda ja siis pöörake paremale.
- Palun, ütelge, mis koht see on?
- See on Viru väljak.
- Palun, juhatage mulle, kus on turg.
- Turg on siin lähedal. Minge seda trammiliini mööda edasi, see viib otse turu äärde.
- Kas teate juhatada, kus on siin kõige lähem raamatukauplus?
- Siin paremat kätt Draamateatri vastas on kõige lähem raamatukauplus. See on Tallinna kõige suurem raamatukauplus.

5. Raamatukaupluses.

- Tere!
- Tere! Mis te soovite?
- Andke mulle, palun, üks tosin ümbrikke ja kakskümmend poognat kirjapaberit. Siis veel kaks musta pliatsit, üks punane ja kolm sinist, klaas tinti, kaks sulge ja kumm. Kui palju see kõik kokku maksab?
- See maksab kõik kokku kolm rubla kakskümmend viis kopikat.
- Palun üks postmark.
- Üks postmark maksab nelikümmend kopikat.
- Ja kui palju see raamat maksab?
- Kolm rubla kuuskümmend kopikat.
- Kui palju mul kokku tuleb?
- Kõik kokku maksab seitse rubla kakskümmend viis kopikat.

6. Sidekontoris.

- Palun, ütelge, kus müüakse postmarke?
- Postmargi-müük — vaadake kassaluuk number 5.
- Palun, andke mulle kolm kümnekopikalist ja kaks neljakümnekopikalist marki. Kus võetakse tähtkirju vastu?

- Tähtkirja-luuk on nr. 12.
- Kui palju maksab tähtkiri?
- Tähtkiri maksab üks rubla.
- Ja kui palju maksab telegramm?
- Telegrammi iga sõna maksab kolmkümmend kopikat.
- Kus võetakse vastu rahasaadetisi?
- Rahasaadetiste kassa on nr. 10.
- Kas siin postpakke ka vastu võetakse?
- Ei, postpakke võetakse vastu Sakala tänaval nr. 31. Aga ristpaela-saadetised võite siin posti panna.
- Palun, ütelge, mitu kilo võib postpakk raske olla?
- Postpaki kõige suurem kaal võib olla kuni kaheksa kilo.
- Ja kui raske võib olla ristpaela-saadetis?
- Ristpaela-saadetis, võib olla kuni kaks kilo.

7. Lubage tutvustada...

- Seltsimees Roose, lubage tutvustada: siin on minu sõber, seltsimees Liivak.
- Väga rõõmustav teiega tutvuda, seltsimees Liivak!
- Väga rõõmustav! Kuidas käsi käib, seltsimees Roose?
- Tänan küsimast, hästi!

8. Teater.

- Palun, ütelge, mida mängitakse täna õhtul „Estonias“?
- Täna on „Estonias“ Stalini preemia laureaadi Eugen Kapi ooper „Tasuleegid“.
- Mis kella ajal on algus?
- Algus on täpselt kell pool kaheksa.
- Ja millal on lõpp?
- Lõpp on kell üksteist.
- Kui palju maksab esimene plats?
- Esimene plats maksab kaksteist rubla.
- Ostke mulle, palun, kaks piletit.
- Hüva, ma ostan teile kaks esimese platsi piletit.

9. Rohukaupluses.

- Tere hommikust!
- Tere! Mis te soovite?
- Palun, andke mulle üks karp hambapulbrit, hambahari ja seep.
- Hambaharjad on meil laost otsas.
- Noh, andke siis karp hambapulbrit ja üks seep.
- Kõik kokku maksab kolm rubla kuuskümmend kopikat.

10. Pesukojas.

särk

aluspüksid sokid

taskurätt käterätt

- Tere õhtust! Siin on minu must pesu: kolm särki, viis kraed, neli paari aluspükse, kuus paari sokke, seitse taskurätti ja kaks käterätti. Millal saab pesu valmis?
- Pesu on valmis teispäeva õhtuks.
- Kui palju maksab pesu pesemine?
- Pesu pesemine maksab 24 rubla 50 kopikat.

11. Juuksuri juures.

- Kas soovite juukseid lõigata?
- Jah, palun.
- Kas lahk paremal või keskel?
- Ei, vasakul. Juuksed palun tagant hästi lühikeseks lõigata.

12. Kingsepa juures.

- Olge nii hea, parandage mu saapad ära. Pange neile uued pooltallad. Kontsad tuleb ka parandada.
- Kas teil tallanahka on?

— Jah, siin on tallanahk. Kui palju see parandamine maksma läheb?

— Parandamine maksab viisteist rubla.

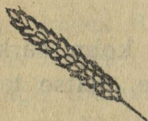
— Millal saapad valmis saavad?

— Saapad on valmis laupäeva õhtuks.

13. Kolhoosis.

rukis

nisu

oder

kaer

— Palun, ütelge, kus töötab kolhoosi esimees?

— Kolhoosi esimees töötab oma kontoris. Ta kontor asub seak värava kõrval majas.

— Tere hommikust! Kui palju inimesi töötab täna põllul?

— Täna töötab põllul viiskümmend kaks töolist.

— Mida nad seal teevad?

— Nad künnavad ja külvavad.

— Missugune oli rukki- ja nisusaak?

— Rukkisaak oli tänavu hea, nisusaak aga oli üle keskmise.

— Ja missugune tuleb odra-, kaera-, herne- ja kartulisaak?

— Kaera- ja kartulisaak tuleb tänavu hea, herne- ja odrasaak keskmine.

Kuldne õhtupäike.
(Laulusõnad lk. 13.)

p

Kuldne õh-tu - päi-ke, i - lus o - led sa,
kui sa viim-se läi-ke saa-dad ü - - - le maa!

p (pp)

Käsitöölised.
(Laulusõnad lk. 24.)

Hoogsalt

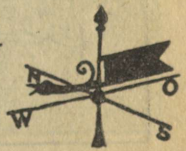
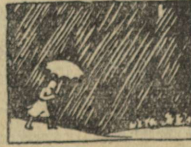
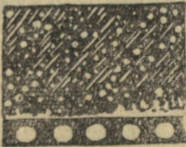
mf

1. Kä - si - töö - li - sed o - le - me,
tööd me häs-ti os - ka - me! Höö-vel-dan,
höö-vel-dan, si - le-daks siis lau-a saan!

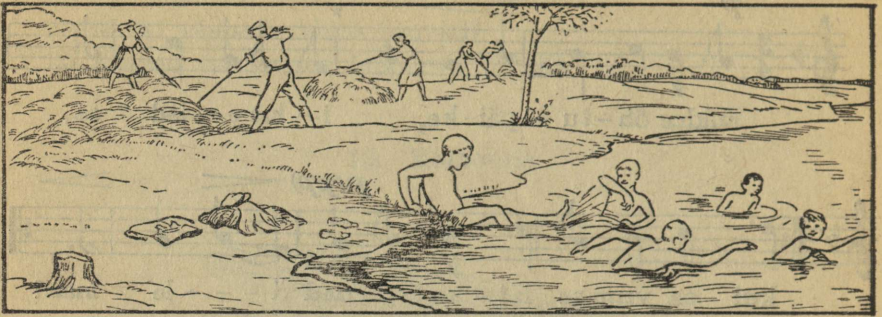
f

PILTE JUTUSTAMISEKS.

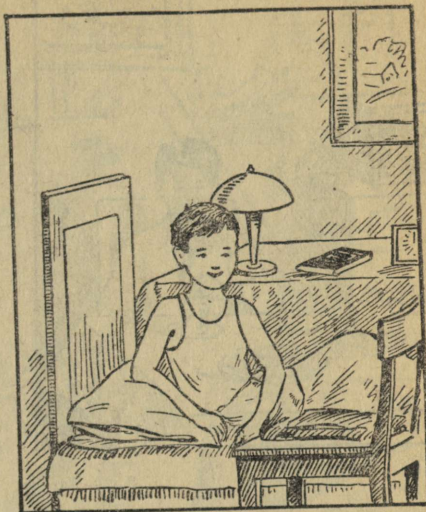
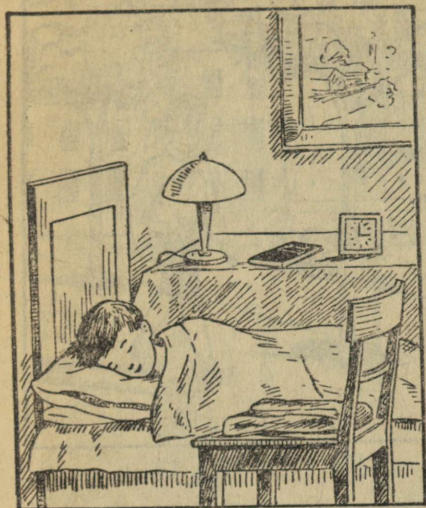
Mis ilm on?

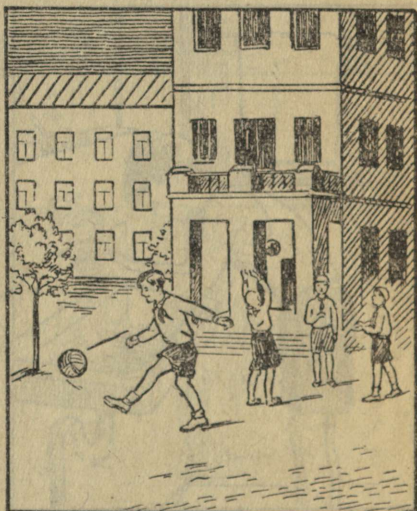
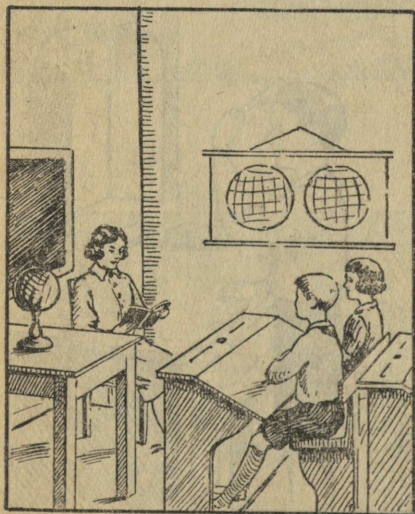
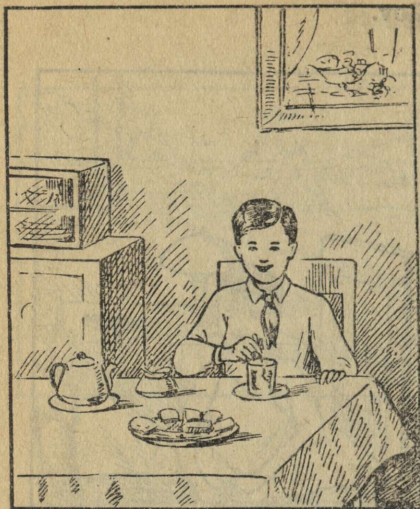

Pioneerid aitasid.

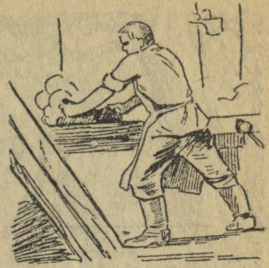

Õpilase päev.

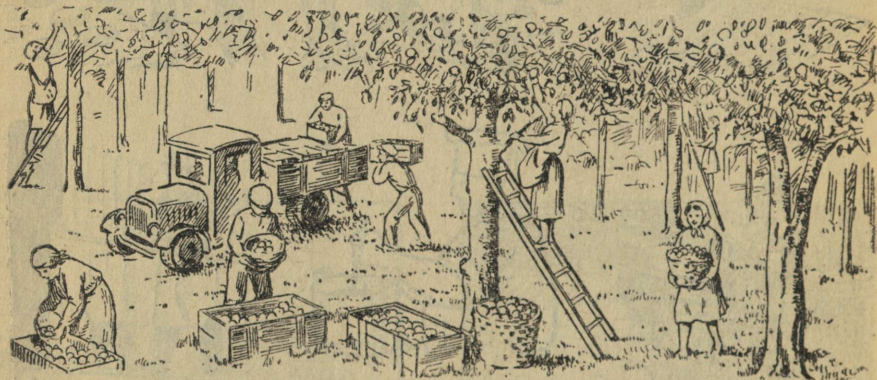
Mida keegi teeb?

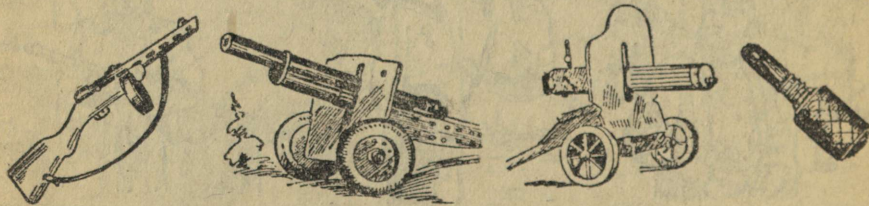
Lapsed käisid metsas.

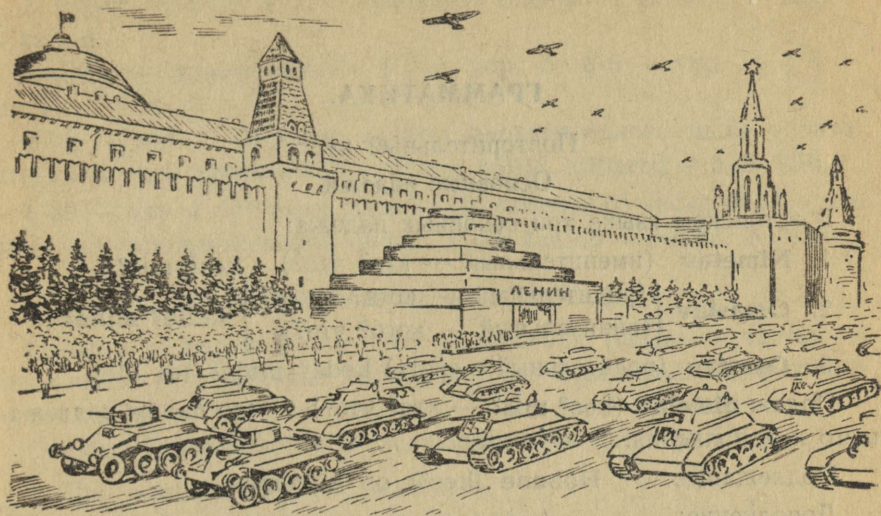
Sügisel aias.

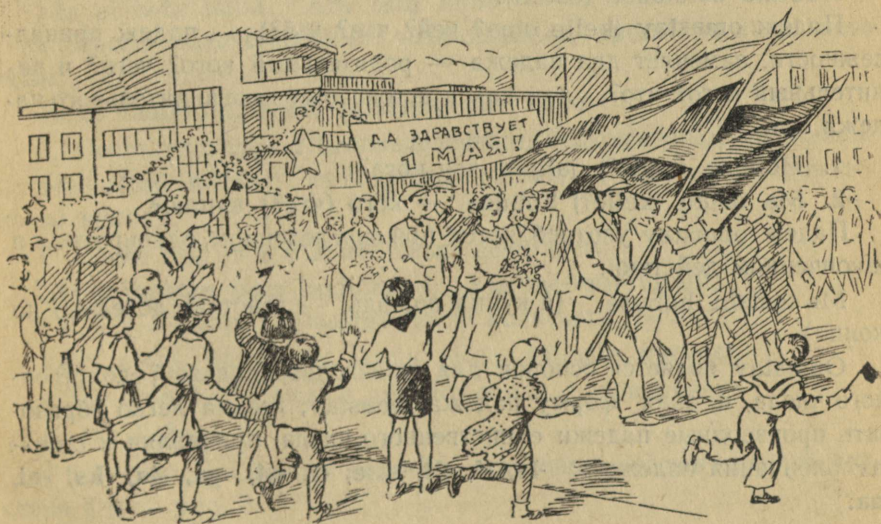
Mis relvad?

Võiduparaad.

Olgu tervitatud esimene mail!

ГРАММАТИКА.

Повторительный курс.

Основные падежи.

В эстонском языке три основных падежа:

1. **Nimetav** (именительный — кто? что?) kes? mis?
2. **Omastav** { (родительный — кого? чего?)
(винительный — кого? что?) } kelle? mille?
3. **Osastav** (родительный с «нет») keda? mida? (ei ole).

Падеж **nimetav** (kes? mis? — кто? что?) — это падеж подлежащего и дополнения.

Подлежащее: Hobune (kes?) on kündmas.

Дополнение:

1) в повелительном наклонении без отрицания:

(Sa) osta hobune!

2) В безличном предложении:

Hobune ostetakse (osteti).

Падеж **omastav** (kelle oma? чей? чья? чьё?) — падеж принадлежности, заменяет два падежа — родительный кого? чего? и винительный кого? что?, так как в эстонском языке винительного падежа нет.

1. Hobuse (kelle?) jalg — чья нога?

2. Ma ostan (kelle?) hobuse — кого (что?) куплю?

Падеж **omastav** употребляется при определенном, однократном и законченном действии:

Ma ostsin hobuse (я купил лошадь, — действие доведено до конца).

Omastav является основой для производных падежей единственного числа, и, зная форму падежа **omastav**, весьма легко образовывать производные падежи единственного числа, прибавляя к **omastav** окончания падежей: **-le, -l, -lt, -sse, -s, -st, -ga, -ta, -ks, -ni, -na.**

Образование множественного числа.

К форме *osastav* нужно прибавить окончание **-d**: *kapp* — *kapi* — *kapi-d*.

См. § 1 — упражнение 1; § 2 — упр. 3; § 6 — упр. 1; § 8 — упр. 2.

§ 35 — упр. 1. От имен. падежа множественного числа образовать имен. пад. единственного числа: *hallid kübarad* — *hall kübar*.

§ 39 — упр. 1. От имен. падежа единственного числа образовать имен. пад. множественного числа: *kukk laulab* — *kuked laulavad*.

Падеж *osastav* (keda? mida?).

Osastav — падеж частичного дополнения («osa» — часть) — показывает, что действие охватывает не весь предмет, а только часть его.

Osastav употребляется в следующих случаях:

1. При выражении части целого:

Anna mulle pool leiba, natuke leiba.

2. После отрицания:

Mul ei ole leiba.

3. После глагола с отрицанием:

Ma ei osta leiba. Ära osta leiba!

4. После количественных числительных, кроме числительного *один*.

Kaks raamatut, kolm pliiatsit, viis leiba.

5. После глаголов с неопределённым, неоконченным действием:

Ma ostan hobust (я покупаю лошадь, — действие не доведено до конца).

6. После глаголов с длительным действием:

Ma armastan oma kodumaad. Ma mängin viiulit.

См. § 4 — упр. 2. *Osastav* после количеств. числит.:

kaks pead, kaks kätt, kuus jalga, kümme varvast.

§ 5 — упр. 1. *Osastav* в предложениях с отрицанием:

Ei ole hobust.

§ 6 — упр. 3. *Osastav* после незаконченного и длительного действия § 9 — упр. 3.

§ 10. Случаи применения падежа *osastav* с **d** и **t**. Упражнение 1.

§ 11 — упр. 3. Образование падежа *osastav* по падежу *nimetav*, добавляя к форме *nimetav* коренные гласные **a**, **e**, **i** или **u**.

§ 12. Сравнение падежей *nimetav* и *osastav* (*mis? mida?* и *kes? keda?*). Упр. 1. Превратить *nimetav* при помощи „ei ole“, „ei anna“ в *osastav*.

§ 13 — упр. 3. Формы падежа *osastav*.

§ 16. «*Mängima*» — длительное действие — требует пад. *osastav*. Упр. 1. В предложениях без отрицания — *omastav*, с отрицанием — *osastav*.

§ 20 — упр. 2. Слова в падежах *omastav* и *osastav*.

§ 23 — упр. 1. Слово «*armastama*» — длительное действие, поэтому требует падежа — *osastav*.

Окончания падежей *osastav* и *omastav*.

Если односложное слово оканчивается на длинный гласный (*maa, puu, töö*) или на двойной гласный (*pea, vöi*), тогда *osastav* оканчивается на **-d**.

Osastav многосложных слов с окончанием на согласный (*orav, vedur*) оканчивается на **-t**.

Остальные слова (*pesa, nukk*) в падеже *osastav* окончаний не имеют.

Если *nimetav* односложного слова оканчивается на согласный (*karp, nukk*), тогда в конце падежей *omastav* и *osastav* стоит гласный (**a**, **e**, **i**, **u**):

mille? kari, nuku — mida? kappi, nukku.

Упражнение 2. Образовать *osastav*, прибавляя к падежу *nimetav* **a**, **e**, **i** или **u**.

§ 24. Окончания падежа *osastav*.

§ 33 — упр. 1. Превратить *nimetav* в *osastav* или *omastav*.

§ 36 — упр. 1. Превратить *nimetav* в *omastav*.

— упр. 2. „ „ „ *osastav*.

§ 37 — упр. 1. „ „ „ *omastav*.

— упр. 2. „ „ „ *osastav*.

§ 38. Склонение по образцу в основных падежах:

pilt, purk, karp, kurk, pink, kleit, kelk.

§ 44 — упр. 2. Образовать osastav.

Упр. 3. Приписать окончания падежа osastav.

§ 51 — упр. 1. Osastav по образцу.

§ 53 — упр. 1. Окончания падежа osastav.

Производные падежи.

Кроме трёх основных падежей есть ещё 11 производных падежей. Окончания падежей получились от предлогов. Вместо предлогов эстонский язык предпочитает употреблять падежные формы:

Leib on laua-**l** вместо laua **peal** (на столе). Падеж omastav (kelle? mille?) единственного числа служит основой для всех производных падежей единственного числа и для именительного падежа множественного числа.

Osastav (keda? mida?) единственного числа служит основой для образования падежа omastav (kelle? mille?) множественного чис-

Таблица основных и производных падежей.

	Единственное число	Множественное число.	
	mis? kapp	mida? kappi → mille? kappi-de
		mille? kapi → mis kapi-d
		↓	↓
-le:	kapi-le		kappide-le
-l:	kapi-l		kappide-l
-lt:	kapi-lt		kappide-lt
<hr/>			
kuhu?	kappi		kappide-sse
kus?	kapi-s		kappide-s
kust?	kapi-st		kappide-st
<hr/>			
-ga	kapi-ga		kappide-ga
-ta	kapi-ta		kappide-ta
<hr/>			
-ks	kapi-ks		kappide-ks
-ni	kapi-ni		kappide-ni
-na	kapi-na		kappide-na

ла, а тот в свою очередь основой для всех производных падежей множественного числа. Поэтому нужно твёрдо запомнить формы основных падежей единств. числа.

Вспомните в таблицу основных и производных падежей единствен. и множ. числа. Как видите, окончания производных падежей как в единственном, так и во множественном числе **одни и те же**. Итак, зная *osastav* единств. числа (*mida? kappi*), мы умеем образовать *omastav* множественного числа (*kappi-de*). Прибавив же к форме *omastav* (*kappide*) окончания производных падежей, получим падежи множественного числа.

Вопросы:

Почему слово **kapp** во всех производных падежах единственного числа (*kapi-le, kapi-ga, kapi-ni*...) в **слабой** ступени и пишется с одним **-p**?

2. Почему то же самое слово **kapp** во всех падежах множественного числа (кроме именительного) в **сильной** ступени и пишется с двумя **-pp** (*kappide-le, kappide-ga, kappide-ni*)?

§ 6 — упр. 2. Падежи места **-le** и **-lt**.

§ 9 — упр. 1. Падеж **-ga** (творительный кем? чем?) — без предлога — § 10 — упр. 2.

§ 15. Падежи места: *sisseütlev kuhu?* — *postisse, seesütlev kus?* — *postis, seesütlev kust?* — *postist*.

§ 18 — упр. 1. Падежи места от слова „*vabrik*“.

Упр. 2. Вставить окончания падежей места.

„*Lind ja ruur*“ (серия картин). Падежи места и предлоги *ees, taga, all, alt, üle, kohal*.

§ 19. Падеж *sisseütlev* (*kuhu?*) имеет две формы: длинную с окончанием **-sse** (*postisse*), и краткую — без окончания (*kuhu?* — *kööki, korvi*).

Первая стоит в слабой ступени, а вторая — в сильной ступени.

§ 20 — упр. 1. Падеж *kus?*

§ 21. *Sisseütlev* без окончания в твёрдой ступени: *kuhu?* — *varna, selga*. Упр. 1. Окончания падежей места.

§ 22 — упр. 1. Склонение по таблице. — Таблица составлена из

трёх основных падежей и трёх падежей места. Osastav и sisseütlev по форме сходятся: mida? — seda metsa — läks kuhu? metsa.

§ 23 — упр. 2. Падежи места. Упр. 3. Падеж kus? (где?). § 25 — упр. 3. § 26 — упр. 3. § 33 — упр. 2.

§ 41 — упр. 1. § 43. Имена городов СССР в падежах kust? kuhu? (откуда? куда?)

§ 35 — упр. 1. Падеж kelleks? milleks? (кем? чем?):

Tahan saada õpetajaks, inseneriks, kirjanikuks...

§ 41 — упр. 1. Падеж kellega? millega? (с кем? с чем?):

Must kass mängib valge hiirega.

§ 42 — упр. 2. Падеж kelleta? milleta? (без кого? без чего?):

Silmadeta ma ei näe, kõrvadeta ma ei kuule.

§ 48. Падежи kuhu? kus? kust? milleni? (куда? где? откуда? до чего?).

§ 49 — упр. 1. Падеж kelleni? milleni? (до кого? до чего?):

Pioneerid läksid raudteeni. Tuletõrjuja jooksis põleva majani.

§ 58 — упр. 1. Падеж kellena? millena? (кем? чем? как?):

Seisa kaljuna (как скала), mu kodumaa! Ma teenisin ohvitserina Nõukogude armees.

§ 51. Повторение всех основных и производных падежей: Ma käänan sõna „vihik“. Диаграмма падежей единственного числа.

Чередование ступеней.

Самое трудное в эстонском языке, это — усвоение чередования ступеней: kapp — kari, õrin — õrpid; käsi — käe, loen — lugeda. Чтобы легче одолеть эту трудность, мы в первой части учебника ограничились только заучиванием формы падежа omastav, и в первую очередь из простых слов, без чередования ступеней: raamat — raamatu, vihik — vihiku...

Переход слова из сильной ступени в слабую и обратно — это явление называется чередованием ступеней. Слово nukk находится попеременно то в сильной, то в слабой ступени: nimetav nukk — сильная ступень (kk). omastav nuku — слабая ступень (k), osastav nukku — опять сильная ступень kk.

Nimetav односложных слов, оканчивающихся на kk, pp, tt (nukk, kapp, kott), находится в сильной ступени, а omastav — в слабой ступени.

Таблица чередования звуков.

Чередующийся звук или группа звуков		Примеры			
сильная ступень	слабая ступень	kes? mis?	kelle? mille?	keda? mida?	kuhu?
kk	k	nukk	— nuku	— nukku	
pp	p	kapp	— kapi	— kappi	kappi
tt	t	kott	— koti	— kotti	kotti
k	g	särk	— särgi	— särki	
p	b	lamp	— lambi	— lampi	lampi
t	d	pilt	— pildi	— pilti	
g	j	selg	— selja	— selga	selga
b	v	leib	— leiva	— leiba	
d	j	pada	— paja	— pada	patta
nd	nn	lind	— linnu	— lindu	
ld	ll	kuld	— kulla	— kulda	
rd	rr	kord	— korra	— korda	
aa (III ст.)	aa (II ст.)	saan	— saani	— saani	saani
üü "	üü "	küün	— küüni	— küüni	küüni
oo "	oo "	kool	— kooli	— kooli	kooli
nn "	nn "	linn	— linna	— linna	linna
mm "	mm "	kamm	— kammi	— kammi	
Изменения с исчезновением звуков.					
u превр. в o, b исчез.		tuba	— toa	— tuba	tuppa
i > e	g "	sigä	— sea	— sigä	
	d "	rida (ряд)	— rea	— rida	ritta
	d "	pidu	— peo	— pidu	

	s исчез	käsi — käe — kätt Так склоняются: mesi, vesi. tōsi.
	g "	lagi — lae — lage lakke
	g "	regi — ree — rege rekke
	g "	jōgi — jōe — jōge jōkke
	g "	māgi — mäe — mäge mākke
	g "	vāgi — väe — väge väkke
u > o	g "	lugu — loo — lugu (aja)lukku
	g "	tegu — teo — tegu

Глагол.

§ 1 — упражнения 3 и 4. Личные окончания глагола настоящего времени единств. числа: **-n, -d, -b.**

§ 2 — упр. 1 и 2. Личные окончания настоящего времени множеств. числа: **-me, -te, -vad.**

Утвердительное и отрицательное предложение. Повелительное наклонение.

Упр. 4. Спряжение слов: *kardan, nutan, võtan.*

§ 4 — упр. 1. Личные окончания глагола единственного и множественного числа.

Упр. 3. Утвердительные и отрицательные предложения в изъявительном и повелительном наклонении.

§ 5 — упр. 2. Личные окончания множественного числа.

§ 11. Сравнение настоящего и прошедшего времени. Признаки прошедшего вр. **si (s)** или **i.** — Упр. 1 и 2.

§ 13. Сравнение прошедшего и настоящего времени. — Упр. 1 и 2.

§ 14. Утвердительные и отрицательные предложения в изъявительном и повелительном наклонении.

§ 28. Сравнение прошедшего и настоящего времени. — Упр. 2.

§ 29 — упр. 2. Спряжение слова *oskan* в настоящем времени.

Упр. 3. Множеств. число превратить в единственное число.

Упр. 4. Настоящее время превратить в прошедшее.

§ 32 — упр. 1. Формы прошедшего вр. (перевод).

§ 39. Образование условного наклонения при помощи **-ksi** и **-ks**. Упр. 1.

§ 44. В эстонском языке два инфинитива (неопределённых наклонения) — **-da** и **-ma**:

Ma tahan (mida teha?) **mängida**. Ma lähen (kuhu? mida tege-ma?) **mängima**.

Как правило, требует большинство глаголов **-da** инфинитива: Ma tahan, armastan, oskan, võin, saan, kardan... **mängida**.

Как исключение, требуют некоторые глаголы **-ma** инфинитива: Ma tulen, lähen, hakkan, pean... **mängima**.

Сравнение настоящего и прошедшего времени. — Повелительное наклонение.

Упр. 1. Превращение повелительного наклонения в настоящее время.

§ 52. Безличная форма глагола:

Ma kirjutan loosungit. — Loosungit kirjuta-**takse** (наст. вр.), kirjuta-**ti** (прош. вр.).

Упр. 1. Образовать настоящее время безличного глагола, прибавляя к форме повелительного наклонения окончание **-takse**.

Упр. 2. Образовать прошедшее время безличного глагола при помощи окончания **-ti**.

§ 54 — упр. 1. Глаголы настоящего времени переписать в прошедшем времени.

§ 26 — упр. 1. Наречие времени. Millal? — päeval, öösel, hommikul, õhtul, suvel, talvel, kevadel, sügisel.

§ 18. Предлоги ees, taga, all, alt, üle, kohal.

§ 46. Степени сравнения имён прилагательных:

Pikk — pikem — kõige pikem. Lühike — lühem — kõige lühem. Kõrge — kõrgem — kõige kõrgem. Vali — valjem — kõige valjem. Tark — targem — kõige targem. Rumal — rumalam — kõige rumalam.

Числа до тысячи

Примечание: Порядковые числительные обозначены цифрой с точкой: 1. — esimene; количественные — без точки: 1 üks.

Количественные	Порядковые
1 üks, ühe, üht	1. esimene, -se, -st
2 kaks, kahe, kaht	2. teine, -se, -st
3 kolm, kolme, kolme	3. kolmas, -nda, -ndat
4 neli, nelja, nelja	4. neljas, -nda, -ndat
5 viis, viie, viit	5. viies, -nda, -ndat
6 kuus, kuue, kuut	6. kuues, -nda, -ndat
7 seitsme, -me, -et	7. seitsmes, -nda, -ndat
8 kaheksa, -, -t	8. kaheksas, -nda, -ndat
9 üheksa, -, -t	9. üheksas, -nda, -ndat
10 kümme, kümne ¹	10. kümnend, -nda, -ndat
11 üksteist ²	11. üheteistkümnend, -nda, -ndat
12 kaksteist	12. kahesteistkümnend
13 kolmeteist	13. kolmeteistkümnend
14 neliteist	14. neljasteistkümnend
15 viisteist	15. viieteistkümnend
16 kuusteist	16. kuusteistkümnend
17 seitseteist	17. seitsmeteistkümnend
18 kaheksateist	18. kaheksasteistkümnend
19 üheksateist	19. üheksasteistkümnend
20 kakskümmend ³	20. kahekümnend
21 kakskümmend üks ⁴	21. kahekümne esimene
22 kakskümmend kaks	22. kahekümne teine
23 kakskümmend kolm	23. kahekümne kolmas
24 kakskümmend neli	24. kahekümne neljas
25 kakskümmend viis	25. kahekümne viies
26 kakskümmend kuus	26. kahekümne kuues
27 kakskümmend seitse	27. kahekümne seitsmes

¹ kümme, kümne, kümnet; ² üksteist (kümmand), üheteistkümnend, üheteistkümnend; ³ kahekümne, kahtkümmend; ⁴ kahekümne ühe, kahtkümmend üht.

Количественные	Порядковые
28 kakskümmend kaheksa	28. kahekümne kaheksas
29 kakskümmend üheksa	29. kahekümne üheksas
30 kolmkümmend	30. kolmekümnes
31 kolmkümmend üks	31. kolmekümne esimene
32 kolmkümmend kaks	32. kolmekümne teine
33 kolmkümmend kolm	33. kolmekümne kolmas
34 kolmkümmend neli	34. kolmekümne neljas
35 kolmkümmend viis	35. kolmekümne viies
36 kolmkümmend kuus	36. kolmekümne kuues
37 kolmkümmend seitse	37. kolmekümne seitsmes
38 kolmkümmend kaheksa	38. kolmekümne kaheksas
39 kolmkümmend üheksa	39. kolmekümne üheksas
40 nelikümmend	40. neljakümnes
41 nelikümmend üks	41. neljakümne esimene
42 nelikümmend kaks	42. neljakümne teine
43 nelikümmend kolm	43. neljakümne kolmas
44 nelikümmend neli	44. neljakümne neljas
45 nelikümmend viis	45. neljakümne viies
46 nelikümmend kuus	46. neljakümne kuues
47 nelikümmend seitse	47. neljakümne seitsmes
48 nelikümmend kaheksa	48. neljakümne kaheksas
49 nelikümmend üheksa	49. neljakümne üheksas
50 viiskümmend	50. viiekümnes
51 viiskümmend üks	51. viiekümne esimene
60 kuuskümmend	60. kuuekümnes
70 seitsekümmend	70. seitsmekümnes
80 kaheksakümmend	80. kaheksakümnes
90 üheksakümmend	90. üheksakümnes
100 sada, saja, sadat	100. sajas, sajanda, sajandat
101 sada üks	101. saja esimene
102 sada kaks	102. saja teine
110 sada kümme	110. saja kümnes
200 kakssada	200. kahesajas
300 kolmsada	300. kolmesajas
400 nelisada	400. neljasajas

Количественные	Порядковые
500 viissada	500. viiesajas
600 kuussada	600. kuuesajas
700 seitsetsada	700. seitsmesajas
800 kaheksasada	800. kaheksasajas
900 üheksasada	900. üheksasajas
1000 tuhat, tuhande, tuhandet	1000. tuhandes, -nda, -ndat.

tekk	одеяло
padi	подушка
voodilina	простыня
6.	
(aed)maasikad	клубника
vaarikad	малина
karusmarjad	крыжовник
sõstrad	смородина
kirss	вишня
redel	лестница
põõsas	куст
viljapuud	плодовые деревья
suvine	летний (-яя, -ее)
peenral	на грядке
küpsed	спелые
rohus	в траве
pulk (pulgad)	палочка (здесь: ступень лест- ницы)
alumine	нижний (-яя, -ее)
ülemine	верхний (-яя, -ее)
(puu) najal	опираясь на (де- рево)
kõrgemale	выше
vanamees (-mehe)	старик
istutab	сажает
milleks	к чему
vilja kandma	приносить плоды
tänuga	с благодарностью
mälestama	вспоминать
7.	
kapsas	капуста
kaalikas	брюква
porgand	морковь
peet	свёкла
päevalill	подсолнечник
kurk	огурец
tomat	томат, помидор
sibul	лук
hernes	горох

uba (oad)	боб (бобы)
salat	салат
köögivil	овощи
köögivilja-aed	огород
redis	редиска
vars (varre)	стебель
taimed	рассада
külvama	сеять
kastma	поливать
kitkuma	полоть
umbrohi	сорная трава
kelder (keldri)	погреб
sünnipäev	день рождения
kinkima	подарить
ongi	уже есть

8.

töökoda (-koja)	мастерская
mööbel (mööbli)	мебель
tisler	столяр
höövel (höövli)	рубанок
hööveldama	строгать
laud (laua)	доска
sile (sileda)	гладкий (-ая, -ое)
pagar (pagari)	пекарь
kast (i)	ящик
taigen (taigna)	тесто
sõtkuma	месить
sitke	вязкий (-ая, -ое)
küpsetama	печь (булку)
taignast	из теста
kõrval	возле
kingsepp (-sepa)	сапожник
king (a)	башмак
saapad	сапоги
käsitööline	ремесленник
rätsep (a)	портной

9.

maaler	маляр
pintsel	кисть
maalima	красить
raud	железо

taguma	ковать
riided	одежда
suure hoolega	с большим усер- дием
osavasti	умело, ловко
rahuilikut	спокойно
(on) tehtud	сделан (-а, -о)

10.

kutsuma	звать, пригласить
sünnipäevalaps	тот, у кого день рождения
kink (kingid)	подарок
värvikast	коробка красок
kringel	крефель
teelaud	чайный стол
tee	чай

11.

vestlesid	беседовали
kutsus	пригласила
ei kutsunud	не пригласила
ei olnud	не была
ei mänginud	не играла
sellepärast et	потому что
oli haige	была больна
jutustas	расскази

12.

turg	рынок
kaup (kaubad)	товар
kohupiim	творог
mustikad	черника
kuremarjad	клюква
kreegid	чернослив
pohlad	брусника
hilja	поздно
sügis	осень
sügisel	осенью

13.

korjama	собирать
kokku panema (heinu)	сгребать (сено)
heinad	сено

14.

leht (lehed)	лист (листья)
vali tuul	сильный ветер
vihm rabiseb (vastu akent)	дождь стучит (в окно)
eit = (vana) naine	
tuli	прош. вр. от слова tulema
raputama	трясти
murdma	сломать
kolistama	стучать, грохотать
vilistama	свистеть
katus (e)	крыша
lõhkuma	сломать, разру- шать
heinakuhi (-kuhja)	стог сена
ümber ajama	опрокинуть
õudne	ужасный

15.

tiik (tiigi)	пруд
ujuma	плавать
part (pardi)	утка
kivi	камень
haigutama	зевать
nokkima	клевать
tukkuma	дремать
tiigi poolt	со стороны пруда
otse üle raamatu	прямо через книгу
jälg (jälje)	след
on trükitud	напечатаны
tera	зерно
väljuma =	välja tulema
post (-i)	столб
nael (naela)	гвоздь
kohkuma	испугаться
tõmbama (välja)	вытянуть

16.

vest	жилет
taskukell	карманные часы

veerand	четверть
pool	половина
(kell) käib õigesti	ходят правильно
valesti	неправильно
ku'd = aga	но
jääb taha	отстают
käib ette	ходят вперёд
täpselt	точно
valmistama	готовить
salk	отряд
koondus	сбор
otsustama	решить
et õpiks	чтобы училась
perenaine	хозяйка
amet	служба, занятие
sukk (sukad)	чулок
sukka nõeluda	штопать чулки
keetma	варить
üksteisel	друг от друга
aitama	помогать
kuidas peab	как нужно
õhtusöök	ужин

17.

nälg	голод
parim	наилучший
kokk (kokad)	повар
supp ei maitse	суп не вкусен
ei taha süüa	не хочу есть
seesama	тот же самый
lukk (lukud)	замок
võti	ключ
lukuauk	замочная скважина
käepide	ручка двери
uks on lukus	дверь заперта на ключ
keera uks lahti	отопри дверь

18.

kuduma (kujun)	ткать
riie	материя
viib müügile	везёт на продажу

puur (puurid)	клетка
üle	через
mõtle	подумай
ütle	скажи
õhk	воздух
õhus	в воздухе
kandma	носить

19.

aur	пар
paks	густой
pesu	бельё
aluspüksid	кальсоны
sokk (sokid)	носок
käterätt (-rätid)	полотенце
kuivama	сохнуть
kuivatama	сушить
triikraud	утюг
teeb tuliseks	нагревает
pesu triikima	гладить бельё
saun	баня
seep (seebi)	мыло
õli	керосин
põhi	дно

20.

supivaagen	миска
(-vaagna)	
kulp (kulbi)	разливательная ложка
lauda katma	накрывать стол
istub lauda	садится за стол
tõstab (kulbiga)	разливает суп
suppi	
mage (-da)	пресный, несолёный
soolatoos	солонка
kuum (a) = tuline	горячий
las jahtub	пусть остынет
tükk (tüki)	кусочек
(lõuna) on möö-	прошел (-шла, -шло)
das	

	21.	
lipu all	под знаменем	
juhtimisel	под водительством	
võidu poole	к победе	
loomaa (lõin)	создать	

	22.	
väljak	площадь	
kuul (i)	пуля	
pilduma	метать, бросать	
kuulipilduja	пулемёт	
aastapäev (a)	годовщина	
juht	вождь	

	23.	
vapper = vahva		
vanker (vankri)	телега	
vankris	на телеге	
vankril on	у телеги (есть)	

	24.	
karu	медведь	
käpp (käpa)	лапа	
mesikäpp = karu		
kaugel	далеко	
koobas (koopa)	берлога	
koopasse ronima	влезть в берлогу	
heidab magama	ложится спать	
ulub	воет	
vingub	плачет, свищет	
tuisk (tuisu)	вьюга	
kellel on õigus?	чья правда?	
ühed pikad	одинаково длин- ные	
regi (ree)	дровни	
õhkama	вздыхать	
näidis	образец	

	25.	
seinakell	стенные часы	
tunnikell	часы	

vasakul	налево
keskel	посредине
suund (suuna, suunda)	направление
osuti	стрелка
näitaja	показатель
põhi (põhja)	север
lõuna	юг
ida	восток
lääs (lääne)	запад

	26.	
tüür (-i)	руль	
laev (-a)	корабль	
sõitja	пассажир	
korraga	вдруг	
tõuseb torm	поднимается буря	
kartma	бояться	
ainult	только	
tüürimees (-mehe)	рулевой	
täitsa rahulik	совсем спокойный	
kuidas sa võid (on) tüüril	как ты можешь на руле	
raadio kaudu	по радио	
maakera	земной шар	
inimesed	люди	
keskpäev	полдень	
väljas = õues		

	27.	
rahe	град	
tuulelipp (-lipu)	флюгер	
külmem	холоднее	

	28.	
tihti	часто	
klaas	1) стакан, 2) сте- кло	
värske	свежий	

29.

meie soovid наши пожелания
liiduvabariik союзная республика
palavalt горячо

30.

soovima желать
üksteisele друг другу
ise nimi особое название

31.

viisaastak пятилетка
üles ehitama выстроить
tehas (-e) завод
seadus закон
on öeldud (= ütleva) сказано
üllikond (-konna) костюм
saabas (saapad) сапог
king (-ad) башмак
stalinlik сталинский (-ая, -ое)

32.

suri умер
põrm toodi прах принесли
töötavad inimesed трудящиеся
viimast austust последнюю честь
avaldama отдавать
kandma (kannan) нести
kantakse, kanti несут, понесли
viisi (viisi) мотив
kurb (kurva) печальный
leinamarss траурный марш
matusetalitus похороны
hakkasid huilgama загудели
viled свистки
kuulutasid объявили
maetakse Leninit хоронят Ленина

33.

loss (-i) замок
keset aeda = aia keskel

lõhnama пахнуть, благоухать
lõunaküljel на южной стороне
olid kaetud были покрыты
pehme мягкий (-ая, -ое)
tasa тихо
kahisema шелестеть
kiir (-e) луч
kiirtes в лучах

34.

tihane синица
härmas puu дерево в иине
tundma чувствовать
tiuksuma пищать
näljane голодный (-ая, -ое)
rasv (-a) жир
ude (udeme) пушинка (здесь: крошка)

udemed, pudemed = raasukesed
iva = viljatera
tänuilik благодарный (-ая, -ое)
riidekauplus мануфактурный магазин
kübar (-a) шляпа
palitu пальто

35.

kelleks saada кем быть
haigeid больных
lendur (-i) лётчик
kirjanik (-u) писатель
autojuht (-juhi) шофёр

meeldima	нравиться
kinnas (kinda)	перчатка
36.	
klubi	клуб
vene ajaleht	русская газета
ajakiri	журнал
male	шахматы
kabe	шашки
kõrvaltuba	соседняя комната
vaas (-i)	ваза
roos (-i)	роза
valab (kust kuhu?)	переливает

37.

keha	тело
kere	туловище
eespool	впереди
tagapool	позади
külг (külje)	бок
õlg (õla)	плечо
õlal	на плече
ranits (-a)	ранец
kättega, jalga- dega	руками, ногами

38.

hiiglane	великан
on olemas	есть, существует
ilma vaevata	легко, без труда
ülalpool pilvi	над облаками
uim (uime)	плавник
paremini	лучше
näevad nähtama- tut	видят невидимое
teises maailma otsas	на другом конце света
tugev	сильный
puurib läbi	просверлит
peatab jõed	останавливает ре- ки
täiel jooksul	в полном течении

tahe (tahte)	воля
ehitab ümber	перестраивает
ühendama	соединять
niisutama	орошать

39.

laseks kukkuda	повалил бы
kartsumm	бух, чебурах

40.

laup (lauba)	лоб
kukai (kukla)	затылок
lõug (lõua)	подбородок
põsk (põse)	щека
pruun (-i)	бурый)-ая, -ое)
hall (-i)	1) серый 2) (во- лосы) седые
nuusutama	нюхать

41.

püüab	старается
laisk (laisa)	ленивый
teenin hästi	зарабатываю мно- го
kuidas sul läheb	== kuidas sa elad
kurvalt	печально
teenin vähe	зарабатываю мало
hoolas	усердный
uutmoodi	по-новому
taga ajama	гоняться
kes tööd taga ei aja	кто не гонится за работой
seda ajab töö taga	того гонит работа

42.

puuvill	хлопок
koguma	собирать
kuduma (kujun)	ткать

43.

ümbrik (-u)	конверт
lõpetama	кончить
sidekontor	контора связи
kleepima	наклеить
lasksin (kirja)	опустил в почт.
postkasti	ящик

44.

ahv (-i)	обезьяна
prillid	очки
pool tosinat	полдюжины
proovima	пробовать
igaviisi	всячески
riputama	подвесить
lakkuma (kee- lega)	лизать
sai vihaseks	рассердился
valetama	лгать
pole mingit kasu	нет ника- кой пользы
vastu kivi	о камень
viskas puruks	разбил (а)
korralik	аккуратный (-ая, -ое)
sageli	часто
hoidma	беречь
hambahari (-harja)	зубная щётка

45.

kõige rohkem	больше всего
vaidlema	спорить
põld (põllu)	поле
kündma	пахать
vedama (vean)	везти
arvama	думать, полагать
ära külmama	замёрзнуть
vill (-a)	шерсть
ühevõrra	одинаково
kasulikud	полезные
kaer (-a)	овес

valvama	стеречь
kari (karja)	стадо
peab korda	соблюдает порядок
karjane (karjase)	пастух
piuh' ja pauh!	== püssipaugud
kui kuskil kuul- dub	если где-нибудь слышится
varas (varga)	вор

46.

tark (targa)	умный (-ая, -ое)
targem	умнее
vasi kas (-ka)	телёнок
mulli kas (-ka)	тёлка
vaidlema	спорить
valjem hääl	голос громче
sarv (-e)	рог
rumal (-a)	глупый (-ая, -ое)
sõna	слово
rusi kas (-ka)	кулак

47.

üksiktalunik	единоличник
künnab	пашет
ader (adra)	плуг
külvimasin	сеялка
niitma	косить
niidumasin	жнейка
viljapeks == rehepeks	молотьяба
peksma (vilja)	молотить
tuulama	веять
koot (koodi)	цеп
labidas	лопата
kergelt	легко
lõbusalt	весело
kiiresti == ruttu	
halvasti	плохо

48.

rändama	странствовать
kevadine	весенний (-ая, -ее)
kevadrännak	весенняя прогулка
metsani	до леса
tee viib	дорога ведёт
küla	деревня
pöörduvad	сворачивают
väljuma = välja tulema	
raudteeliin	линия железной дороги
samm (-u)	шаг

49.

tulekahju	пожар
tuletõrjuja	пожарник
kustutama	потушить
ei jäta	не оставит
kaotama	потерять
tellima	заказать
parandama	починить
murduma	сломаться
purunema	разбиться
klaasija	стекольщик
arstirohi	лекарство
riis (-i)	рис
niit (niidi)	нитки
nööp (nööbi)	пуговица
eesrindlane	отличник (-ница)

50.

märg	мокрый (-ая, -ое)
kaevab maad	роет землю
käru	тачка
sõnnik (-u)	навоз
hang (-u)	виты
peenar (peenra)	грядка
kaalikate jaoks	для брюквы
kastekann	лейка

rena	грабли
kinni püüdma	поймать
nurm	поле

51.

ma käänan	я склоняю
viga	ошибка
lause	предложение
parandas	поправлял
töö (on) valmis	работа готова

52.

ootel	в ожидании
valmistuma	готовиться
toimetama	редактировать
luuletus (-e)	стихотворение
artikkel (artikli)	статья
ühinema	соединяться
pühitsetakse	празднуют
pidulikult	торжественно

53.

tribüünist mööda	мимо трибуны
kõik on pidu- hoos	все в разгаре бала (пира)
üheskoos	вместе

54.

põlevkivi	горючий сланец
paekivi	известняк
ahi põles ära	печка сгорела
kaevandus (-e)	рудник
õli	масло
murdma (mur- ran)	ломать
tükk (tüki)	кусок, обломок
hunnik (-u)	куча
laadima	нагружать
loodusvara	природное богатство

kivisüsi	каменный уголь
pigi	смола
mitmesugused	разные
gaas (-i)	газ
kangelaslinn	город-герой

55.

huvitav	интересно
lõbus	весело
lõkgetule ääres	у костра

võidukas	победоносный (-ая, -ое)
vägitegudest	о подвигах

56.

vapp (vapi)	герб
vapil	на гербе
tähendavad	означают
sõprus (-e)	дружба
lint (lindi)	лента

Täiendavaks lugemiseks.

Для дополнительного чтения

1.

rindel	на фронте
võitlema	сражаться, бо- роться

lahkuma = ära minema

pärast lahkumist	после ухода
on surnud	умер (-ла, -лю)
liikuma	двигаться
täpp	точка
tapma	убивать
(me) ei saa tappa	не можем уби- вать
suudab kanda	в состоянии носить

2.

rumal nali	глупая шутка
lambakari	стадо овец
käskima	приказать
iga päev	ежедневно
appi	на помощь
igav	скучно
pisut	немножко
hunt (hundi)	волк
jätsid töö	оставили работу
ei meeldinud	не понравилась
jooksis nuttes	побежал плача

ruttu	поскорее
murrab maha	задушит
valetama	лгать
ei usu keegi	никто не верит

3.

I.

kalur = kalamees, kala- püüdjä	жадный (-ая, -ое)
ahne	бедный (-ая, -ое)
kehv (-a)	шалаш
telk (telgi)	мох
sammal (sambla)	счастлив (-а, -о)
õnnelik	выйти замуж, же- ниться
abielluma	

elamu = elumaja	сеть
võrk (võrgu)	
kuum = palav	
äkki = korraga	
tühjalt = tüh- jate kättega	волшебник, кол- дун
nõid	
talt = temalt	
onn (-i)	лачужка

II.	
välja pistma (pead)	высунуть
telgi asemel	вместо шалаша
rida	ряд
ruumikas	просторный (-ая, -ое)
lihtne (lihtsa)	простой (-ая, -ое)
(ei) kunagi	никогда
kuningas	король
kuninganna	королева
tore	великолепный (-ая, -ое)

III.

kuningannana	(кем?) королевой
tagasi	обратно
teener (teenri)	слуга
saal (-i)	зал
troon (-i)	трон
riietus (-e)	одеяние
tervitus (-e)	поздравление
mööda sõitma	проехать
ei saanud	не могла
lakka!	перестань!
olid kadunud	пропали
ajab suu lõhki	порвёт рот

4.

ööbik (-u)	соловей
koppel (kopli)	загон

5.

konn (-a)	лягушка
hulgana	толпой
Taara	главное божество у древних эстонцев
koorem (koorma)	воз, бремя
koormama	бременять

riigimaks (-u)	подать
pakk (-u)	чурбан
palk (palga)	жалованье, оклад
võtab varjata == varjab, kaitseb	
ilma palgata	бесплатно
vetevallas ==	veteriigis
kõrge põlv	почётное положение (иносказ.)
maitsema	вкусать

6.

isamaa	отечество
Isamaasõda	Отечественная война
tungima	врываться
saksa	немецкий (-ая, -ое, -ие)
pommitama	бомбардировать
põletama	сжигать
röövima	грабить
(meilt) röövida	насильно отнять
ori (orja)	раб
jalavägi	пехота
tormama	мчаться
ratsavägi (-väe)	кавалерия
kiire	быстрый (-ая, -ое)
liikuma	двигаться
soomus (-e)	броня
soomusristleja	бронированный крейсер
allveelaev (-a)	подводная лодка
kõikjal	повсюду
kangelaslik (-u)	героический (-ая, -ое)
ründama	атаковать
Saksamaa	Германия
hoop (hoobi)	удар
au ja kuulsus	честь и слава

7.

kõlab	слышится
raadiosaade	радио-передача

osa	часть
vaikima	замолчать
kuulatama	прислушиваться
tuksuma	биться (как сердце)
südamega taktis	в такт с сердцем

9.

I.

rändama	путешествовать
kodust lahkuma = kodust välja minema	
kotkas (kotka)	орёл
õnnetu	несчастный (-ая, -ое)
leidma	найти
kepp (kepi)	палка
kohtama	встретить
hõbe (-da)	серебро
hõbedane	серебряный (-ая, -ое)
kast (-i)	ящик
õnnelikumaks	счастливее
tõeline	настоящий (-ая, -ее)

II.

ma pean	я должен
küla	деревня

heledasti	ярко
valgustatud	освещен (-на, -но -ны)
rasv (-a)	жир
rasvane	жирный (-ая, -ое)
arvake	угадайте

10.

kustuma	гаснуть
ketas (ketta)	диск
hõõguma	пылать
loodekaar (-e)	северо-запад
ilmakaared	страны света
sillerdav (-a)	переливающийся
refrään	припев
suisel a'al = suve ajal	
kui tuul on vai- bunud	когда ветер утих
lõkketuli	костёр
kodumaa	родина
karjakell (-a)	колокольчик
sahisema	шелестеть
toom = toomin- gas	черёмуха
hõiskama	ликовать
pilv (-e)	облако
pilve varjust =	pilve tagant
armsam	милее, любимее
juhtima	управлять

Igapäevaseid kõnelusi.

(ежедневные разговоры)

1.	
aru saama	понимать
võõrastemaja	гостиница
Võidu väljak	Площадь победы
peatuma	останавливаться

2.	
pass (-i)	паспорт
3.	
magusroog (-roa)	сладкое

5.	
ümbrik (-u)	конверт
poogen (poognä)	лист
kumm (-i)	резинка

6.	
sidekontor	контора связи
kassaluuk (-luugi)	окошечко кассы
tähtkiri (-kirja)	заказное
rahasaadetis	денежная посылка
ristpael (-a)	бандероль

7.	
lubage tutvustada	позвольте (вас) познакомить
tutvuma	познакомиться
väga rõõmustav	весьма приятно, очень рад

8.	
tasuleek (-leegi)	пламя мщения
algus (-e)	начало
täpselt	точно

9.	
rohukauplus (-e)	аптекарский мага- зин

karp (karbi)	коробка
hambapulber	зубной порошок
ladu (lao)	склад
laost otsas = ära müü- dud	нет на складе

10.	
krae	воротник

11.	
juukseid lõigata	постричься
lahk (lahu)	пробор

12.	
parandama	починить
pooltald (-talla)	подмётка
konts (-a)	каблук
nahk (naha)	кожа
tallanahk	подошвенная кожа

13.	
esimees	председатель
värv (-a)	ворота
(vilja-) saak (-saagi)	урожай
keskmine	средний

Alfabeetiline sõnastik.

Алфавитный словарь.

Содержит слова I, II и III части.

Условные знаки. У склоняемых слов после именительного падежа даётся в скобках форма падежей *omastav* и *osastav*. *Omastav* (*kelle? mille?*) служит основой падежей единственного числа и именительного множественного числа, а *osastav* (*keda? mida?*) — основой множественного числа: *nukk* (*nuku, nukku*); если звуковой состав слова в падежах *omastav* и *osastav* не изменяется, то в скобках даётся только коренная гласная: *tank* (*-i, -i*) — читать *tanki, tanki*. Если же в скобках только чёрточка, то это значит, что слово в коренных падежах имеет одинаковую форму с именительным: *onu* (—) читается *onu (onu, onu)*. Неизменяемая часть слова отделяется от окончания вертикальной чёрточкой, а в скобках даётся только окончания падежей *omastav* и *osastav*: *inime/pe* (*-se, -st*) — читать *inimene (inimese, inimest)*. У глаголов таким же образом даётся форма *-ma-* инфинитива (неопр. накл.) а в скобках форма настоящего времени. У чередующихся глаголов, которые подвергаются изменению внутренних гласных, даётся кроме того и *-da-* инфинитив: *õm/blema* (*-blen, -melda*) — читать *õmblema (õmblen, õmmelda)*.

Vt. (*vaata*) = см. (смотри).

А

<i>aastapäev</i> (-a, -a)	годовщина
<i>abiellu/ma</i> (-n)	выйти замуж жениться
<i>ader</i> (<i>adra, atra</i>)	плуг
<i>aed</i> (<i>aia, aeda</i>)	сад
<i>aedmaasika/s</i>	
(-, -t)	клубника
<i>aeg</i> (<i>aja, aega</i>)	время
<i>aga</i>	а, но
<i>ahi</i> (<i>ahju, ahju</i>)	печь
<i>ahne</i> (<i>ahne,</i> <i>ahnet</i>)	жадный (-ая, -ое)
<i>ahv</i> (<i>ahvi, ahvi</i>)	обезьяна
<i>a'as</i> vt. <i>aed</i>	

<i>ainult</i>	только
<i>ai/tama</i>	помочь
(-tan, -data)	
<i>aitäh</i>	спасибо
<i>ajakiri</i> (-kirja, -kirja)	журнал
<i>ajal</i> vt. <i>aeg</i>	
<i>ajaleht</i> (-lehe, -lehte)	газета
<i>aja/ma</i> (-n)	гнать
<i>aken</i> (<i>akna,</i> <i>akent</i>)	окно
<i>alati</i>	всегда
<i>al/gama</i>	начаться
(-gan, -ata)	

algkool (-i, -i)	начальная школа
algus (-e, -t)	начало
all	внизу
alla	вниз
alles	ещё
allveelaev (-a, -a)	подводная лодка
alt	из-под
alumi ne (-se, -st)	нижний (-яя, -ее)
aluspüksid	кальсоны
ambulants	амбулатория
(-i, -i)	
amet (-i, -it)	служба, занятие
ammu ma (-n)	мычать
andesta ma (-n)	прощать
andke vt. andma	
andma (annan, anda)	дать
appi	на помощь
arm as (-sa, -sat)	милый, любимый (-ая, -ое)
armasta ma (-n)	любить
armee (-, -d)	армия
arst (-i, -i)	врач
arstirohi (-rohu, -rohtu)	лекарство
arti kkel (-kli, -klit)	статья
aru saama	понимать
arva ma (-n, -ta)	думать, угадать
arvuta ma (-n)	считать
asemel	вместо
asi (asja, asja)	вещь
asu ma (-n)	находиться
au	честь
auk (augu, auku)	дыра, пролаз
aur (-u, -u)	пар
austus (-e, -t)	почтение
auto (-, -t)	автомобиль
auto juht (-juhi, -juhti)	шофёр

ava ma (-n)	открыть
avatud	открыт (-а, -о)

B

bajaan (-i, -i)	баян
bensiin (-i, -i)	бензин

D

detsemb er (-ri, -rit)	декабрь
direktor (-i, -it)	директор

E

edasi	дальше
ees	впереди
ees ei (-li, -lit)	осёл
eespool	впереди
eesrindla ne (-se, -st)	отличник (-ца)
Eesti NSV	Эстонская ССР
eesla ne (-se, -st)	эстонец
ega	ни
eha	вечерняя заря
ehita ma (-n)	строить
(üंबर) ehitama	перестраивать
(üles) ehitama	выстроить
eh tima (-in)	наряжаться
ei	не
eile	вчера
einesta ma (-n)	завтракать
ei ole	нет
eit (eide, eitel)	баба
elagu	да здоровствует
ela ma (-n)	жить
elamu (-, -t)	жилище
ema (—)	мать
enam	больше
endale	себе
enesel == endal	
esime ne (-se, -st)	первый (-ая, -ое)
esmaspäev (-a)	понедельник
ette käima	ходить вперед (часы)

F

fašist (-i, -i) фашист
film (-i, -i) фильм

G

gaas (-i, -i) газ
gloobus (-e, -t) глобус
grusinlaine грузин
(-se, -st)

H

hagu (hao, hagu) хворост
haige (-, -t) больной (-ая, -ое)
haiguta|ma (-n) зевать
halkkama начать
(-kkan, -kata)
halb (halva, halba) плохой (-ая, -ое)
hal|jas (-ja, -jast) зелёный (-ая, -ое)
hall (-i, -i) серый; седой
halvasti плохо
hambad зубы
hambahari зубная щётка
hambapulber з. порошок
ham|mas зуб
(-ba, -mast)
hang (-u, -u) вилы
han|ji (-e, -e) гусь
hapupiim (-a, -a) простокваша
hau|kuma лаять
(-gun, -kuda)
hea (-, -d) хороший (-ая, -ее)
hein (-a, -a) сено
he|nad сено
heinakuh|ji стог
(-ja, -ja)
heinamaa (-, -d) луг
hei|tma лечь (спать)
(-dan, -ta)
heledasti ярко
helesinine голубой (-ая, -ое)
(-se, -st)
helise|ma (-b) звенеть
herne|s (-, -st) горох
hiiglane (-se, -st) великан

hiir (-e, -t)мышь
hilja поздно
hinga|ma дышать
(-n, -ta)
hirnu|ma (-n) ржать
hobu|ne (-se, -st) лошадь
hoi|dma беречь
(-an, -da)
homme завтра
hommik (-u, -ut) утро
hool|as (-sa, -ast) усердный (-ая, -ое)
hoolega усердно
hoop (hoobi, hoop) удар
(hoopi)
hoppadi гоп-гоп
huil|gama гудеть (фабр. тру-
(-gan, -ata) бы)
hul|k (-ga, -ka) множество
hunnik (-u, -ut) куча
hun|t (-di, -ti) волк
huvitav (-a, -at) интересный (-ая, -ое)
höbe (-da, -dat) серебро
höbeda|ne серебряный (-ая, -ое)
(-se, -st)
hõik = hüüd
hõis|kama ликовать
(-kan, -ata)
hõissa ай-люли
hõõgu|ma (-b) пылать
häbi стыд, стыдно
härm (-a, -a) иней
härmas в инее
hästi хорошо
hää|l (-e, -t) голос
höövelda|ma (-n) строгать
hü|ppama прыгать
(-ppan, -pata)
hüva = hea хорошо
hüvasti всего хорошего,
прощайте
hüü|dma кликать, звать
(-an, -da)

I

ida (—)	восток
iga	каждый
iga päev	каждый день
igapäevane	ежедневный
igav (-a, -at)	скучный (-ая, -ое)
igav	скучно
igaviisi	всячески
igaiüks (-ühe, -üht)	каждый
ikka	всегда
ilm (-a, -a)	погода
ilmakaared	страны света
ilus (-a, -at)	красивый (-ая, -ое)
ilves (-e, -t)	рысь
inetu (-, -t)	некрасивый (-ая, -ое)
inime ne (-se, -st)	человек
isa (—)	отец
isamaa (-, -d)	отечество
ise	сам (-а, -о)
istu ma (-n)	сидеть; сесть
istuta ma (-n)	сажать
iva (—)	зерно

J

ja	и
jaanuar (-i, -i)	январь
jah	да
jahi mees (-mehe, -meest)	охотник
jahtu ma (-n)	остыть
jalas (püksid)	(брюки) надеты
jalavägi (-väe, -väge)	пехота
jalg (jala, jalga)	нога
jalgpall (-palli, -palli)	футбол
jaluta ma (-n)	гулять
jaoks	для
jook (-gi, -ki)	питьё
jooks ma (-en)	бежать
joo ma (-n)	пить

joonista ma (-n)	рисовать
juba	уже
juhataja (-, -t)	заведующий
juht (juhi, juhti)	вождь; вожатый (-ая)
juhtim ne (-se, -st)	водительство
juh tima (-in, -tida)	управлять
julge (-, -t)	смелый (-ая, -ое)
justament	точь-в-точь
just nii	точно так
jutusta ma (-n)	рассказать
juttu ajama =	vestlema
juuksed	волосы
juurde	к
juures	у
juust (-u, -u)	сыр
jõel vt. jõgi	на реке
jõgi (jõe, jõge)	река
jälge (jälje, jälge)	след
(pildi) järgi	по (картине)
jätma (tööd)	оставить (работу)
jää (-, -d)	лёд

K

ka	тоже
kaalika s (-, -t)	брюкva
kaar t (-di, -ti)	карта
kaa s (-ne, -nt)	крышка
kaasa (võtma)	(взять) с собою
kaasas	с собою
kabe (-, -t)	шашки (игра)
kaduma (kaon, kaduda)	пропадать
kael (-a, -a)	шея
kaelarä tt (-ti, -tti)	галстук
kaelas	на шее
kaelaside	галстук
(-me, -t)	
kaetud vt. katma	покрыт (-а, -о)

kaevandus -e, -t)	рудник
kaevama (-n)	копать, рыть (землю)
kaits ma (-en)	защищать
kaheksa (-, -t)	восемь
kahekõne (-, -t)	диалог
kahise ma (-b)	шелестеть
kahur (-i, -it)	пушка
kahvel (-li, -lit)	вилка
kaits ma (-en)	защищать
kaks (-he, -ht)	два, две
kala (—)	рыба
kalend er (-ri, -rit)	календарь
kallim	дороже
kalli s (-, -st)	дорогой (-ая, -ое)
kamm (-i, -i)	гребень
kalur (-i, -it)	рыбак
kammi ma (-n)	расчёсывать
kana (—)	курица
kan dma (-nan)	нести
kangelas ik (-ku, -kku)	геройский (-ая, -ое)
kantakse	несут (гроб)
ka pp (-pi, -ppi)	шкаф
kapsa s (-, -st)	капуста
kar gama (-gan, -ata)	скакать
ka ri (-rja, -rja)	стадо
karjamaa (-, -d)	пастбище
karja ne (-se, -st)	пастух
karjuma (-n)	кричать
kar p (-bi, -pi)	коробка
kar tma (-dan, -ta)	бояться
kartui (-i, -it)	картофель
karu (—)	медведь
karusmarjad	крыжовник
kas k (-e, -ke)	берёза
kass (-i, -i)	кошка
kast (-i, -i)	ящик

kastekann (-u, -u)	лейка
kast ma (-an, -a)	поливать
kastrul (-i, -it)	кастрюля
kasu (—)	польза
kasuka s (-, -t)	шуба
kasva ma (-n)	расти
katki	разбит (-а, -о)
katma (lauda)	накрывать
katma (maad)	покрывать
katus (-e, -t)	крыша
kaua aega	долго
(raadio) kaudu	по (радио)
kaugele	далеко
kaup (-ba, -pa)	товар
kauplus (-e, -t)	магазин
kausitai s (-e, -t)	полная миска
kaus s (-si, -ssi)	миска
keegi	кто-то
keel (-e, -t)	язык
keela ma (-n, -ta)	запрещать
keera ma (ust lukku)	запирать (на ключ)
keerama. (lukust lahti)	отпирать
kee tma (-dan, -ta)	варить
keha (—)	тело
kehv (-a, -a)	бедный (-ая, -ое)
keld er (-ri, -rit)	погреб
kelguta ma (-n)	кататься на сан- ках
kel k (-gu, -ku)	саночки
kelle?	чей? чья? чьё?
kellel?	у кого?
ke pp (-pi, -ppi)	палка
kere (-, -t)	туловище
kerget	легко
kerjus (-e, -t)	нищий
kes	кто
keset	посреди

keskel	среди
keskkool (-i, -i)	средняя школа
keskmi ne (-se, -st)	средний (-ая, -е)
keskpäev (-a, -a)	полдень
ketas (ketta, ketast)	диск
kevad (-e, -et)	весна
kevadine	весенний (-ая, -е)
kevadrännak (-u, -ut)	весенняя прогул- ка
kiirrong (-i, -i)	курьерский поезд
kiir (-e, -t)	луч
kiire (-, -et)	быстрый (-ая, -о)
kiiresti	быстро
king (-a, -a)	башмак
kingsejpp (-pa, -ppa)	сапожник
kin k (-gi, -ki)	подарок
kin kima (-gin, -kida)	подарить
kin nas (-da, -nast)	рукавицы
kinni	закрыт (-а, -о)
kinno	в кино
kir i (-ja, -ja)	письмо
kirjakandja (-, -t)	почтальон
kirjani k (-ku, -kku)	писатель
kirju (-, -t)	пёстрый (-ая, -о)
kirjuta ma (-n)	писать
kir ss (-si, -ssi)	вишня
kirve s (-, -st)	топор
kisenda ma (-n)	кричать
kitku ma (-n, -da)	прополоть (гряд- ку)
kits (-e, -e)	коза
kivi (—)	камень
kivi ne (-se, -st)	каменистый (-ая, -о)
kivi süsi (-söe, -sütt)	каменный уголь
klaas (-i, -i)	стекло; стакан

klaasija (-, -t)	стекольщик
klass (-i, -i)	класс
klassitahv el (-li, -lit)	классная доска
klee pima (-bin, -pida)	наклеть
klei t (-di, -ti)	платье
klubi (—)	клуб
kodumaa (-, -d)	родина
kodus	дома
koer (-a, -a)	собака
kogu (päev)	целый (день)
kogu ma (-n)	собирать
kohal (laua k.)	над (столом)
kohale	на место
kohe	сейчас
kohku ma (-n)	испугаться
koh t (-a, -ta)	место
koh tama (-tan, -ata)	встретить
kohupiim (-a, -a)	творог
ko kk (-ka, -kka)	повар
kokku	вместе
kole (-da, -dat)	страшный (-ая, -о)
kolista ma (-n)	грохотать
kolla ne (-se)	жёлтый (-ая, -о)
kolm (-e, -e)	три
kolmapäev (-a, -a)	среда
kolma s (-nda, -ndat)	третий (-тья, -тье)
konn (-a, -a)	лягушка
konts (-a, -a)	каблук
koob bas (-pa, -bast)	берлога
koob k (-gi, -ki)	пирожное
kool (-i, -i)	школа
kooliven d (-na, -da)	шк. товарищ
koondus (-e, -t)	сбор
koor em (-ma, -mat)	воз
koos	вместе

koot (-di, -ti)	цел
kopika s (-, -t)	копейка
ko ppel (-pli, -plit)	загон
ko puta ma (-n)	стучать
kor d (-ra, -da)	раз
korda p'dama	соблюдать поряд- док
korja ma (-n, -ta)	собирать
korraga	вдруг
korrali k (-ku, -kku)	аккуратный
korstjen (-na, -nat)	труба (дымовая)
korter (-i, -it)	квартира
korv (-i, -i)	корзина
kotkai s (-, -st)	орёл
kraad (-i, -i)	градус
krae (-, -d)	воротник
krii t (-di, -ti)	мел
kringel (-li, -lit)	крендель
kroon (-i, -i)	венец
kruus (-i, -i)	кружка
ku duma (-jun, -duda)	ткать
kuhu	куда
kui	когда; если
kuid	а, но
kuidas	как
kui palju	сколько
kui v (-a, -a)	сухой (-ая, -ое)
kui vana	сколько лет
ku vaks püh- kima	вытирать
kuiva ma (-b)	сушиться
kuivata ma (-n)	сушить
kuk al (-la, -alt)	затылок
ku kk (-ke, -kke)	петух
ku kkuma (-kun, -kkuda)	падать
kul d (-la, -da)	золото
kuldkala (-)	золотая рыбка
kuld ne (-se, -set)	золотой (-ая, -ое)

kuldno kk (-ka, -kka)	скворец
kuld pähk el (-li, -lit)	золотой орех
kuldtäh t (-e, -te)	золотая звезда
kullake (-se, -st)	голубчик
ku p (-bi, -pi)	разливательная ложка
kum b (-ma, -ba)	который (из двух)
kumm (-i, -i)	резинка
ku ninganna (-, -t,)	королева
ku ninga s (-, -t)	король
kur b (-va, -ba)	печальный (-ая, -ое)
ku remar i (-ja, -ja)	клюква
kur i (-ja, -ja)	злой (-ая, -ое)
kur k (-g, -ki)	огурец
kur valt	печально
kus	где
kust	откуда
kustu ma (-n)	потухать
kustuta ma (-n)	потушить
kutsu ma (-n)	звать
kuu (-, -d)	месяц
kuu b (-e, -be)	пиджак
kuuekesi	шестеро
kuuetasku (-, -t)	карман пиджака
kuula ma (-n, -ta)	слушать
kuul (-i, -i)	пуля
kuulsus (-e, -e)	слава
kuulipilduja (-, -t)	пулемёт
kuul ma (-en, -da)	слышать
kuuluta ma (-n, -da)	объявить
kuum (-a, -a)	горячий (-ая, -ее)
kuupäev (-a, -a)	число (месяца)
kuus (kuue, kuut)	шесть
kuus k (-e, -ke)	ель
kõh t (-u, -tu)	живот

kõik	все
kõikjal	повсюду
kõla ma (-b)	звучать
kõn dima (-nin, -dida)	ходить
kõne (-, -t)	речь
kõne lema (-ien, -lda)	говорить
kõrge	высокий (-ая, -ое)
kõrgele	высоко
kõrv (-a, -a)	ухо
kõrval	возле
kõrvaltuba	соседняя
(-toa, -tuba)	комната
kõva (—)	твёрдый (-ая, -ое)
käed (ед. käsi)	руки
käes	в руке
käi ma (-n, -a)	ходить
kä pp (-pa, -ppa)	лапа
kärma s (-, -st)	проворный (-ая, -ое)
käru (—)	тачка
käsi (käe, kätt)	рука
käsitööli ne (-se, -st)	ремесленник
käs kima (-in, -kida)	приказать
käterä tt (-ti, -tti)	полотенце
kätte (võtma)	(взять) в руки
kääna ma (-n)	склонять
kööginõud	кухонная посуда
köögivil li (-ja, -ja)	овощи
köögivil ja-aed (-aia, -aeda)	огород
köök (köögi, köök)	кухня
kübar (-a, -at)	шляпа
küla (—)	деревня
külali ne (-se, -st)	гость
külasta ma (-n)	итти в гости
kül g (-je, -ge)	бок

(lõuna) küljel	на (южной) стороне
(kuuse) küljes	на (ёлке)
külm (-a, -a)	холод
külmem	холоднее
külm ma (-b)	замерзать
külva ma (-n)	сеять
külvimasin (-a, -at)	сеялка
küm me (-ne, -met)	десять
kün dma (-nan, -da)	пахать
küps (-e, -et)	спелый, зрелый
küpseta ma (-n)	испечь
küsi ma (-n)	спросить
küsimus (-e, -t)	вопрос
kü tma (-tan, -tta)	топить
küülik (-u, -ut)	кролик

L

laadi ma (-n)	нагружать
laag er (-ri, -rit)	лагерь
labida s (-, -t)	лопата
la du (-o, -du)	склад
laena ma (-n)	одолжать
laev (-a, -a)	корабль
lagi (lae, lage)	потолок
lah k (-u, -ku)	пробор (волос)
lahti	открыт (-а, -о)
lais k (-a, -ka)	ленивый (-ая, -ое)
lak kuma (-un, -kuda)	лизать
lama ma (-n)	лежать
lambakar i (-ja, -ja)	стадо овец
lam mas (-ba, -mast)	овца
lam p (-bi, -pi)	лампа
lap p (-i, -pi)	тряпка
laps (-pse, -st)	дитя
lapsepõlv (-e, -e)	детство
las	пусть

las kma (-en)	пустить
laste aed (-aia, -aeda)	детский сад
lastepere (-, -t)	детвора
la tv (-dva, -tva)	верхушка (дерева)
lau d (-a, -da)	стол
lau d (-a, -da)	доска
laul (-u, -u)	песня
laul ma (-an, -da)	петь
lau p (-ba, -pa)	лоб
laupäev (-a, -a)	суббота
lause (-, -t)	предложение
leedula ne (-se, -st)	литовец
lee k (-gi, -ki)	пламя
lehm (-a, -a)	корова
leht (-e, -te)	лист
leian vt. leidma	
lei b (-va, -ba)	хлеб
lei dma (-an, -da)	найти
lein (-a, -a)	траур
leinamar ss (-si, -ssi)	похоронный марш
len dama (-dan, -nata)	летать
lendur (-i, -it)	лётчик
lennuk (-i, -it)	самолёт
liblika s (-, -t)	бабочка
liha (-)	мясо
liht ne (-sa, -sat)	простой (-ая, -ое)
liidan vt. liitma	
liiduvabarij k (-gi, -ki)	союзная респуб-лика
lii kuma (-gun, -kuda)	двигаться
liit (liidu, liitu)	союз
lii tma (-dan, -ta)	соединять
lill (-e, -e)	цветок
lilla (-, -t)	лиловый
lin d (-nu, -du)	птица
lin t (-di, -ti)	лента
lip p (-u, -pu)	флаг
loen vt. lugema	

loss (-i, -i)	замок
loodekaar (-e, -t)	северо-запад
loodusvara (-)	природное богат-ство
looja minema	заходить
loom (-a, -a)	животное
looma (loon, lõin, luua)	создать
luba (loa, luba)	разрешение
luba ma (-n)	позволить
lugema (loen, lugeda)	читать
lukk sepp (-sepa, -seppa)	слесарь
lukuau k (-gu, -ku)	замочная скважи-на
lukus	заперта на ключ
lumehang (-e, -e)	сугроб
lumehelbed	снежинки
lumi (lume, lund)	снег
lund vt. lumi	
lusika s (-, -t)	ложка
luuletus (-e, -t)	стихотворение
lõbus (-a, -at)	весело; весёлый (-ая, -ое)
lõbusalt	весело
lõhki ajama	порвать
lõh kuma (-un, -kuda)	сломать
lõhna ma (-b)	пахнуть
lõi (trummi)	бил (в барабан)
lõi kama (-kan, -gata)	резать; стричь (волосы)
lõkketu li (-le, -ld)	костёр
lõpeta ma (-n)	кончить
lõu g (-a, -ga)	подбородок
lõuna (-, -t)	обед
lõunaküljel	на южной стороне
lõunalau d (-a, -da)	обеденный стол
läbi (akna)	через (окно)
läheb vt. minema	

lähedal	близко
lähemale	ближе
lähene ma (-n)	приближаться
läi ge (-ke, -get)	блеск
lätla ne (-se, -st)	латыш
lööma (löön, löin, lüüa)	ударять
lühemaks	короче
lühike (-se, -st)	короткий (-ая, -ое)

М

ma vt. mina	
maa (-, -d)	земля
maa-alune käik	подземный ход
maakera (—)	земной шар
maal	в деревне
maal er (-ri, -rit)	маляр
maali ma, (-n)	красить
maasika s (-, -t)	земляника
madal (-a, -at)	низкий (-ая, -ое)
madrats (-i, -it)	матрац
maetakse	хоронят
maga ma (-n)	спать
mage (-da, -dat)	пресный (-ая, -ое)
magus (-a, -at)	сладкий (-ая, -ое)
magus roog (-roa, -rooga)	сладкое
maha (kukkuma)	(упасть) на землю
maha laskma	застрелить
maia s (-, -st)	лакомый
maipüha	праздник 1-го мая
maitse ma (-b)	отведать
maja (—)	дом
maks (-u, -u)	плата
maksab	стóит
male (-, -t)	шахматы
ma pp (-pi, -ppi)	портфель
mar i (-ja, -ja)	ягода
mar ssima (-sin, -ssida)	маршировать
mat ma (-an, -ta)	хоронить
matusetalitus (-e, -t)	похороны, погребение

meeldi ma (-n)	нравиться
mees (mehe, meest)	мужчина
meie	мы
meil	у нас
mere mees (-mehe, -meest)	моряк
mesi (mee, mett)	мёд
mesikä pp (= karu) (-pa, -ppa)	
mesila ne (-se, -st)	пчела
mets (-a, -a)	лес
mett vt. mesi	
midagi	что-то
miinus (-e, -st)	минус
miiting (-u, -ut)	митинг
miks	почему
millal	когда
mille	чего
millega	чем
milleks	к чему
millest	из чего
milli ne (-se, -st)	какой (-ая, -ое)
mina (minu, mind)	я
(ei) mingit (tööd)	никакой работы
minema (lähem)	итти
minna	итти
minu	мой (моя, моё)
mis	что
missugune	какой, какая, какое
mitu	сколько
mitmesugused	разные
mulle	мне
mullika s (-, -t)	тёлка
muna (—)	яйцо
mune ma (-b)	нести яйца
mur dma (-ran, -da)	ломать
murdma (maha)	задушить

murdu ma (-n)	сломаться
must (-a, -a)	чёрный (-ая, -ое)
mustikad	черника
muud	другие
muusika (-, -t)	музыка
mõistatus (-e, -t)	загадка
mõlemad	оба
mõn i (-e, -da)	несколько
mõt lema	думать
mägi (mäe, mäge)	гора
mä lesta ma (-n)	вспоминать
mängi ma (-n)	играть
mängu asi (-asja, -asja)	игрушка
mär k (-gi, -ki)	метка
mär kama (-kan, -gata)	заметить
mär g (-ja, -ga)	мокрый (-ая, -ое)
märkamatul	незаметно
märku andma	дать знак
määgima (-b)	блестеть
mööb el (-li, -lit)	мебель
mööda	мимо
(on) möödas	прошло
mü dise ma (-b)	звучать, отдаваться
mürtsu ma (-b)	трещать
müts (-i, -i)	шапка
müügile	на продажу
müüja (-, -t)	продавец
müü ma (-n, -a)	продавать

N

nael (-a, -a)	гвоздь
nah k (-a, -ka)	кожа
nai ne (-se, -st)	жена; женщина
najal (puu n.)	опираясь на (дерево)
nal i (-ja, -ja)	шутка
neil	у них
nel i (-ja, -ja)	четыре
neljapäev (-a, -a)	четверг
nende	их

niidumasin	косилка
(-a, -at)	
niisama	также
niisuta ma (-n)	орошать
nii t (-di, -ti)	нити
nii tma (-dan, -ta)	косить
nimetav (-a, -at)	именительный падеж)
nim i (-e, -e)	имя
nina (—)	нос
no kk (-ka, -kka)	клюв
no kkima (-kin, -kkida)	клевать
noor (-e, -t)	молодой (-ая, -ое)
nuga (noa, nuga)	нож
nu kk (-ku, -kku)	кукла
numb er (-ri, -rit)	цифра
nurgas vt. nurk	
nur k (-ga, -ka)	угол
nurm (-e, -e)	поле
nut ma (-an, -ta)	плакать
nuttes	плача
nuuskama (nina)	сморкаться
nuusuta ma (-n)	нюхать
nõelu ma (-n)	штонать
nõi d (-a, -da)	колдун
nõnda	так
nõr k (-ga, -ka)	слабый (-ая, -ое)
nõukogude	советский (-ая, -ое)
Nõukogude Eesti	Советская Эстония
Nõukogude Liit	Советский Союз
nõus olema	согласиться
nädal (-a, -at)	неделя
näen vt. nägema	
nägema (näen, näha)	видеть
nägemiseni	до свиданья
nägu (näo, nägu)	лицо
näha vt. nägema	
näib	кажется
näidis (-e, -t)	образец
näitaja (-, -t)	показатель

näi tama (-tan, -data)	показать
näl g (-ja, -ga)	голод
näl jane (-se, -st)	голодный (-ая, -ое)
näo vt. nägu	
näub	мяукает
näär ipuu (-, -d)	новогодняя ёлка
näär ipäev	новый год
nöö p (-bi, -pi)	пуговица
nüüd	теперь

O

oa — omastav	от uba
odav (-a, -at)	дешёвый (-ая, -ое)
oks (-a, -a)	сук
oktoob er (-ri, -rit)	октябрь
(on) olemas	есть, существует
olen	(я)есмы
olge	будьте
oli	был (-а, -о)
oma	свой (-я, -ё)
omastav (-a, -at)	падеж kelle? mil- le?
on	есть
onn (-i, -i)	лачужка
onu (—)	дядя
orav (-a, -at)	белка
or i (-ja, -ja)	раб
osa (—)	часть
osastav (-a, -at)	падеж keda? mida?
osavasti	ловко, умело
oska ma (n-)	уметь
ost ma (-an, -a)	купить
osuti (-, -t)	стрелка
ots (-a, -a)	конец
otsas (laost)	лет (на складе)
otse	прямо
otsi ma (-n, -da)	искать
otsusta ma (-n)	решить
oo tama (-tan, -data)	ждать
ootel	в ожидании

P

paar (-i, -i)	пара
paber (-i, -it)	бумага
paberikorv (-i, -i)	корзина для бу- маги
pada (paja, pada)	котёл
pa di (-dja, -tja)	подушка
paekivi (—)	известняк
pagar (-i, -it)	пекарь
paha	дурной (-ая, -ое)
paist ma (-ab, -a)	светить
pa kk (-ku, -kku)	чурбан
paks (-u, -u)	густой; толстый
palav (-a, -at)	горячий (-ая, -ое)
palavalt	жарко
palitu (-, -t)	пальто
palju	много
pal k (-ga, -ka)	жалованье, оклад
pall (-i, -i)	мяч
palu ma (-n)	просить
pane ma (-n, -panna)	класть, положить
paraad (-i, -i)	парад
paranda ma (-n)	починить; поправ- лять (ошибки)
parem	лучше
parem (-a, -at)	правый (-ая, -ое)
paremini	лучше
parim (-a, -at)	наилучший (-ая, -ое)
par k (-gi, -ki)	парк
par t (-di, -ti)	утка
pass (-i, -i)	паспорт
pasun (-a, -at)	горн, труба
pea (-, -d)	голова
peal (kus?)	на
peale (kuhu?)	на
pealinn (-a, -a)	столица
(ma) pean	я должен (-на)
peas	на голове
peatama (autot)	остановить
peatu ma (-n)	остановиться
peeg el (-li, -lit)	зеркало

peen ar (-ra, -art)	грядка
pee t (-di, -ti)	свёкла
pehme (-, -t)	мягкий (-ая, -ое)
perekon d (-na, -nda)	семья
pere mees (-mehe, -meest)	хозяин
perenal ne (-se, -st)	хозяйка
pesa (—)	гнездо
pese ma (-n, pesta)	мыль
pesu (—)	бельё
pesu pesema	стирать бельё
p du kult	торжественно
pigi	смола
piim (-a, -a)	молоко
pikemaks	длиннее
pi kk (-ka, -kka)	длинный (-ая, -ое)
pikkamisi	медленно
pildiraamat (-u, -ut)	книжка с картин- ками
pil duma (-lun, -duda)	метать, бросать
pilgutama (silmi)	моргать (глазами)
pill (-i, -i)	музыкальный инст- румент
pilli mees, (-mehe, -meest)	музыкант
pilt (pildi, pilti)	картина
pilv (-e, -e)	облако, туча
pime (-da, -dat)	тёмный (-ая, -ое); слепой (-ая, -ое)
pime	темно
pinal (-i, -it)	пенал
pin k (-gi, -ki)	скамейка
pints el (-li, -lit)	кисть
pioneer (-i, -i)	пионер
pirn (-i, -i)	груша
pisut	немножко
pliiats (-i, -it)	карандаш
plii t (-di, -ti)	плита
ploom (-i, -i)	слива

poeg (poja, poega)	сын
poi ss (-si, -ssi)	мальчик
pohlad	брусника
pomm (-i, -i)	бомба
pommita ma (-n)	бомбардировать
poog en (-na, -nat)	лист (бумаги)
pool (-e, -t)	половина
poole (võidu p.)	к (победе)
pootal d (-la, -lda)	подмётка
porgand (-i, -it)	морковь
post (-i, -i)	столб; почта
post pakk (-paki, -pakki)	почтовая посылка, пакет
postkaar t (-di, -ti)	почтовая карточка
postkast (-i, -i)	почтовый ящик
pott (poti, potti)	горшок
praegu	сейчас
praetud (kala)	жареная (рыба)
prillid	очки
proovi ma (-n)	пробовать
pruun (-i, -i)	коричневый
pruunid juuksed	бурые волосы
pu der (-dru, -tru)	каша
puh as (-ta, -ast)	чистый (-ая, -ое)
puhasta ma (-n)	чистить
puh kama (-kan, -ata)	отдыхать
puhkeräev (-a, -a)	выходный день
puhtaks pühkima	стирать
puhu ma (-n)	дуть
pu k (-ga, -ka)	палочка; ступень лестницы
pu nalipp (-lipu, -lippu)	красное знамя
pu na ne (-se, -st)	красный (-ая, -ое)
purune ma (-b)	разбиться
puu (-, -d)	дерево
puudu ma (-n)	отсутствовать
puur (-i, -i)	клетка

puurima (läbi) просверлить
 puusärk (-gi, -ki) гроб
 puutuma (-n) тронуть
 puuvill (-a, -a) хлопок
 põgene|ma (-n) бежать, спасаться
 бегством

põhi (korvi) дно
 põhi (põhja, põhja) север
 põld (põllu, põldu) поле
 põle|ma (-n) гореть
 põlevkivi (—) горючий сланец
 põrand (-a, -at) пол
 põrm (-u, -u) прах
 põrsas (-, -st) пороёнок
 põs|k (-e, -ke) щека
 põõsa (-, -st) куст
 päev (-a, -a) день
 päeval днём
 päevalil (-e, -e) подсолнечник
 pähe в голову
 pähk|el (-li, -lit) орех
 päike (-se, -st) солнце
 pärast после
 pääsuke (-se, -st) ласточка
 põõrdu|ma (-n) обратиться
 püha (—) праздник
 pühapäev (-a, -a) воскресенье
 pühitse|ma (-n) праздновать
 püh|kima (-in, -kida) мести, вытирать
 püksid брюки
 püss (-i, -i) ружьё
 püsti tõusma встать
 püü|dma (-an, -da) стараться
 püüdma (kinni) поймать

R

raadio (-, -t) радио
 raamat (-u, -ut) книга
 raasuke (-se, -st) крошка
 rabise|ma (-b) стучать, дробить
 raha (—) деньги

rahasaadetus денежная посылка
 (-e, -t)
 rahe (-, -t) град
 rahu (—) мир (спокойствие)
 rahule jätma оставить в покое
 rahulik спокойный (-ая,
 -ku, -kku) -oe)
 rahvas (-, -st) народ
 raiu|ma (-n) рубить
 ranits (-a, -at) ранец
 rapula|ma (-n) трясти
 raske (-, -t) тяжёлый (-ая, -oe)
 rasv (-a, -a) жир
 rasvane жирный (-ая, -oe)
 (-se, -st)
 rattas (-tta, колесо
 -tast)
 ratsa|mees всадник
 (-mehe, -meest)
 ratsa|vägi, кавалерия
 (-väe, -väge)
 raud (-a, -da) железо
 raudtee (-, -d) железная дорога
 raudteeliin линия ж. д.
 (-i, -i)
 rebane (-se, -st) лисья
 redel (-i, -it) лестница
 redis (-e, -t) редиска
 reede (-, -t) пятница
 regi (ree, rege) дровни
 reha (—) грабли
 revolutsioon революция
 (-i, -i)
 rida (rea, rida) ряд
 riided одежда
 riidekauplus мануфактурный
 (-e, -t) магазин
 riie (riide, riiet) материя
 riietu|ma (-n) одеваться
 riietus (-e, -t) одежда
 riis (-i, -i) рис
 riul (-i, -it) полка
 ri|nd (-nna, грудь
 -nda)

ringi (jooksma)	(бегать) кругом
ri nne (-nde- -nnet)	фронт
rippuma (ripun, rippuda)	висеть
riputama (-n)	повесить. вешать
ristleja (-a, -t)	крейсер
ristpael (-a, -a)	бандероль
rivi (—)	строй
roni (rohu, rohtu)	трава
rohkem	больше
rohukauplus (-e, -t)	аптекарский мага- зин
rong (-i, -i)	поезд
rongkä k (-gu, -ku)	демонстрация
roos (-i, -i)	роза
rumal (-a, -at)	глупый (-ая, -ое)
rusika s (-, -t)	кулак
ruttu	скоро
ruumika s (-, -t)	просторный (-ая, -ое)
rõõmsalt	весело
rõõm us (-sa, -sat)	весёлый
rändama (-dan, -nata)	странствовать
rätsep (-a, -at)	портной
rätt (räti, rätti)	платок
rõh kima (-in, -kida)	хрюкать
rõöv ei (-li, -lit)	разбойник
rõovi ma (-n)	грабить
ründama (-dan, -nata)	атаковать

S

saa bas (-pa, -bast)	сапог
saal (-i, -i)	зал
saama (saæn)	получить
saama (saæn)	быть
saapad	сапоги

saa tma (-dan, -ta)	послать
saba (—)	хвост
sadama (sajab)	идёт (дождь)
sageit	часто
sahise ma (-b)	шелестеть
sai (-a, -a)	булка
sai	прош. вр. от saama
sajab (vihma)	идёт (дождь)
saksa	немецкий (-ая, -ое)
Saksamaa (-, -d)	Германия
salat (-i, -it)	салат
sal k (-ga, -ka)	отряд
samm (-u, -u)	шаг
sam mal (-bla, -malt)	мох
sarv (-e, -e)	рог
saun (-a, -a)	баня
seadus (-e, -t)	закон
sea vt. siga	
seal	там
sealiha (—)	свинина
sealt	оттуда
see	этот (эта, это)
seesama	тот же самый
see p (-bi, -pi)	мыло
sees	внутри
sein (-a, -a)	стена
seinakell (-a, -a)	стенные часы
seinaleh t (-e, -te)	стенгазета
se sma jääma	остановиться
seits e (-me, -et)	семь
selg (-ja, -ja)	спина
selga (panema)	надеть
seljas	надет (а)
(hobuse) seljas	верхом на л.
selle (nimi)	(имя) того
sei.epä rast	поэтому
seltsi mees (-mehe, -meest)	товарищ
seitsis	вместе

sepp (sepa, seppa)	кузнец
sést	потому что
sibu. (-a, -at)	лук
sidakontor (-i, -it)	контора связи
sigä (sea, siga)	свинья
siä	сюда
siin	здесь
siis	тогда
sile (-da, -dat)	гладкий (-ая, -ое)
silitäma (-n)	гладить
sil'n (-a, -a)	глаз
sina	ты
sini'll (-e, -e)	голубая перелеска
sinine (-se, -st)	синий (-ая, -ее)
slä'k (-gi, -ki)	ветчина
sinna	туда
sinu	твоё
(end) sirgu	выпрямляться
ajama	
sir'p (-bi, -pi)	серп
sitke (-, -i)	взкий (-ая, -ое)
soe (sooja, sooja)	тепло, тёплый
sohva (-, -t)	диван
soojalt	тепло (как?)
so kk (-ki, -kki)	носок
sool (-a, -a)	соль
soola ne (-se, -st)	солёный (-ая, -ое)
soolatoos (-i, -i)	солонка
soomus (-e, -t)	чешуя (у рыб); броня (у броненосца)
soov (-i, -i)	желание
soovi ma (-n)	желать
stalin lik (-liku, -likku)	сталинский
sugula ne (-se, -st)	родственник
suhk ur (-ru, -ru)	сахар
su kk (-ka, -kka)	чулок
sula ma (-b)	таять
sulepea (-, -d)	ручка

suletud	закрыто
sul g (-e, -ge)	перо
sul gema (-en, -geda)	закрывать
sulle	тебе
summa (-, -t)	сумма
sup'vaag en (-na, -nat)	миска
su pp (-pi, -ppi)	суп
sure ma (-n, surra)	умереть
suri	умер(ла)
(on) surnud	умер (ла, ли)
suu (-, -d)	рот
suu tma (-dan, -ta)	быть в состоянии
suvi (-e, -e)	лето
suvi ne (-se, -st)	летний (-ая, -ее)
sõ ber (-bra, -pra)	друг
sõda (sõja, sõda)	война
sõdur (-i, -it)	солдат
sõida	поезжай
sõ t (-du, -tu)	езда
sõitja (-, -t)	ездок
sõja mees (-mehe, -meest)	воин
sõna (—)	слово
sõnnik (-u, -ut)	навоз
sõprus (-e, -t)	дружба
sõrm (-e, -e)	палец
sõstrad	смородина
sõtku ma (-n)	месить
sõtta (kuhu?)	на войну
säh!	на! (возьми)
sära ma (-n)	сверкать
sär k (-gi, -ki)	рубашка
söö k (-gi, -ki)	еда
söö ma (-n, süüa)	есть
süda (-me, -nt)	сердце
süg's (-e, -t)	осень
sülle võtma (last)	взять на руки

sünnipäev	день рождения
(-a, -a)	
süüa -da -infinitiiv	от süüa
süü tama	зажечь, зажигать
(-tan, -data)	
T	
ta (-, teda)	он (она, оно)
Taara (-, -t)	главное божество у древних эстонцев
taeva s (-, -st)	небо
taga (puu taga)	за (деревом)
taga ajama	гоняться
tagapool	позади
tagasi (andma)	(дать) сдачи
taguma (taon, taguda)	ковать
taha (jääma)	отстать (часы)
tahan	хочу
ta he (-hte, -het)	воля
tah tma (-an, -ta)	хотеть
tahtmi ne	хотение, желание
(-se, -st)	
tahv el (-li, -lit)	доска классная
taig en (-na, -nät)	тесто
taim (-e, -e)	растение
tal	у него (неё)
(saapa) tald	подмётка
(-la, -da)	
taldrik (-u, -ut)	тарелка
tallanah k	подошвенная кожа
(-a, -ka)	
talv (-e, -e)	зима
tamm (-e, -e)	дуб
tank (-i, -i)	танк
tankist (-i, -i)	танкист
tantsi ma (-n)	танцевать
tap ma (-an, -pa)	убивать
tar k (-ga, -ka)	умный
tasa	тихо
tasku (-, -t)	карман
taskukell (-a, -a)	карманные часы
taskurä tt	носовой платок
(-ti, -tti)	
tass (-i, -i)	чашка

tatarla ne	татарин
(-se, -st)	
tea dma (-n, -da)	знать
teat er (-ri, -rit)	театр
tee (-, -d)	чай
tee (-, -d)	дорога
tee (vt. tegema)	делай
teekann (-u, -u)	чайник
teelau d (-a, -da)	чайный стол
teemasin	самовар
(-a, -at)	
teen er (-ri, -rit)	слуга
teeni ma (-n)	служить
tegema (teen, teha)	делать
tegin	делал (а)
teha (vt. tegema)	делать
tehas (-e, -t)	завод
tehtud	сделано
teie	вы
teil	у вас
tei ne (-se, -st)	другой (-ая -ое)
teinekord	другой раз
teis päev (-a, -a)	вторник
tel kk (-ki, -kki)	одеяло
telefon (-i, -i)	телефон
tel k (-gi, -ki)	шалаш
telli ma (-n)	заказать
tellis (-e, -t)	кирпич
tema (-, teda)	он (она, оно)
tera (—)	зерно
terav (-a, -at)	острый, острый
tere	здравствуй
tereta ma (-n)	здороваться
tervis (-e, -t)	здоровье
tervita ma (-n)	приветствовать
tervitus (-e, -t)	привет
tibu (—)	цыплёнок
tiha ne (-se, -st)	синица
tihti	часто
tii b (-va, -ba)	крыло
tii k (-gi, -ki)	пруд
tikk (tikku, tikku)	спичка

tikutoos (-i, -i)	спичечная коробка
tindipo tt (-ti, -tti)	чернильница
tin t (-di, -ti)	чернила
tisler (-i, -it)	столяр
toa (vt. tuba)	
toh tima (-in, -tida)	мочь, сместь
toimeta ma (-n)	редактировать
toi t (-du, -tu)	пища
toi ma (-dan, -ta)	кормить
tomat (-i, -it)	томат, помидор
ton t (-di, -ti)	привидение
tool (-i, -i)	стул
too ma (-n, tuua)	принести
toominga s (-, -t)	черёмуха
toonekur g (-e, -ge)	аист
tore (-da, -dat)	великолепный
torm (-i, -i)	буря
tor nama (-man, -mata)	мчаться
tosin (-a, -at)	дюжина
traktor (-i, -it)	трактор
tramm (-i, -i)	трамвай
tre pp (-pi, -ppi)	лестница
tribüün (-i, -i)	трибуна
trii kima (-gin, -kida)	гладить (бельё)
triikrau d (-a, -da)	утюг
troon (-i, -i)	престол
trumm (-i, -i)	барабан
trü kkima (-kin, -kkida)	печатать
tuba (toa, tuba)	комната
tubli (-, -t)	бравый
tugev (-a, -at)	сильный (-ая, -ое)
tuis k (-u, -ku)	метель
tuis kama (-kan, -ata)	мести (снег метёт)

tu kkuma (-kun, -kkuda)	дремать
tuksu ma (-n, -da)	биться (как сердце)
tule ma (-n, tulla)	притти
tuleti kk (-ku, -kku)	спичка
tuletörjuja (-, -t)	пожарный
tuli (tule, tuld)	огонь
tuli (vt. tulema)	пришёл (-ла)
tulil ne (-se, -st)	горячий (-ая, -ое)
tulista ma (-n)	стрелять
tun d (-ni, -di)	урок; час
tun dma (-nen, -da)	чувствовать
tungi ma (-n, -da)	врываться
tunnikell (-a, -a)	часы
tur g (-u, -gu)	рынок
tutvu ma (-n)	познакомиться
tutvusta ma (-n)	познакомить
tuul (-e, -t)	ветер
tuula ma (-n, -ta)	веять (зёрна)
tuule lipp (-lipu, -lippu)	флюгер
tõeli ne (-se, -st)	настоящий
tõesti	взаправду
tõi (vt. tooma)	принёс (ла)
tõid (tõlla, tõlda)	какета
tõm bama (-ban, -mata)	тянуть
tõst ma (-an, -a)	поднимать
tõusma (püst)	встать
tõusma (päike t.)	восходить
tädi (—)	тётя
tähenda ma (-n)	означать
täh t (-e, -te)	звезда
täht kiri (-kirja, -kirja)	заказное письмо
tähtis (isik)	важное (лицо)
täis	полный
täitma (tahtmist)	исполнять волю

täitsa	совсем
täna	сегодня
täna ma (-n)	благодарить
tänav (-a, -at)	улица
tänu (—)	благодарность
tänuga	с благодарностью
tänulik (-u, -ku)	благодарный
tä pp (-pi, -pp)	пятно
täpseit	точно
töö (-, -d)	работа
töö koda (-koja, -koda)	мастерская
tööli ne (-se, -st)	рабочий
tööpäev (-a, -a)	рабочий день
töörahva s (-, -si)	трудящиеся

tööta ma (-n)	работать
tööta v (-a, -at)	работающий
tüdruk (-u, -ut)	девочка
tüh j (-ja, -ja)	пустой (-ая, -ое)
tühjalt	с пустыми руками
tü kk (-ki, -kki)	кусок
tüli (—)	ссора
tüür (-i, -i)	руль
tüüri mees (-mehe, -meest)	рулевой
tütär (tütре, tütart)	дочь

U

uba (oa, uba)	боб
ude (-me, -i)	пушинка
uhke (-, -t)	гордый (-ая, -ое)
uim (-e, -e)	плавник
uinu ma (-n)	заснуть
u s k (-u, -ku)	конёк
uisud	коньки
uisuta ma (-n)	кататься на к.
uju ma (-n)	плавать
uks (ukse, ust)	дверь
ulu ma (-n)	выть

umb rohi (-rohu, -rohtu)	сорная трава
une nägu (-näo, -nägu)	сновидение
unes	во сне
uni (une, und)	сон
ur gas (-ka, koobas)	-gast) = väike
us kuma (-un, -kuda)	верить
uudis (-e, -t)	новость
uus, (uue, uut)	новый, (-ая, -ое)
uutmoodi	по-новому

V

vaadates	смотря
vaa tama (-tan, -data)	смотреть
vaarikad	малина
vaas (-i, -i)	ваза
vaba (—)	свободный (-ая, -ое)
vabalt	свободно
(palun) vaban dust	извините
vabrik (-u, -ut)	фабрика
vae ne (-se, -st)	бедный (-ая, -ое)
vaenla ne (-se, -st)	враг
(ilma) vaevata	легко, без труда
vahel	между
vahel	иногда
vaheta ma (-n)	менять
vahetun d (-ni, -di)	перемена
vah tima (-in, -tida)	смотреть
vahva (-, -at)	храбрый (-ая, -ое)
vahvalt	храбро
vaid	а
vai dlema (-dlen, -elda)	спорить

vaiki|ma (-n) молчать
 vala|ma (-n) лить
 valeta|ma (-n) лгать
 valesti неверно
 valge (-, -t) белый (-ая, -ое)
 valgus (-e, -t) свет
 valgustatud освещённый (-ая, -ое)
 vali освещён (-а, -о)
 vali громкий (голос); сильный (ветер)
 valmis готов (-а, -о)
 valmista|ma (-n) готовить
 valmistu|ma (-n) готовиться
 valu (—) боль
 valus больно
 valvama сторожить
 valvepostil на посту, на стра-
 же
 vana (—) старый (-ая, -ое)
 vanaema (—) бабушка
 vana sa (—) дедушка
 vana|mees старик
 (-mehe, -meest)
 vanasõna (—) пословица
 vanemad родители
 vank|er (-ri, -rit) телега
 va|pp (-pi, -ppi) герб
 va|pper (-pra, -prat) = vahva
 var|jas (-ga, -ast) вор
 vars (varre, vart) стебель
 varsti скоро
 var|vas (-ba, -vast) палец ноги
 vasak (-u, -ut) левый (-ая, -ое)
 vasakul налево
 vasar (-a, -at) молот
 vasika|s (-, -t) телёнок
 vasta|ma (-n, -ta) ответить
 vastu (kivi) о (камень)
 vedama (vean) везти
 vedur (-i, -it) паровоз
 veel ещё

veerand (-i, -it) четверть
 ven|d (-na, -da) брат
 vene (ajaleht) русская (газета)
 venela|ne (-se, -st) русский
 vennali|k (-ku, -kku) братский (-ая, -ое)
 vesi (vee, vett) вода
 vest (-i, -i) жилет
 vest|lema (-len, -elda) беседовать
 vestlus (-e, -t) беседа
 viga (vea, v'iga) ошибка
 viha|ne (-se, -st) сердитый (-ая, -ое)
 vihik (-u, -ut) тетрадь
 vihm (-a, -a) дождь
 vii|ma (-n, -a) нести
 viima|ne (-se, -st) последний (-ая, -ее)
 viimaks наконец
 viis (-i, -i) мотив
 vi|is (-e, -t) пять
 vikerkaar (-e, -t) радуга
 vile (-, -t) свисток
 vilista|ma (-n) свистеть
 viljapeks (-u, -u) молотыба
 viljapuu (-, -d) плодое дерево
 viljasaa|k (-gi, -ki) урожай
 vill (-a, -a) шерсть
 vingu|ma (-n) плакать, визжать
 vir|k (-ga, -ka) прилежный (-ая, -ое)
 vis|kama (-kan, -ata) бросать
 voodi (-, -t) постель
 voodilina (—) простыня
 voola|ma (-n) течь
 vorst (-i, -i) колбаса
 või (-, -d) масло (животное)
 või или
 võib-olla может быть
 võiduka|s (-, -t) победоносный
 võilei|b (-va, -ba) бутерброд
 või|ma (-n) мочь

võin	(я) могу
võim lema (-len, -elda)	делать гимнастику
võit (-du, -tu)	победа
võit lema (-tlen, -delda)	сражаться
võit tma (-dan, -ta)	победить
võrdlus (-e, -t)	сравнение
võrk (-gu, -ku)	сеть
võt j (-me, it)	ключ
võt ma (-an, -ta)	взять
võõrasema (—)	мачеха
võõrastemaja (—)	гостиница
väga	очень
vägi tegu (-teo, -tegu)	подвиг
vähe	мало
väike (-se, st)	маленький (-ая, -ое)
välja	вон
väljak (-u, -ut)	площадь
väljas	на дворе
välju ma (-n)	выйти
värav (-a, -at)	ворота
värske (-, -t)	свежий (-ая, -ое)
värv (-i, -i)	цвет
värvikast (-i, -i)	коробка красок
värv ma (-n, -da)	красить
väsi ma (-n)	устать
väsinud	усталый (-ая, -ое)

Õ

õde (õe, õde)	сестра
õhk (õhu, õhku)	воздух
õh kama (-kan, -ata)	вздыхать
õhtu (-, -t)	вечер
õhtul	вечером
õhtusöö k (-gi, -ki)	ужин
õhus	в воздухе
õigesti	правильно
õigus (-e, -t)	правда

õitse ma (-n)	цвести
õlal	на плече
õlg (õla, õlga)	плечо
õlg (õle, õlge)	солома
õli (—)	масло; керосин
õmbleja (-, -t)	швея
õm blema (-blen, -melda)	шить
õnn (-e, -e)	счастье
õnnelik (-ku, -kku)	счастливый (-ая, -ое)
õnnetu (-, -t)	несчастный (-ая, -ое)
õpetaja (-, -t)	учитель
õpila ne (-se, -st)	учащийся
õp pima (-in, -pida)	учиться
õud ne (-se, -set)	страшный (-ая, -ое)
õues	на дворе
õun (-a, -a)	яблоко

Ä

äkki	вдруг
ämb er (-ri, rit)	ведро
ära	прочь
ärge (tulge)	не (придите)
är kama (-kan, -gata)	проснуться
ääres	у

Õ

õeldud (vt. üt lema)	сказано
öö (-, -d)	ночь
ööbik (-u, -ut)	соловей
öösel	ночью

U

ühiksa	девять
ühenda ma (-n)	соединять
ühes	вместе
üheskoos	вместе
ühevõrra	одинаково

ühine ma (-n)	соединиться
ühtegi	ни одного
üks (ühe, üht)	один (одна, одно)
üksik taluni k (-ku, -kku)	единоличник
üksteiselt	друг от друга
ülal	наверху
ülalpool	выше
üle	через
ülemine (-se, -st)	верхний (-яя, -ее)
üles	вверх

ülikon d	костюм
üles ehitama	выстроить
ülikool (-i, -i)	университет
üliõpila ne (-se, -st)	студент
ümber	вокруг
ümber ehitama	перестроить
ümbri k (-ku, -kku)	конверт
ütles ma (-n, öelda)	сказать

SISUJUHATAJA

I

	Lk.
1. Esimene koolipäev. <i>Mis sa päeval teed?</i>	3
2. Meie perekond. <i>Kirjakandja.</i>	5
3. Ennu ja Linda tuba. <i>Villu unenägu.</i>	8
4. Lapsed tõusevad üles. <i>Vestlus.</i>	11
5. Kuldne õhtupäike. <i>Õhtul kodus.</i>	13
6. Meie aed. <i>Vanamees ja õunapuu.</i>	16
7. Meie köögivilja-aed. <i>Ilus tass.</i>	19
8. Töökoda.	22
9. Käsitöölised.	24
10. Linda sünnipäev.	26
11. Salme ja Maret vestlesid.	28
12. Kolhoosi-turg.	30
13. Laagrivestlus.	32
14. Sügis.	34
15. Juku, ära tuku! <i>Post ja nael.</i>	35
16. Taskukell. <i>Mis kell on?</i>	38
17. Nälg on parim kokk. <i>Lukk ja võti.</i>	41
18. Vabrik. <i>Lind ja puur.</i>	43
19. Ema peseb pesu. <i>Paber ja paberikorb.</i>	46
20. Lõunasöök.	48
21. Meie juhid. <i>Tõnu läheb koolist koju.</i>	50
22. Oktoobrirevolutsiooni aastapäev.	52
23. Mida me armastame? <i>Osastav.</i>	54
24. Mesikäpa talveuni. <i>Kellel on õigus?</i>	57
25. Tunnikell ja kompass.	59
26. Isa on tüüril. <i>Päeva-ajad.</i>	61
27. Ilm.	62
28. Talv. <i>Mis sa eile tegid?</i>	64
29. Nääripuul. <i>R. Parve huuletus.</i>	67

II

30. Head uut aastat! <i>Astmevaheldus.</i>	68
31. Viisaastak.	70
32. Kui maeti Leninit. <i>Surematus. M. Raud.</i>	73
33. Ime-aed.	74
34. Tiiks, tiiks, tihane. <i>R. Kamsen. Riidekaupluses.</i>	76
35. Kelleks sa tahad saada? <i>Mis värvi?</i>	78
36. Klubi. <i>Vaas ja roos.</i>	81

	Lk.
37. Inimese keha.	82
38. Kes on see hiiglane? <i>Vestlus.</i>	83
39. Kui kõik mered...	85
40. Inimese pea. <i>Vestlus.</i>	87
41. Vabrikus.	89
42. Ühine töö.	91
43. Kiri. <i>Ma lähen sidekontorisse.</i>	92
44. Ahv ja prillid. I. Krõlovi järgi.	95
45. Keda armastab peremees kõige rohkem?	97
46. Kes on targem?	100
47. Otsa Villem. <i>Lõikajate laul.</i>	101
48. Pioneerid rändavad.	103
49. Tulekahju. <i>Mõtlemiseks.</i>	105
50. Kevad köögivilja-aias.	107
51. Ma käänan sõna „vihik“.	109
52. Maipüha ootel.	112
53. Maipüha. <i>Mailaul.</i>	114
54. Põlevkivi.	115
55. Pioneerilaagris.	116
56. Meie kodumaa vapp.	118
57. Nõukogude Liidu hümn.	119
58. Eesti NSV hümn.	120

TÄIENDAVAKS LUGEMISEKS

1. Tankist Peeter ja tema koer I ja II.	122
2. Rumal nali, Tõde ja vale. (Vanasõnad).	124
3. Kalur ja ahne naine.	126
4. Ööbik ja lilled. A. H. Tammsaare.	131
5. Eesti vanasõnad.	131
6. Konnade kuningas. Jakob Liivi valm.	132
7. Eesti mõistatused.	133
8. Suur Isamaasõda.	134
9. Kremli tornikell.	134
10. Meie maa, Ralf Parve luuletus.	135
11. Jutt Andrist, kehvast tšuvašist	137
12. Pioneeride lõkkelaul. N. Sestakovi luuletus.	141

IGAPÄEVASEID KÕNELUSI

1. Esimene vestlus tänaval.	142
2. Võõrastemajas.	142
3. Restoranis.	142
4. Tänaval.	143
5. Raamatukaupluses.	143
6. Sidekontoris.	144
7. Lubage tutvustada...	144
8. Teater.	145
9. Rohukaupluses.	145
10. Pesukojas.	145
11. Juuksuri juures.	145

	Lk.
12. Kingsepa juures	145
13. Kolhoosis.	146
Pilte jutustamiseks.	147
Grammatika, Kordamiskursus.	154
Põhikäänded.	154
Tuletuskäänded.	157
Käänete tabel.	157
Astmevaheldus.	159
Astmevaheldustabel.	160
Pöörd sõna.	161
Arvud kuni tuhandeni.	163
Sõnastik.	166
Alfabeetiline sõnastik.	179

Kaanejoonise valmistanud **A. Koemets.**

Vastutav toimetaja J. Lohk.

Keeleline toimetaja J. Väinaste.

Ladumisele antud 19. VII 1949. Trükkimisele antud 20. IX 1949. Trükiarv 5000.
Paber 61×86, $\frac{1}{16}$. Trükipoognaid 12,75. Arvutuspoognaid 13,12. Trükitähti
trükipoognas 41180. MB-06744. Trükikoda „Kommunist“, Tallinn, Pikk tän. 2.
Tellimise nr. 4034.

М. Нурмик. Учебник эстонского языка III.

Rbl. 4.30

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00816369 5

49 929